

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
PATOLOJİ ANABİLİM DALI

**DÜZCE TIP FAKÜLTESİ HASTANESİ PATOLOJİ
ARŞİVİNDEKİ 10 YILIK (1999-2008) KANSER
OLGULARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ**
(Epidemiyolojik Bir Çalışma)

Dr.M. Akif KUZEY

TIPTA UZMANLIK TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Dç. Dr. Ümran YILDIRIM

DÜZCE 2009

ÖNSÖZ

İhtisas sürem boyunca eğitimime büyük emeği geçen, tez çalışmamın konusunun belirlenmesinden tamamlanmasına kadar tüm aşamalarında yardımını esirgemeyen saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Ali Kemal Uzunlar ve Yrd. Doç. Dr. Ümran Yıldırım'a çok teşekkür ederim.

Tez çalışmam sürecinde raporların taranması ve elde edilen verilerin bilgisayara geçirilmesi esnasında bana yardımcı olan Dr. Ahmet Güneyk, Dr. Burcu Bulut Habiboğlu, Dr. Cem Şahiner, Dr. Orhan Güvenç, Dr. Hüseyin Vural, Dr. Mefail Aksu, Dr. Mehmet Türker, Dr. M.Fehim Doğru, Dr. Osman Erdoğan, Dr. Okan Öztürk, Dr. Ahmet Yassa, Dr. Selim Safalı ve teknisyen arkadaşım Barış Yürük ile sekreterimiz Esra Kılavuz'a çok teşekkür ederim.

Ayrıca tez çalışmamın istatistik kısımlarını anlamamda yardımcı olan Biyoistatistik Anabilim dalı öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Handan Ankaralı'ya teşekkürü borç bilirim.

Tez çalışmam süresince sabır ve desteğini esirgemeyen eşim Sümeyye Kuzey'e ve bu dönem zarfında yeterli ilgiyi gösteremediğim güzel kızım Bengisu'ya teşekkür ederim.

İhtisasım süresince birlikte çalışmaktan büyük mutluluk duyduğum, yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlarım Uz. Dr. Fahri Şahin'e, Uz. Dr. Ali Can Önal'a ve teknisyen arkadaşlarım Dinçer Korkmaz ve İsmail Birinci'ye çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	i
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Tümörlerin isimlendirilmesi.....	4
2.1.1. Benign tümörlerin isimlendirilmesi.....	4
2.1.2. Malign tümörlerin isimlendirilmesi.....	4
2.2. Benign ve malign neoplazmların özellikleri.....	6
2.2.1. Benign tümörlerin özellikleri.....	7
2.2.2. Malign tümörlerin özellikleri.....	7
2.3. Tümörlerin klinik özellikleri.....	9
2.4. Tümörlerin lokal ve hormonal etkileri.....	10
2.5. Kanser epidemiyolojisi ve etiyolojisi.....	10
2.6. Ülkemizde kanser epidemiyolojisi.....	18
2.6.1. Dünyada ve ülkemizde kanser istatistikleri.....	21
2.7. Kanserden korunma.....	28
2.7.1. Birincil korunma.....	29
2.7.2. İkincil korunma.....	30
2.7.3. Üçüncül korunma.....	32
3. GEREÇ VE YÖNTEMLER.....	33
4. BULGULAR.....	34
4.1. Sistemlere göre bulguların incelenmesi	41
5. TARTIŞMA.....	77
6. SONUÇLAR.....	94
7. ÖZET.....	98
8. SUMMARY.....	100
9. KAYNAKLAR.....	102
10. ÖZGEÇMİŞ.....	105

KISALTMALAR

ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AC:	Akciğer
AKD:	Amerikan Kanser Derneği
B:	Benign
BBT:	Baş boyun tümörleri
EGS:	Erkek genital sistem
EUROSTAT:	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
GİS:	Sindirim sistemi
GÜS:	Genitoüriner sistem
HPV:	İnsan Papilloma Virüsü
HRT:	Hormon replasman tedavisi
KETEM:	Kanser Erken Teshis, Tarama ve Eğitim Merkezi
KRK:	Kolorektal kanser
M:	Malign
NHL:	Non-Hodgkin Lenfoma
NOS:	Not Other Specified(spesifiye edilemeyen)
NSAİD:	Steroid olmayan antiinflamatuvar ilaçlar
OECD:	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
PSA:	Prostat spesifik antijen
SOL:	Solunum sistemi
SSS:	Santral sinir sistemi
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
UHY-ME:	Ulusal Hastalık Yüğü ve Maliyet Etkinlik Çalışması
WHO:	Dünya Sağlık Örgütü
YMŞ:	Yumuşak doku

GİRİŞ VE AMAÇ

Kanser çağımızda tüm ülkelerde özellikle gelişmiş ülkelerde rölatif olarak daha sık görülen en önemli sağlık sorunlarından birisidir. Gelişmiş ülkelerde daha fazla olmasının sebebi gelişmekte olan ve geri kalmış ülkelerdeki veri istatistiklerinin yeterli düzeyde olmamasından kaynaklanmaktadır. Doğaldır ki bu kadar büyük olan bir soruna dünyanın ilgisi çok fazladır. Kanser konusuna ilk olarak İkinci Dünya Savaşı sonrasında erkeklerde daha sık görülen akciğer kanseri insidansının yükselmesi üzerine ilgi artmıştır. Bunun üzerine kansere yönelik çeşitli araştırmalar yapılmış ve ilerlemeler sağlanmıştır (1).

Kanserle savaşta öncelikle düşmanın kimliği, boyutları ve yaygınlığının bilinmesi, koruyucu önlemlerin alınması, erken tanı ve tedavi, takip ve araştırmaların planlanması için esastır. Bu gerçeği öncelikle gören ülkelerde 1900'lü yıllardan itibaren kanser kayıt merkezleri kurulmaya başlamıştır (1).

Kanser, Türkiye'de 1982 yılında 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 57. Maddesi gereğince "bildirimi zorunlu hastalıklar listesi"ne alınmış olmasına rağmen ülkemizde gerçek kanser insidansı bilinmemektedir. Sağlık Bakanlığı 1983'te tüm ülke için "pasif kanser kayıt sistemi" kurmuş fakat bildirim dayalı bu sistemde beklenenin dörtte biri kadar bilgi elde edilmiştir (1). 2000 yılında ise Kanser Erken Teşhis ve Tarama Merkezleri (KETEM) Yönetmeliği yayınlanarak her ilde KETEM kurulması ve bu yolla il sınırları içinde erken tanısı konulabilen kanser vakalarının belirlenmesi, kanser türlerinin kontrol altına alınması, hizmet içi eğitim ve halk eğitimi yoluyla halkın kanser konusunda bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve kanserin morbidite ve mortalitesinin azaltılmasına çalışılmıştır. KETEM'ler şu anda 81 ilde aktif olarak çalışmaya başlamıştır.

Kanser için dünyada gelişmiş ülkelere ait güvenilir istatistikler olmasına karşın ülkemizde yeterli düzeyde kanser ve kansere bağlı ölüm istatistikleri bulunmadığından kansere karşı önlem alınması ve tedavi yöntemlerinin planlanması için yerel ve genel bazda kanser tip ve dağılımının bilinmesi oldukça önemlidir.

Düzce Tıp Fakültesi kurulduğu 1996 yılından itibaren sadece Düzce'de değil Bolu, Sakarya ve Ereğli gibi oldukça geniş popülasyona hitap eden bir hastane konumundadır. Patoloji bölümü de aktif olarak 1998 yılından itibaren hastane bünyesinde hizmet vermektedir. Bu çalışma ile Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalında 1999-2008 yılları arasında kesin tanı konan kanser hastalarının raporlarının değerlendirilerek

bölgedeki kanser sıklığının saptanması, sık görülen kanser tiplerinin belirlenmesi ve bu bulguların Türkiye ve Dünya geneline göre farklılıklarının bulunarak detaylı çalışmaların yapılmasına yardımcı olmak amaçlanmıştır.

GENEL BİLGİLER

“Neoplazi” nin kelime anlamı “yeni gelişim –yeni oluşum”dur. Ortaya çıkan bu yeni oluşuma da “neoplazm” denir (2). Willis neoplazmı “normal dokuyu aşan ve onunla koordine olmayan, değişime yol açan uyarı durduktan sonra bile aynı şekilde büyümeye devam eden anormal doku kütlesi olarak tanımlar (3). Bunun yanında inflamasyonun oluşturduğu şişlik anlamında kullanılan tümör kelimesi de günlük tıp uygulamasında neoplazm ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (2).

Esas olarak bütün neoplazmların kökeni normal büyüme kontrollerine cevabın kaybıdır (4). Normal şartlar altında vücutta bulunan hücrelerin çoğalması sıkı bir denetim altındadır. Başka bir deyişle yeni hücreler ömrünü tamamlayıp ölen hücrelerin yerini almak ve görevlerini üstlenmek üzere meydana getirilirler. Hücre çoğalması ile hücre ölümü arasındaki dengenin bozulması ile bir dokudaki hücrelerin spontan, kontrolsüz şekilde çoğalması sonucu meydana gelen yapıya “neoplazm – tümör “denir. Tümör hücreleri, hücre çoğalmasını ve ölümünü düzenleyen mekanizmalara duyarsız veya az duyarlıdır. Bu nedenle bir tümör yerleştiği dokunun normal yapısını ve beslenmesini bozar, hatta bu dokuya zarar verir (2). Tümörler parazit gibi davranarak metabolik ihtiyaçları için normal hücrelerle yarışır. Neoplazmlar belirli derecede otonomiden hoşlanır ve lokal çevreleri ile konakçının beslenme durumuna bakmaksızın az veya çok büyüklüğünü artırır. Buna rağmen otonomileri tam değildir. Bazı neoplazmlar endokrin desteğe gerek duyar ve böyle bağımlılıklar neoplazm için dezavantaj oluşturabilir. Bütün neoplazmlar beslenme ve kanlanma için konağa bağımlıdır (4).

Genel tıp kullanımında neoplazm sıklıkla tümör olarak ve tümör konusu da onkoloji (onkos, tümör ve logos, çalışma) olarak anılır. Onkolojide neoplazmların benign ve malign şeklinde sınıflandırılması çok önemlidir. Bu sınıflandırma neoplazmın potansiyel klinik davranışının değerlendirilmesine dayanır. Bir tümörün mikroskopik ve makroskopik özellikleri ile nispeten sessiz kabul edildiğinde, yani lokalize kalacağı, diğer bölgelere yayılmayacağı ve bu nedenle lokal cerrahi çıkarılma ile hastanın sağ kalacağı düşünülürse ”benign” olduğu kabul edilir. ”Malign” olarak değerlendirilen neoplazm, komşu yapılara yayılan, onları harap eden ve uzak bölgelere yayılarak (metastaz) ölüme yol açan lezyondur. Bununla birlikte bütün malign tümörlerin ölüme götürmediği açıktır. Bazen erken teşhis edilir ve başarılı şekilde tedavi edilebilir, fakat malign tanımı tehlike işareti oluşturur. Malign

tümörler topluca kanser olarak adlandırılır. Latince “yengeç” kelimesinden gelir. Vücudun herhangi bir parçasına yengeç gibi yapıştığı için bu şekilde isimlendirilmiştirler (4).

İster benign, isterse malign olsunlar tüm tümörlerin iki temel bileşeni vardır.

1. Prolifere olan hücreleri içeren parankim
2. Bağ dokusu ve kan damarlarını içeren destekleyici stroma

Tümörün davranışını belirleyen parankim hücreleri iken, tümörün idamesini sağlayan temel çatıyı oluşturan, tümörün kanlanması, beslenmesini üstlenmiş olan stromadır. Stromadan fakir olan tümörler yumuşak ve etsi görünümündedir. Bazı tümörlerde parankim hücreleri kollajenden zengin bir stromanın yapımını stimüle ederler ve tümörün sert, skiröz bir kıvama sahip olmasına neden olurlar (2).

TÜMÖRLERİN İSİMLENDİRİLMESİ

1) Benign tümörlerin isimlendirilmesi

Benign tümörler genel olarak köken aldıkları hücre tipini sonuna “oma” eki getirilerek isimlendirilirler. Buna göre benign kıkırdak dokusu tümörü kondroma, benign yağ dokusu tümörü lipoma, benign fibroblastik tümör fibroma, benign osteoblastlardan oluşan tümör osteoma, benign düz kas tümörü leiomyoma ve benign çizgili kas tümörü rabdomyoma olarak isimlendirilir. Benign epitelyal tümörlerin sınıflandırılması biraz daha karışıktır. Köken aldıkları hücre tipinin yanı sıra tümörlerin mikroskobik yapıları ve makroskobik görünümleri de isimlendirilmelerine katkıda bulunur.

Adenoma: Glanduler yapılar halinde gelişim gösteren veya glanduler hücrelerden köken alan benign epitelyal tümörlerdir. Buna örnek olarak tiroid folikül epitel hücrelerinden köken alan tiroid adenomları, böbrek tübulus epitellerinden köken alan ve çok sayıda glanduler yapılar halinde gelişim gösteren renal adenomlar gösterilebilir.

Kistadenoma: Geniş kistik kitleler oluşturan adenomlardır. En tipik örnekleri overlerdedir.

Papillom: Makroskobik ve mikroskobik olarak eldiven parmağı şeklinde çıkıntılar oluşturan epitelyal neoplazmlardır.

Polip: Mukoza ile döşeli içi boş organlarda mukozadan köken alan ve lümeneye doğru mantar şeklinde çıkıntı oluşturan neoplazmlardır (2).

2) Malign tümörlerin isimlendirilmesi

Üç germ yaprağından bir tanesinden köken alan herhangi bir epitelden veya organ parankimal hücrelerinden kaynaklanan malign tümörler genel olarak karsinom adı ile anılır. Karsinomların isimlendirilmeleri, hücre tipine ve gelişim şekillerine bağlı olarak

detaylandırılır. Buna göre skuamoz epitel hücrelerinden gelişen karsinomlara skuamoz hücreli karsinom denir. Tümör hücreleri gland veya duktus epiteli kökenli olup gland benzeri yapılanma gösteriyorsa adenokarsinom adı verilir. Adenokarsinom ismine eklenen papiller, müsinöz, seröz gibi tanımlar tümörün morfolojik özelliği hakkında ilk bakışta daha fazla fikir verebilir. Bazen karsinomlar ait oldukları organ da belirtilecek şekilde isimlendirilir (Örneğin renal hücreli karsinom). Karsinomların bir kısmı indifferansiye hücrelerden meydana gelir. Bu durumda indifferansiye karsinom veya az differansiye karsinom olarak adlandırılır. Bazı epitelyal tümörlerin isimleri ilk bakışta yanıltıcı olabilir ancak bu isimlendirmeler artık geleneksel hale geldiği için değiştirilmeleri zor belki de gereksizdir. Epidermisin melanositik hücrelerinden köken alan karsinomlara melanoma, testis tümörlerine ise seminoma denmesi gibi.

Mezenkimal dokulardan köken alan malign tümörlerin genel adı “sarkom” dur. Sarkomların detaylandırılmış isimlendirmesi de çoğunlukla differansiye oldukları mezenkimal hücreye göre yapılır. Örneğin çizgili kas hücrelerine benzerlik gösteren hücrelerden oluşan malign tümörler rabdomyosarkom, düz kas hücrelerine benzerlik gösteren hücrelerden oluşan malign tümörler leiomyosarkom, adipositlere benzer özellikler taşıyan hücrelerden oluşan malign tümörlere liposarkom denir. Hematopoetik sistemin malign isimlendirilmeleri de ilk bakışta yanıltıcı olabilir. Lösemilerin tümü maligndir, klinik gidişleri (akut veya kronik) köken aldıkları hücre tipi (myeloid veya lenfositik) göz önüne alınarak sınıflandırılırlar. Hodgkin veya non-hodgkin lenfomalar da tümüyle maligndir.

Blastoma eki tümörün embriyolojik kökenli olduğunu anlatır. Medullablastom (beyin), retinoblastom (retina), nöroblastom (adrenal gland) ve hepatoblastom (karaciğer) örnekleri verilebilir.

Bazı tümörlerin zaman içinde yerleşmiş olan ve kişilerden aldıkları isimleri vardır. Örneğin Ewing sarkom, Wilms tümörü, Hodgkin lenfoma gibi (2).

Benign veya malign bir neoplazmda parankim hücreleri tek bir öncü hücreden kaynaklandığını düşündürecek şekilde birbirine benzer. Gerçekten de neoplazmların çoğu monoklonal kökenlidir. Ancak bazı örneklerde kök hücre ayrı farklılaşır ve mikst tümörleri oluşturur. En iyi örnek tükrük bezi kaynaklı mikst tümördür. Bu tümörler bazen kıkırdak veya kemik adaları olabilen belirgin fibromikzoid stroma içinde epitelyal komponent içerirler. Bu farklı elementlerin tümünü de tükrük bezindeki epitelyal veya myoepitelyal hücrelerden kaynaklandığı düşünülür ve bu nedenle bu neoplazmlar için pleomorfik adenom terimi tercih edilir. Memeden kaynaklanan fibroadenom diğer bir sık görülen mikst tümör örneğidir. Bu benign tümör gevşek fibröz dokuda (fibrom) yer alan proliferatif duktal element (adenom)

karişimından oluşur. Mikst tümörler, birden fazla ve bazen üç germ yaprağından kaynaklanan tanınabilir olgun veya olgunlaşmamış hücre veya dokuları içeren teratom ile kariştırılmamalıdır. Teratomlar normalde over veya testiste ve bazen anormal olarak sekestre halde orta hat embriyonik kalıntılarında bulunan totipotent hücrelerden kaynaklanır. Bu hücreler erişkin vücudunda bulunan her hücre tipine farklılaşma yeteneğindedir ve bu nedenle karmaşık Şekilde kemik, epitel, kas, yağ, sinir ve diğer dokuların taklit edilmesi Őařırtıcı olmamalıdır. Bütün komponentler iyi diferansiye olduğunda benign (matür) teratom, daha az diferansiye olduğunda malign (immatür) teratom olarak tanımlanır (4).

İsimleri ve görünümleri nedeniyle tümörü taklit eden ancak aslında tümör olmayan iki lezyondan da bahsetmek gerekmektedir. Bunlardan bir tanesi koristom, diğeri hamartomdur. Koristom olağan dışı lokalizasyonda görülen (ektopik) ve mikroskopik olarak normal görünen hücre topluluğu veya dokudur. En tipik rneği ince barsak mukozası altında görülebilen pankreatik hücrelerdir. Hamartom ise temelde bir organı oluşturan doku elemanlarının düzensiz bir Şekilde bir araya gelerek o organ içinde meydana getirdikleri tümör benzeri yapıdır. Örneğin akciğer dokusu içindeki bir hamartomatöz nodül kıkırdak bronş yapıları ve kan damarları içerebilir (2).

Benign ve malign neoplazmların zellikleri

Hasta için tümörün benign olduğunun söylenmesinden daha önemli bir Şey yoktur. Benign ve malign ayırımı uzun sürede doğrulanmış klinik ve anatomik kriterlere dayanır, fakat bazı neoplazmlar yine de kolaylıkla karakterize edilemez. Belirli bulgular iyi huyluluğu, diğerleri maligniteyi gösterir (4).

Benign ve malign ayırımına yardımcı bulgular Tablo 1 de özetlenmiştir (2).

	BENİGN	MALİGN
Büyüme hızı	Yavaş	Hızlı
Mitoz	Seyrek	Fazla
Nükleer kromatin	Normal	Artmış
Diferansiyasyon	İyi	Kötü
Lokal büyüme	Ekpansif	İnvaziv
Kapsül	Var	Yok
Doku harabiyeti	Az	ok
Damar invazyonu	Yok	Sık
Metastaz	Yok	Sık
Konakçı zerine etkisi	Sıklıkla belirsiz	Belirgin

Tablo1: Benign ve malign tümörlerin ayırıcı zellikleri

Benign tümörlerin özellikleri

Benign tümörler lokalize ve iyi sınırlı kitlelerdir. Yapısal görünümleri ve hücrelerindeki aşırı artım ile çevre normal dokudan kolayca ayırt edilebilirler ve çok nadir olarak fataldirler.

Benign tümörlerin klinik özellikleri şunlardır (Lokalizasyonlarına göre bazı istisnalar dışında):

1. İyi sınırlıdır, altındaki dokulara, yüzeyindeki deri veya mukozaya fikse değildir.
2. Yüzeyindeki deri veya mukozada ülserasyona neden olmaz
3. Yavaş büyür
4. Geniş bir zaman dilimi içinde gelişir.
5. Genellikle ağrıya sebep olmaz.

Benign tümörlerin histolojik özellikleri şunlardır.

1. Çevre dokudan fibröz bir kapsül ile ayrılır. Bazı tümörler gerçek bir kapsül ile değil, çevre dokuya yaptıkları bası sonucu ortaya çıkan yalancı bir kapsül ile çevrelenmiştir (örn. Leiomyom).

2. Tümör hücreleri iyi diferansiyedir, köken aldıkları dokunun hücrelerine eş yapısal özellikler gösterirler.

3. Mitoz nadirdir ve normal mitotik figürler şeklinde izlenirler
4. Çevre dokulara invazyon ve infiltrasyon yoktur.
5. Uzak organlara metastaz olmaz

Malign tümörlerin özellikleri

Malign tümörlerin genel klinik özellikleri aşağıda sıralanmıştır. Ancak bunların da istisnaları olabileceği unutulmamalıdır.

1. Sınırları belirsizdir.
2. Yüzeyindeki deri ve mukozada ülserasyona neden olabilir.
3. Hızlı büyüyebilir.
4. Kısa bir zaman diliminde büyük boyutlara ulaşabilir.
5. Ağrıya yol açabilir.

Malign tümörlerin benign tümörlerden ayırt edilmesinde şu kriterler göz önünde bulundurulur.

- A. Diferansiyasyon ve anaplazi
- B. Büyüme hızı
- C. Lokal invazyon
- D. Metastaz

Diferansiyasyon ve anaplazi

Diferansiyasyon ve anaplazi terimleri, neoplazmların parankimal hücrelerinin morfolojik ve fonksiyonel özelliklerini tanımlamak için kullanılır. Diferansiyasyon, parankimal hücrelerin normal karşıtlarına morfoloji ve fonksiyonel açıdan ne ölçüde benzerlik gösterdiğini anlatır. Genel olarak benign tümörler iyi diferansiye iken malign tümörler iyi veya az diferansiye olabilirler. Diferansiyasyonun yokluğu yada anaplazi malignitenin temel özelliğidir. Anaplazi teriminin sözcük anlamı “geriye dönüşür”. Diferansiyasyonun olmaması veya normal hücrelerin yapısal ve fonksiyonel diferansiyasyon kaybını yansıtır. Anaplazinin morfolojik göstergesi, hücre ve nükleustaki boyut ve şekil farklılığıdır. Karakteristik olarak çekirdek aşırı derecede hiperkromatik ve büyüktür. Çekirdek /sitoplazma oranı normalde 1/4-1/6 iken, 1/1'e yaklaşır. Sıklıkla çok sayıda ve belirgin derecede atipik mitozlar görülür. Anaplaziye bağlı olarak tümör hücreleri geniş ve birbirinden bağımsız adalar yada tabakalar oluştururlar. Sonuçta bu kadar büyük yapıyı besleyecek olan damar yapısı da olmadığı için anaplastik tümörlerin orta kısımları genellikle iskemik nekroza gider (2,4).

Büyüme hızı

Benign tümörlerin çoğu yavaş büyür ve kanserlerin çoğu ise çok daha hızlı büyür, lokal ve uzak bölgelere yayılır ve ölüme yol açar. Ancak bunun basite indirgenmiş bir genelleme olduğu açıktır. Çünkü bazı benign tümörler malign tümörlerden daha hızlı büyüme gösterirken, bazı malign tümörler de yavaş büyüyebilirler (2,4).

Lokal invazyon

Benign tümörler genellikle kaynaklandıkları doku veya organda sınırlı kalarak lokal büyürler. Komşu yapılara invazyon veya uzak organlara yayılma yapmazlar. Zaman içinde yavaş büyümesine bağlı olarak tümör basıya uğrayan çevre normal dokunun parankimal bağ dokusu tarafından oluşturulan fibröz kapsül ile çevrelenir. Böylece tümör cerrahi olarak çıkarılabilir. Öte yandan bazı benign tümörlerin kapsülü olmaz, bu nedenle çevre dokulardan kolayca ayırt edilemezler (örn. hemanjioma).

Malign tümörlerin en önemli ve tanımlayıcı özelliklerinden bir tanesi çevre doku ve organlara yayılmaları (infiltrasyon), çevre dokuyu işgal ederek bu dokunun yerini almaları (invazyon) ve yerleştikleri dokuda harabiyete (destrüksiyona) yol açmalarıdır. Bu yüzden kapsülleri yoktur ve cerrahi olarak da zor çıkarılırlar (2,4).

Metastaz

Metastaz, tümör hücrelerinin primer tümör odağından ayrı bir doku veya organda oluşturdukları ikincil tümör odaklarıdır. Metastaz yapma özellikleri malign tümörlerin en önemli ve belirleyici özellikleridir. Benign tümörler metastaz yapmaz. Malign tümör hücreleri

invazyon yetenekleri sayesinde vasküler yapıların duvarlarını ve lenfatik damarların duvarlarını aşabilirler. Bir kaç istisna dışında tüm kanserler metastaz yaparlar. Malign neoplazmlar üç yoldan biriyle yayılır:

1-Vücut boşluklarına ekilme

2-Lenfatik yayılım

3-Hematojen yayılım

Tümör hücrelerinin direk nakli (cerrahi aletler veya cerrahi eldivenler ile) teorik olarak olabileceği halde, klinik pratikte son derece seyrekdir. Neoplazmlar doğal vücut boşluklarını invaze ettiği zaman kanser ekilmesi oluşur. Kolon karsinomu barsak duvarını penetre edebilir ve periton boşluğuna uzak bölgede yeni implant oluşturabilir. İmplantlar tüm periton yüzeylerini kaplayabilir, fakat alttaki karın organlarının parankimini invaze etmeyebilir. Burada invazyon kapasitesinden ayrılabilen yeniden implantasyon yeteneği önemlidir. Medullablastom ve ependimom gibi santral sinir sistemi neoplazmları serebral ventrikülleri penetre edebilir ve serebrospinal sıvı ile beyin ve spinal kordaki meningeal yüzeylere yeniden implante olmak üzere taşınabilir.

Lenfatik yayılımlar karsinomlar için daha tipiktir, halbuki hematojen yolu sarkomlar tercih eder. Ancak lenfatik ve vasküler sistem arasında çok sayıda bağlantı vardır ve tüm kanser şekilleri iki yoldan biri veya ikisiyle taşınabilir. Lenfatik öncelikle malign epitelyal tümörler tarafından kullanılsa da sarkomlar da bu yolu kullanabilir. Örneğin sinovyal sarkom ve epiteloid sarkom sıklıkla lenf nodlarına metastaz yaparlar. Bölgesel lenf nodülleri tümörün yayılımını en azından bir süre önlemek için etkili bariyerler oluştururlar. Tümörün bir kısmı burada immünolojik mekanizmalarla ortadan kaldırılabilir. Buna karşın hematojen yolda bu ilk durak yer almadığı için hematojen yayılım kanserin en korkulan sonucudur. Sarkomların tercih ettiği yoldur, ancak karsinomlar da kullanabilir. Venlerin duvarları arterlere göre daha ince olduğu için tümör hücreleri tarafından daha kolay penetre edilirler. Venöz invazyonla kan kaynaklı hücreler neoplazm bölgesini drene eden venöz akımı izler. Karaciğer ve akciğer böyle hematojen yayılımda en sık tutulan organlardır (2,4).

Tümörlerin klinik özellikleri

Neoplazmlar, konakçının sırtından geçinen ama öte yandan ona zarar veren parazitlerdir. Benign tümörler bile morbidite ve hatta mortaliteye sebep olabilir. Malign tümörlerin konakçıya verdiği zarar hiç şüphesiz ki çok daha fazladır ve dramatik sonuçlar getirir.

Tümörün konakçı üzerindeki olumsuz etkileri:

1. Tümörün yerleşim yeri ve komşu organ ve dokularla ilişkisi

2. İşlevsel aktivitesi
3. Komşu doğal yüzeylere açılma nedeniyle kanama ve sekonder enfeksiyonlar
4. Tümörün rüptür veya infarktına bağlı akut semptomlara bağlı olabilir.

Tümörlerin lokal ve hormonal etkileri

Kritik önem taşıyan noktalarda yerleşen tümörler benign bile olsalar hayatı tehdit edecek kadar önemli sonuçlar yaratabilirler. Örneğin kolondaki benign ve malign tümörler tıkanmaya neden olabilirler. Hipofiz adenomu da benign olmasına rağmen hormon salgılayarak endokrin bozukluklara yol açabileceği gibi hormon salgılamasa bile bası ile hipofiz endokrin fonksiyonunu engelleyerek hormonal bozukluklara sebep olabilir.

KANSER EPİDEMİYOLOJİSİ VE ETİYOLOJİSİ

Epidemiyoloji, toplumlarda hastalıkların sıklığını, dağılımını ve bu sıklıkla, dağılımı belirleyen faktörleri inceleyen bilim dalıdır. Toplumun sağlık sorunlarını belirledikten sonra, bu sorunların nedenlerini ve bu nedenlere yönelik koruyucu önlemlerle en ekonomik ve etkili tedavi yöntemlerini saptar. Hastalıkların toplumdaki sıklık ve dağılımını saptayan uygulamasına tanımlayıcı epidemiyoloji, sıklığın ve dağılımın nedenlerini inceleyen bu nedenlerle karşı koruma ve tedavi yöntemlerini saptayan uygulamalarına ise analitik epidemiyoloji denir.

Tanımlayıcı uygulamalar ile bir hastalık ya da grubun kimde, nerede ne zaman görüldüğü soruları yanıtlanarak sorun tanımlanır. Daha sonra analitik uygulamalar ile sorunun ne ile niçin, nasıl meydana geldiği bulunarak bunlara karşı alınacak önlemler/ tedaviler belirlenir. Bu, kanser için de böyledir. Epidemiyolojik incelemeler sonucunda kanserin/ kanserlerin nedenleri ve bu nedenlere karşı alınacak koruyucu önlemler ile en etkin ve ekonomik tedavi yöntemleri bulunur, geliştirilir (5).

Avrupa'da 18. ve 19. yüzyıllarda kanserle ilgili istatistik çalışmalarında daha çok mortalite verileri kullanılmaktaydı. 1900'lü yılların başında ilk olarak Almanya ve İngiltere'de kanser hastalarıyla ilgili bilgileri toplama çabaları başladı. Bu ülkeleri birkaç yıl arayla Hollanda, İspanya, Portekiz, Macaristan, İsviçre, Danimarka ve İzlanda izlendi. Yöntem, ülkedeki bütün hekimlerin tedavi ettikleri kanser hastalarını bildirmelerini sağlamaya yönelikti. Bu çalışmaların geri bildirimlerinde hekimlerin ancak yarıdan biraz fazlasının anketleri doldurup geri gönderdikleri görüldü ve araştırmaların başarısızlıkla sonuçlandıkları kabul edildi. 1930 yılında Wood, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) bu handikabı aşabilmek için kanserin "bildirimi zorunlu hastalık" olarak değerlendirilmesi gerektiğini

söyledi. Ne var ki 1927 de Massachusetts'te başlatılan ilk pilot çalışma da olguların ancak üçte birinin toplanmasıyla başarısızlıkla sonuçlandı. Çabalar bir süre daha bu şekilde devam etti.

Modern kanser merkezlerinin en eskisi olan Hamburg, kanser kontrolünün yalnızca klinik ve tıbbi boyutlar değil, halk sağlığı ve ekonomi ile ilgili boyutlar da içerdiği görüşüne dayalı olarak 1926 yılında kuruldu. 1929' da resmi statü kazandı. 1937 yılında ise tam işlev gören nüfus tabanlı bir kanser kayıt merkezi haline geldi. Hemşireler hastaneleri ve hekimleri düzenli aralarla ziyaret edip yeni tanı konmuş olgularla ilgili veri topluyorlardı. İngiltere de ise 1929 yılında başlayan bir kanser kayıt merkezinin çekirdeği sayılabilecek çabalar, 1962 yılında bütün ülkeyi kapsayan ulusal bir kanser kayıt merkezi olma düzeyine ulaştı. İngiltere ve İskoçya'daki ulusal Kanser kayıt merkezi, dünyada en geniş nüfusu kapsayan nüfus tabanlı merkezdir.

ABD 'de epidemiyolojik ve ekolojik amaçlı nüfusa dayalı ilk kanser kayıt merkezi 1935 yılında Connecticut'ta kuruldu. Bunu öncelikle gelişmiş ülkelerde kurulan diğer merkezler izledi.

Dünya çapında kanser kayıt merkezlerinin kurulmasında en büyük ivmeyi 1946 yılında Kopenhag' da toplanan konferans sağladı. Kanser kontrolü alanında uluslararası düzeyde on iki uzman Dünya Sağlık Örgütü (WHO) geçici komisyonuna kanser kayıt merkezlerinin dünya genelinde yaygınlaştırılmasını önerdi. Bu kurulun önerilerini şöyle sıralayabiliriz.

a. Mümkün olduğu kadar çok sayıda ülkede kanser hastaları hakkında veri toplanmasının büyük faydaları olacaktır.

b. Bu veriler karşılaştırılabilirliği sağlamak açısından, kabul edilebilir bir plan dahilinde toplanmalıdır.

c. Her ulusun, bu verilerin kaydını ve toplanmasını düzenlemeye yönelik bir “ana” kanser kayıt merkezi olmalıdır.

d. Her ülkeden elde edilen verileri ve istatistikleri bir araya getirip karşılaştıracak uluslar arası bir kurum oluşturulmalıdır (6).

1965 yılında Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu (IARC-İnternational Agency for Research on Cancer Registries) WHO nün bağlı kuruluşu olarak kuruldu (6).

Diğer hastalıklara karşı etkin tedavi yöntemlerinin kullanıma girmesi ve yaşam standardının yükselmesine bağlı olarak, ortalama yaşam süresinin uzaması ve gelişen teknoloji ile çevresel karsinojenlere maruziyetin artışı giderek daha sık görülen bir sağlık sorunu olan ve pahalı tedavisi ile kısıtlı kaynakların kullanımında ekonomik bir yük de

getiren kansere karşı kontrol stratejileri geliştirilebilmesi için öncelikle hastalık boyutunu ortaya koyacak tanımlayıcı istatistiklere ihtiyaç vardır.

Kansere ilişkin verilerin başlıca dört kaynağı vardır:

1. Klinik Kayıtlar: Bir bölgedeki hastanelerin klinik kayıtları, o bölgede kanserin sıklığı hakkında bir fikir verebilir.
2. Patoloji Laboratuvarlarının Kayıtları: Patoloji laboratuvarlarında incelenen biyopsi ve otopsi materyallerinde bulunan malign tümör vakalarına ait bilgiler değerlendirilir.
3. Tarama Çalışmaları: Bu yolla deri, meme, rektum, akciğer ve uterus kanserleri tanınabilir.
4. Kanser Kayıt Sistemleri: Kanser konusunda veri toplamanın en iyi yolu kanser kayıt sistemleri kurmaktır. Başlıca iki tür kanser kayıt sistemi vardır:

a) Hastane Tabanlı Kanser Kayıt Sistemi

b) Toplum Tabanlı Kanser Kayıt Sistemi: Kurulması ve yürütülmesi daha güç ve masraflı olan bir sistemdir, ancak toplumdaki kanserin gerçek sıklığını ve dağılımını doğru olarak verir (7).

Sonuçta kanser spesifik bir hastalık olmayıp, bir hastalık grubunun adıdır. Bu nedenle de her kanser türünün kendine özgü ve diğerlerinden çok farklı epidemiyolojik özellikleri vardır. Kanser kayıt sisteminin iyi olduğu ülkelerdeki epidemiyolojik çalışmalar sonucunda, her kanser türü için son derece detaylı bilgiler elde edilmiştir (5). Kanser kayıt merkezleri epidemiyologlara kanserin dağılımı hakkında temel yaşamsal epidemiyolojik bilgileri sunar. Kanser kayıt sistemleri insidansları ortaya koymanın yanı sıra tanımlayıcı ve analitik araştırmalarda örnek seçiminde hatayı en aza indirmeye de yardımcı olurlar. Toplumda kanserin dağılımını tanımlamak için bilinmesi zorunlu olan bazı hızlar vardır. Bu hızların başında “insidans, prevelans ve mortalite hızı” gelir.

İnsidans: Tanımlanmış bir süre (örneğin bir yıl) içinde tanımlanmış bir nüfus (örneğin bir il nüfusu) içinde ortaya çıkan yeni olgular anlamına gelir. Bu rakam risk altındaki nüfusa bölünürse insidans hızları elde edilir.

Prevelans ise tanısı ne zaman konmuş olursa olsun, eski ya da yeni bütün kanser olgularını tanımlayan bir terimdir. Kanser ile ilgili prevelanslar kanser insidans hızları ve sağ kalım hızları kullanılarak hesaplanır.

Kanser mortalitesi tanımlanmış bir sürede (örneğin bir yıl içinde) temel nedeni kanser olan ölümlerin sayısıdır. Mortalite hızı denildiğinde de bu sayının risk altındaki nüfusa bölünmesi ile elde edilen hız anlaşılır (6).

Epidemiyolojinin yanıt aradığı soruların başında hastalık ya da hastalık grubunun kimde görüldüğüdür. Bu kapsamda; yaş, cins, meslek, kültürel durum, genetik, ırk, beslenme durumu ve alışkanlıklar gibi bireysel özellikler araştırılır ve bu bireysel özelliklere bağlı olarak sorunun göstermiş olduğu değişiklikler incelenir (5).

Yaş: Kanserler her yaşta görülebilir. Ancak bazı çocukluk dönemi kanserleri (lösemi, MSS kanserleri) bir yana bırakılır ise, kanser görülme sıklığı yaşla birlikte artar. Yaşla artan sıklık malign neoplazmların belirmesiyle ilişkili somatik mutasyonların birikimi ile açıklanabilir. Yaşlanmayla birlikte immün sistemin zayıflaması da bir faktör olabilir (4,6). Yaşlılarda kanser görülme riski, çocuklara göre 200 kat daha fazladır. Bundan dolayı, ortalama ömrün elli yaştan daha kısa olduğu toplumlarda kanser sıklığı azdır. Aksine ortalama ömrün 70 yaşın üstünde olduğu toplumlar kanser sıklığının en yüksek olduğu toplumlardır.

Cinsiyet: Kanser her iki cinsiyette de görülmekle birlikte, hem tür hem de sıklık açısından cinsiyetler arasında önemli farklılıklar gösterir. Kayıt sistemi iyi olan ülke verilerine göre; yıllık insidans erkeklerde yüz binde 300-350 iken, kadınlarda daha düşük ve yüz binde 200-250 dir. Aynı şekilde, tüm kanserler için ölüm oranı erkeklerde daha yüksektir. Bu yükseklik, kanserlerin, cinsiyetlerde, köken aldığı dokuların çok farklı olmasından ileri gelmektedir. Erkeklerde daha çok, tedavi olanağı sınırlı, akciğer, özofagus, mide ve prostat kanserleri görülürken; kadınlarda meme, uterus gibi prognozu daha iyi olan kanserler görülmektedir.

Kanser türlerinin cinsiyetlere göre sıklığı incelendiğinde ise; ağız boşluğu, farinks özofagus, akciğer, mide, rektum ve lenfohematopoietik sistem kanserleri genelde erkeklerde daha sıktır. Buna karşılık meme ve üreme organları kanserleri kadınlarda belirgin bir biçimde daha sıktır. Aynı şekilde safra kesesi ve tiroid kanserleri de kadınlarda daha sık görülen türlerdendir. Bunların dışında kalan diğer organ kanserlerinin ise, genel olarak, her iki cinsiyette de aynı sıklıkta görüldüğü bilinmektedir.

Cinsiyetlerde görülen kanserlerin sıklığı yaşa göre de değişmektedir. 10 yaşın altında erkeklerde kanser daha sık görülürken, 20-60 yaş arasında özellikle de 35-50 yaş arasındaki kadınlarda, belirgin olarak, erkeklerden daha sık kanser görülmektedir. Bu farklılık özellikle bu yaşlarda artan serviks ve meme kanserlerinden ileri gelmektedir. 60 yaşından sonra ise tekrar erkeklerdeki sıklık belirgin bir şekilde artmaktadır.

Meslek ve Çalışma Koşulları: Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı (IARC) 150 kadar

madde ve fiziksel etkeni kanserojen ya da potansiyel kanserojen olarak değerlendirmektedir. Bunlardan 30 kadarının kesin olarak kanserojen olduğu belirlenmiştir.

Sanayileşmeye paralel olarak gerek genel çevrede ve gerekse çalışma yerlerinde maruz kalınan kanserojen kimyasal ve fizik etkenlerin hem sayısının hem de maruz kalma yoğunluğunun arttığı bilinmektedir.

Çeşitli mesleklerde çalışan insanların, için özelliği nedeniyle kanserojen etkenlere maruz kaldığı, dolayısı ile de diğer insanlara göre daha yüksek sıklıkta kansere yakalandıkları bilinmektedir. Bu maddelerin başında katran, kömürün yanma ürünleri, benzen, naftilaminler, asbest, vinil klorür ve krom gelmektedir. Bu ilişkinin bir sonucu olarak; boya sanayinde çalışanlarda mesane, plastik sanayinde çalışanlarda karaciğer, asbestle uğraşanlarda mezotelyoma, katranla uğraşanlarda ise cilt kanserleri, toplumun diğer kesimlerine göre, çok daha sık görülmektedir (5).

Beslenme Biçim ve Alışkanlıkları: Kişinin beslenme durumu ve gıda tkretim alışkanlıkları kanserleri arttırma ya da azaltma açısından çok önemli bir faktördür. Beslenme ile kanserlerin ilişkisi aşağıdaki şekilde özetlenip sınıflandırılabilir;

1- Yeterli ve dengeli beslenme kanser riskini önemli oranda azaltmaktadır.

a) Yeterli ve dengeli beslenenlerde, kişiler besinlerle yeteri kadar spesifik konjuge ürünler alabilmekte ve bunlar metabolitleri bağlayarak onların kanserojen etkilerini yok etmektedir.

b) A,C vitamini, demir, çinko ve selenyumun kansere karşı koruyucu etkisi olduğu bildirilmektedir.

c) Aşırı enerji alımı ve şişmanlık kanser riskini arttırmaktadır. Aynı şekilde yağdan zengin beslenme halinde yağların yanma ürünleri olan peroksit, hidrosiperoksit ve epoksit gibi maddeler kanserojen etki göstermektedir.

2- Besinlerle yabancı ve kanserojen öğelerin alınması kansere yakalanma riskini arttırmaktadır.

a) Doğal kanserojenler; nitrit, nitrat, nitrozaminler ve aflotoksinler.

b) Yapay kanserojenlerle kirlenme; ilaç kalıntıları, metal kalıntıları, temizlik ve dezenfektan maddeler, radyoaktif kirlenme, sentetik kalıntılar ve diğerleri ile üretimden tüketime gıdaların kirlenmesi.

c) Katkı maddeleri; besinlere tat, görüntü ve dayanıklılık amacıyla katılan bazı maddeler kanserojen özellik gösterebilmektedir.

d) Besinlerin işlenmesi sırasında oluşan kanserojenler; Kızartma ve pişirme sırasında oluşan ürünler, kömür dumanından gelen prekanserojenler, tütsüleme ve benzeri işlemlerde

bulaşan kanserojenler.

Kötü Alışkanlıklar: a- Tütün: Özellikle akciğer, ağız boşluğu, nefes borusu, yemek borusu, mesane, serviks ve pankreas kanserlerine yakalanma riskini artırıyor. Sigara içenlerde, içmeyenlere göre, kanser görülme riski 25-40 kat daha fazladır.

b- Alkol: Ağız, boğaz ve karaciğer kanserlerine yakalanma riskini artırıyor (5).

Genetik: Kanserlerin kromozomlardaki bozukluktan (onkojen genler) ve bunlardan verilen yanlış mesajlardan ileri geldiği bilinmektedir. Ancak kromozomlardaki bu değişiklik ya da mesajlaşmanın doğuştan beri mi var olduğu yoksa sonradan ve çevrenin etkisiyle mi ortaya çıktığı bilinmemektedir. Bu değişikliğin ne zaman oluştuğu bir yana bırakılırsa kanser, aslında kromozomal orijinli bir hastalıktır. Bu nedenle de kanserlerin oluşumunda genetik son derece önemlidir.

Az sayıda olmakla birlikte, Wilms tümörü, bilateral retinoblastoma ve ailevi polipozis gibi otozomal dominant geçiş gösteren, yani doğrudan genetik geçişli kanser türleri vardır.

Doğrudan herediter olan kanser ve prekanseröz durumlar bir yana, çevre faktörlerine bağlı kanserlerde de genetiğin önemli rolü olduğunu gösteren bulgular vardır. Bazı çalışmalarda, aynı çevresel faktörlere maruz kalan insanlardan, yalnızca genetik yakınlığı olanların kansere yakalandığını ya da bunlarda kanser riskinin çok daha yüksek olduğu gösterilmiştir. Örneğin; sigaranın kanserojen etkisine maruz kalan insanlarda genetik yakınlığı olan grubun, diğerlerine göre 36 kat daha fazla akciğer kanserine yakalandığı bilinmektedir (5).

Coğrafik ve çevresel faktörler: Epidemiyolojinin yanıt aradığı soruların bir diğeri de hastalık ya da hastalık grubunun nerede görüldüğüdür. Bu kapsamda dünyanın bölgeleri, ülkeler, kırsal, kent ve benzeri bölümlenmede hastalığın göstermiş olduğu dağılım incelenir.

Kanser Dünya'nın her yerinde görülmektedir. Ancak genel sıklığı ve gerekse türleri açısından hem ülkeler hem de ülkenin kendi bölgeleri arasında büyük farklılıklar gösterir. Örneğin; mide kanseri Japonya'da, ABD ve Avrupa ülkelerine göre çok daha sık görülür. Buna karşılık meme kanseri ABD ve Avrupa ülkelerinde Japonya'ya göre daha fazladır. Bu farklılığın biyolojik ya da irksal bir nedenden ileri gelmesinden daha çok çevre faktörlerine bağlı olduğu bilinmektedir. Çünkü ABD'ye göç eden Japonların ikinci ve üçüncü kuşaklarından sonra kanser tablosunun tıpkı ABD'deki yerli toplumuna benzediği görülmüştür.

Kanserin daha çok ileri yaş hastalığı olması, sanayileşmeye paralel olarak kanserojenlere maruziyetin artması gibi nedenlerle gelişmiş ülkelerde daha sık görülmesi gerektiği var sayılıyor. Ancak tüm ülkelerde özellikle de gelişmekte olan ülkelerde kanser

kayıtlarının yeterli olmaması nedeniyle bu farklılık kesin olarak test edilebilmiş/doğrulanabilmiş değildir.

Epidemiyolojinin temel ilgi alanlarından bir diğeri hastalıkların zamana göre göstermiş olduğu değişikliklerdir. Kanserler bu bağlamda incelendiğinde, yıllara paralel olarak, toplumların yaşlanması, kanserojenlere maruziyetin artması ve sigaranın yaygınlaşması gibi nedenlerle, kanser sayıları artmaktadır. Buna karşılık akciğer kanseri hariç, diğerkanserlerin hemen çoğunda, zamanla birlikte, kanserden ölümler azalmakta ya da aynı düzeyde seyretmektedir (5).

Kanser etiyolojisi: Kanser yolağında temel olay öldürücü olmayan genetik hasardır. Genetik hasarın esas hedefi olan üç tür düzenleyici gen vardır: Büyümeuı uyaran protoonkogenler, büyümeuı inhibe eden kanser baskılayıcı genler (antionkogenler) ve programlı hücre ölümü veya apoptozu düzenleyen genler. Bunların yanı sıra hasara uğrayan DNA onarımını düzenleyen dördüncü gen türü karsinogenezde önemli yer tutar. DNA onarım genlerindeki bir yeteneksizlik genomda yaygın mutasyona zemin hazırlar ve bu nedenle neoplastik değişim ortaya çıkar. Kanserle ilişkili genlerin hücre fizyolojisini malign fenotipe iletmesindeki altı temel değişikliği ortaya koymak faydalıdır (4).

1. Büyüme uyarısında kendiliğinden olan yeterlilik
2. Büyümeuı inhibe eden uyarılara duyarsızlık
3. Apoptozdan kaçınma
4. Sınırsız çoğalma yeteneği
5. Devam eden anjiojenez
6. İnvazyon ve metastaz yeteneği

Genetik hasara yol açan üç karsinogenik ajan sınıfı tanımlanabilir.

1. Kimyasal maddeler
2. Radyasyon
3. Mikrobiyolojik ajanlar

Kimyasal karsinogenler: Londra'lı cerrah Sir Persival Pott' un kronik kuruma maruz kalan baca temizleyicilerin de deri kanseri oluşturduğunu bildirmesinin üzerinden yaklaşık 1 yıl sonra Hollanda Baca Temizleyicileri Derneği üyelerinin her gün banyo yapması kuralını getirdi. Hiç bir halk sağlığı kuralı, o zamandan beri, bir kanser şeklinin kontrolün de bu kadar başarılı olamadı. Kimyasal karsinogenlerin incelenmesiyle, aşığıdaki uyumlu gözlemler elde edildi.

- Oldukça farklı yapıdadır ve hem doğal hem de sentetik ürünleri içerir.
- Bazıları direkt olarak reaksiyona girer ve karsinogen etki için kimyasal değişime gerek

duymaz, fakat çoğu indirekt reaksiyona girer ve sadece metabolik dönüşümden sonra aktifleşir. Böyle ajanlara prokarsinojen denir ve aktif son ürünleri, nihai karsinojen adını alır.

- Bazı kimyasal maddelerin karsinojenliği kendi başlarına çok az aktivite gösteren veya hiç aktivitesi olmayan ajanlarla güçlendirilir. Ancak karsinojenlerin çoğu yönlendirici ajanlara gerek duymaz.
- Çok sayıda kimyasal karsinojen Neoplazi oluşturmak için birlikte veya diğer karsinojen tiplerinin etkilerine gerek duyar(4).

A. Doğrudan Etkili Karsinojenler

Bu ajanlar karsinojenik hale gelmek için herhangi bir dönüşüme gerek duymazlar, zaten bu etkiye sahiptirler. Genel olarak zayıf karsinojenlerdir fakat bazı kanser türlerinin (Lösemi, lenfoma vb.) tedavisi, kontrolü veya gecikmesinde başarılı şekilde kemoterapötik olarak kullanılmaktadır, sadece sonradan lösemiye sebep verebileceklerinden dikkatli kullanılmaları gerekir. Bunlar;

- Alkile edici etkenler
- Asilleyici etkenler

B. Metabolik Aktivasyona Gereklinimi Olan Prokarsinojenler

Aktif olmadan önce metabolik dönüşüm isteyen kimyasal maddeleri tanımlar. Bunlar;

- Polisiklik ve heterosiklik aromatik hidrokarbonlar
- Aromatik aminler, amidler, azo boyaları
- Doğal bitkisel ve mikrop ürünleri

C. Diğerleri

Radyasyon: Kaynağı ne olursa olsun, güneş, ultraviyole ışını, x-ışını, nükleer füzyon, radyonükleidler bilinen karsinojenlerdir. Kanıtlar çok fazladır ve örnek vermek gerekirse; atom bombasının atıldığı Hiroşima ve Nagazaki'de sağ kalanların izlenmesi ile ortalama 7 yıl süren latent peryot sonrası lösemi sıklığının belirgin şekilde arttığı bulundu.

Radyasyonun güçlü onkojenik olduğu çok açıktır. İyonizan radyasyonun bu etkisi mutajenik etkisi ile ilişkilidir ve buna da kromozom kırılması, translokasyon ve nokta mutasyonu neden olur. Biyolojik olarak çift zincir DNA kırılması radyasyon karsinojeneziste en önemli olarak görülmektedir (4).

Mikrobiyolojik ajanlar: Çok sayıda DNA ve RNA virüsünün kurbağalardan primatlara kadar değişik hayvanlarda onkojenik olduğu kanıtlanmıştır. Ancak yoğun çalışmalara rağmen, sadece birkaç virüsle insandaki kanser arasında ilişki kurulmuştur(4).

Onkojenik RNA virüsleri

İnsan için kanserojen etkisi bilinen tek retrovirus HTLV-I(İnsan T hücreli lösemi virüsü tip I) dir. Japonya'nın belirli bölgelerinde ve Karayip havzasında endemik olan fakat ABD ve diğer bölgelerde sporadik bulunabilen T hücreli lösemi/lenfoma türü ile birlikte dir. T hücrelerine tropizm gösterir ve özellikle CD4+ T hücreleri neoplastik dönüşümün ana hedefidir.

Onkojenik DNA virüsleri

RNA virüsleri gibi, insanlarda tümöre neden olan değişik onkojenik DNA virüsleri tanımlanmıştır. Bunlar HPV, EBV, HHV-8 ve HBV dır.

İnsan Papillom virüs (HPV): Genetik olarak farklı HPV tipleri belirlenmiştir. Bazı tipler (örn.1, 2, 4, 7) kesinlikle insanda benign yassı hücreli papillomlara (siğil) neden olur. Epidemiyolojik çalışmalar HPV' nin orofaringeal karsinomların % 20'den sorumlu olduğunu göstermiştir. Ayrıca HPV tip 16 ve 18 in serviks yassı hücreli karsinomunda etkin olduğu gösterilmiştir.

Ebstein-Barr virüsü (EBV): EBV değişik insan tümörleri patogeneğinde suçlanmaktadır. Burkitt lenfoma, AIDS hastasında primer santral sinir sistemi lenfoması, Hodgkin lenfoma grubu ve nazofarenks kanseri bu gruptadır.

İnsan Herpes Virüsü-8 (HHV-8): AIDS vakalarında görülen kaposi sarkomu vakalarında ve HIV negatif kaposi sarkomu vakalarında dahi pozitif olarak bulunmuştur. Ancak tümör patogeneğinde ki rolü tam olarak saptanmamıştır.

Hepatit B virüsü (HBV): Epidemiyolojik çalışmalarla kronik HBV vakaları ile hepatoselüler karsinom arasında sıkı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır fakat bunda tümör patogeneğinde virüsün rolü açık değildir.

Helicobakter Pylori: Önce peptik ülser sebebi olarak suçlanan H. pylori şimdilerde gastrik karsinom ve gastrik lenfoma sebebi olarak suçlanmaktadır(4).

ÜLKEMİZDE KANSER EPİDEMİYOLOJİSİ

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kanserin artan önemi ve maliyeti erken teşhis ve tanıyı ön plana çıkartmaktadır. Buna yönelik olarak Sağlık Bakanlığı bünyesinde tarama programları uygulayacak, eğitim yoluyla halkın bilinçlenmesini sağlayarak kanser vakalarının erken evrelerde yakalanmasını sağlayacak merkezler oluşturulmaktadır. Bu kapsamda Kanser Savaş Daire Başkanlığı tarafından yakın zamanda 81 ilde Kanser Erken Teşhis ve Tarama Merkezi (KETEM) kurulmuştur. Böylelikle her ilimiz, kanser kontrolü ile ilgili bir merkeze sahip olmuştur (5,8). Kanser kontrolü, teorik bilgilerimizi pratiğe dökerek kanserin nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir halk sağlığı yaklaşımıdır. WHO kendisine bağlı bir kanser araştırma kurumu olan Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı

(IARC) ve Birleşmiş Milletler sistemi içinde yer alan diğer örgütlerle birlikte kanserin önlenmesi ve kontrolü hedefine yönelik olarak aşağıda belirtilen eylemleri gerçekleştirecektir:

- Kanserın önlenmesi ve kontrolü için siyasi irade, taahhüt ve destek sağlanması
- Kanser kontrolüne ilişkin kanıta dayalı yaklaşımların geliştirilmesi ve uygulanması amacıyla yeni bilgilerin elde edilmesi ve var olan bilgilerin yayılması ve paylaşılması
- Önleme, erken teşhis, tedavi ve rahatlatıcı bakıma yönelik kanıta dayalı müdahalelerin etkin kanser kontrolü kapsamında planlanması ve uygulanması için standartlar oluşturulması ve rehber araçlar geliştirilmesi
- Kanser kontrolü örüntülerine ilişkin olarak küresel, bölgesel ve ulusal düzeyde çok-sektörlü ağların oluşturulması
- Etkin politikalar ve programlar geliştirmek ve uygulamak için kapasite oluşturulması ve sağlık sistemlerinin güçlendirilmesi
- Kanıta dayalı kanser kontrolü müdahalelerinin doğru, hızlı ve etkili bir şekilde halka anlatılması için teknik destek sağlanması

Şu anda tüm kanserlerin en azından üçte birini önlemenin yollarına ilişkin bilgiye sahip bulunmaktayız. Kanser, büyük ölçüde, önlenabilir bir hastalıktır: sigarayı bırakmak, sağlıklı besinler tüketmek ve karsinojenlere maruziyetten sakınmak yoluyla. Ayrıca, vakaların üçte birinin erken teşhisine ve etkili tedavisine yardımcı olacak bilgiler de mevcuttur. En sık görülen bazı kanser türleri cerrahi müdahale, kemoterapi ya da radyoterapi ile iyileştirilebilmektedir. Erken teşhis durumunda ise tedavi şansı çok daha fazladır. Kaynakların yetersiz olduğu durumlarda dahi hastalara ve hasta ailelerine yönelik bir takım etkin rahatlatıcı bakım stratejileri söz konusudur.

- Kapsamlı ulusal kanser kontrolü programlarının iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi;
- Kanser kontrolü için uluslararası ağlar ve ortaklıklar kurulması;
- Serviks ve göğüs kanserinin erken teşhisine yönelik organize ve kanıta dayalı müdahalelerin iyileştirilmesi;
- Hastalık ve program yönetimi konusunda rehber geliştirilmesi;
- Tedavi edilebilir tümörler için etkin tedavilere ilişkin akılcı yaklaşımların desteklenmesi;
- Tüm dünyada sorundan kaynaklı sıkıntıların azaltılması ve rahatlatıcı bakım

hizmetlerine duyulan ihtiyacı karşılamaya yönelik düşük maliyetli yaklaşımların desteklenmesi (6).

Kanser kontrol programlarının yeterince yapılabilmesinde de izleme değerlendirme kapsamında kayıt ve bildirim sistemi tartışmasız öneme sahiptir. Ancak ülkemiz açısından

uluslararası bazı kuruluşlar tarafından talep edilen bazı göstergelerin sağlanması ne yazık ki mümkün olmamaktadır. WHO tarafından serviks kanseri, malign neoplazmlar ve trake/bronş/akciğer kanserleri için 0-64, 64 yaş üstü ve tüm yaş grupları için 100.000'de standardize ölüm hızları istenmektedir. OECD tarafından ICD 10'na göre serviks, kolon ve rektumun, trake/bronş/akciğerin, malign prostat neoplazmının, kadında memenin yazılması ve malign neoplazmlar başlığında ölüm nedenleri ve olası kaybedilen yaşam yılları istenmektedir. Ancak Sağlık Bakanlığı tarafından ise göstergelerin tanımlarına göre sağlanıp sağlanmadığı değerlendirildiğinde ise mevcut formlardan çıkmadığı anlaşılmaktadır. Öncelikle ölüm nedenleri sadece il ve ilçe merkezlerinden toplanabilmektedir. Diğer bir husus bu nedenler ICD 8'e göre alınmakta alınan ölüm nedenleri doktorlar tarafından doğru yazılmamaktadır. Ayrıca üniversite hastanelerinden onkoloji hastaları ile ilgili veriler Sağlık Bakanlığına düzenli olarak iletilmemektedir ve kronik hastalıklar/bulaşıcı olmayan hastalıklara ilişkin spesifik bir form bulunmamaktadır. Form 018'de sadece bazı kanserler, diyabet, guatr, bazı hemoglobinopatiler vb hastalıkların vaka sayısı alınmaktadır. İlgili hızların alınabilmesi için formların her bir göstergenin tanımlanmasına göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Halen Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Sağlık Bakanlığı işbirliği ile oluşturulan komisyonda uluslararası kuruluşlar WHO ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EUROSTAT) tarafından önerilen "ölüm formu" kabul edilmiş ve 1-31 Ekim 2006 tarihleri arasında belirlenen hekimler tarafından Ankara ve Kırıkkale illerinde pilot çalışma yapılmıştır. Söz konusu ölüm formları ICD 10 olarak doğru ölüm nedenlerinin alınmasını hedeflemektedir. Bu durumun işlerlik kazanması halinde il ve ilçe merkezleri için nedene spesifik mortalite başlığı altındaki göstergeler sağlanabilecektir. Kırsal ölüm sayı ve nedenlerinin alınabilmesi için ise sözel otopsi çalışması planlanmakta olup oluşturulan anketin pilot çalışması yine 1-31 Ekim 2006 tarihleri arasında Kırıkkale ili hekim olmayan bölgesinde yapılmıştır. Kırsal ölüm nedenlerinin aile hekimliği sisteminin yerleşmesi halinde alınabileceği planlanmaktadır. Sorumlu kurum Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı'dır.

1983 yılından bu yana bütün Sağlık Ocaklarında, hastanelerde ve diğer sağlık kuruluşlarında çalışan personel ile özel doktorların yeni ve belirlenmiş her kanser vakasını bildirmeleri yasa ile zorunlu tutulmuştur. "Pasif sistem" olarak tanımlanan sistemde İl Sağlık Müdürlüklerine gelen bilgiler kayıt için Sağlık Bakanlığı'na iletilmektedir. Bu "pasif sistem" iyi işlememektedir; çünkü bugün cevapluluk oranları % 30 ile 60 arasında değişmektedir. Bu yüzden 14 il merkezinde Kanseri Kayıt Merkezleri oluşturulması yoluna gidilmiştir ("aktif sistem"). Bu merkezlerde görev yapan özel eğitim görmüş personel hastaneleri ziyaret ederek

kanser vakalarını gösterebilecek önemli belgeleri incelemektedir. Bugün uygulanan "aktif sistemin" giderilmesi gereken başlıca sorunu veri kalitesi ile ilgilidir. Ayrıca hastanelerde dosya ve arşiv sistemlerinin yeterli olmaması, otomasyon sistemlerinin yeterli olmaması, kanser kayıt elemanlarının meslek olarak tarif edilmemesi, il ve hastane yönetimlerinin kayıtçılığa yeterli önemi vermemesi, eğitilmiş kanser kayıt elemanlarının başka işlerde çalıştırılması ve sık yer değiştirmeleri, istatistik ve İngilizce bilen eleman yetersizliği nedeniyle kayıtlarda ve bildirimlerde sorunlar yaşanmaktadır (5). Halen Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından Sağlık Bilgi Sistemleri konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Çalışmaların Kanserle Savaş Daire başkanlığı ile eş güdümlü olmasının sağlanması için işbirliği gerekliliği bulunmaktadır. Unutulmaması gereken husus kanser teşhis ve takipleri 2 ve 3 basamak sağlık kuruluşları tarafından yapılmaktadır. Bu nedenle hastane yazılım sistemlerinin düzenlemelerinde anılan göstergelerin dikkate alınmasının önemli olduğu düşünülmelidir (8).

Bunların yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı sağlığın ve sağlık sisteminin kalitesini geliştirme çabaları içerisinde, Mart 2002 tarihinde Ulusal Hastalık Yüku ve Maliyet Etkililik (UHY-ME) Çalışmasını başlatmıştır. UHY-ME çalışması Birinci Sağlık Projesi altında başlatılan ve İkinci Sağlık Projesi ile devam ettirilen Sağlık Reform Faaliyetlerini desteklemek amacıyla tasarlanan ön yatırım çalışmalarının bir parçasıdır. Çalışmalar Hıfzısıhha Mektebi Müdürlüğü başkanlığında 1 Mart 2002 -25 Aralık 2004 tarihleri arasında Başkent Üniversitesi (Türkiye), INTRAH (ABD) (The University of North Carolina at Chapel Hill, School of Medicine, School of Public Health, Sheps Center for Health Services Research), John Hopkins University, School of Hygiene and Public Health (ABD), Tulane University-School of Public Health and Tropical Medicine (ABD) işbirliği ile tamamlanmıştır.

UHY-ME çalışmasının hedefi Türkiye'nin sağlık sektörü reformlarına, politikalarına ve stratejilerine gelecek yüzyılda rehberlik etmek üzere açık ve objektif kriterler oluşturmaktır. UHY-ME çalışmasının hastalık yükünün rutin olarak izlenmesi için yerel kapasiteyi büyük oranda geliştirmede ve sağlık müdahalelerinin maliyet etkinliğini analiz etmede yarar sağlayacağına düşünülmektedir (9).

Dünyada ve Ülkemizde Kanser İstatistikleri

Amerikan Kanser Derneği (AKD) 2007 yılı küresel kanser tahminlerine göre dünyada toplam 12.332.279 yeni kanser olgusu görülmüş olup (melanom dışındaki cilt kanseri vakaları hariç) bunların ilk sırasında 1.549.121 (% 12.56) adedi ile akciğer ve bronşlara ait kanserler gelmektedir. İkinci sırada ise 1.301.867 (% 10.55) sayı ile meme kanseri, üçüncü sırada

kolorektal kanser 1.167.020 (% 9.46) olguları gelmektedir. Bunları sırasıyla mide (% 8.64), prostat (% 6.34), karaciğer kanseri (% 5.76) takip etmektedir.

Cinsiyetlere göre kanser görülme sıklıkları incelendiğinde ise erkeklerde % 16.76 ile en fazla akciğer kanserleri, ikinci sırada % 11.83 ile prostat kanserleri, üçüncü sırada % 10.45 ile mide kanserleri gelmektedir. Kadınlarda bu sıralama % 22.77 ile meme, ikinci sırada % 9.70 ile serviks uteri kanserleri, üçüncü sırada % 9.38 ile kolorektal kanserler gelmektedir.

Kanser ölüm oranlarında ise her iki cins ortak değerlendirildiğinde akciğer ve bronş kanserleri % 17.66 oranla ilk sırada gelmektedir. Mide kanserleri % 10.46 ile ikinci, karaciğer kanserleri % 8.88 ile üçüncü sıradadır. Daha sonra sırasıyla kolon ve rektum kanserleri % 7.88, meme kanserleri % 6.07, özefagus kanserleri % 5.78, serviks kanserleri % 4.05 gelmektedir (Tablo 2)(10)

	ERKEK		KADIN
Akciğer	1108731	1301867	Meme
Prostat	782647	555094	Serviks
Mide	691432	536662	Kolorektal
Kolorektal	630358	440390	Akciğer
Karaciğer	502571	375111	Mide
Mesane	314256	230555	Over
Özefagus	361931	226787	Uterus korpus
Oral kavite	200774	208557	Karaciğer
NHL ¹	196298	167352	Özefagus
Lösemi	188394	142569	Lösemi
Bütün bölgeler *	6615004	5717275	Bütün bölgeler *

*Melanom dışındaki cilt vakaları hariç.

¹ Non-hodgkin lenfoma

Tablo-2(Dünya’da 2007 yılı tahmini kanser dağılımı) (10).

Amerikan Kanser Derneği (AKD) 2008 yılı verilerine göre Amerika’da toplam 1.437.180 yeni kanser olgusu görülmüş olup (Derinin Bazal Hücreli ve Skuamoz Hücreli Karsinomu ile Mesane İnsitu Karsinom vakaları hariç) bunların ilk sırasında 215.120 (% 14.96) adet ile akciğer ve bronşlara ait kanserler gelmektedir. İkinci sırada ise 186.320 (% 12.96) sayı ile prostat kanseri, üçüncü sırada meme kanseri 182.460 (12.69) olguları gelmektedir. Bunları sırasıyla kolorektal (% 10.35), non-hodgkin lenfoma (% 4.60), malign melanom (% 4.34) takip etmektedir.

Cinsiyetlere göre kanser görülme sıklıkları incelendiğinde ise erkeklerde % 25 ile en fazla prostat kanseri, ikinci sırada % 15 ile akciğer ve bronş kanserleri, üçüncü sırada % 10 ile kolorektal kanserler gelmektedir. Kadınlarda bu sıralama % 26 ile meme, ikinci sırada % 14 ile akciğer ve bronşlar, üçüncü sırada % 10 ile kolorektal kanserler gelmektedir.

Kanser ölüm oranlarında ise her iki cins içinde akciğer ve bronş kanserleri % 28.61 oranla ilk sırada gelmektedir. Kolorektal kanserler % 8.83 ile ikinci, meme kanserleri % 7.15 ile üçüncü sıradadır. Daha sonra sırasıyla pankreas kanseri % 6.08, prostat kanseri % 5.06, lösemi % 3.83, non-hodgkin lenfoma % 3.38 gelmektedir (Tablo 3)(11).

ERKEK		KADIN	
Prostat	186320(%25)	182460(%26)	Meme
Akciğer	114690(%15)	100330(%14)	Akciğer
Kolorektal	77250(%10)	71560(%10)	Kolorektal
Mesane	51320(%7)	411000(%6)	Uterus korpus
NHL	35450(%5)	30670(%4)	NHL ¹
Deri melanomu	34950(%5)	28410(%4)	Tiroid
Böbrek	33130(%4)	27530(%4)	Deri melanomu
Oral kavite	25310(%3)	21650(%3)	Over
Lösemi	25180(%3)	21260(%3)	Böbrek
Pankreas	18770(%3)	19090(%3)	Lösemi
Bütün bölgeler *	745180(%100)	692000(%100)	Bütün bölgeler *

*Melanom dışındaki cilt vakaları hariç.

¹ Non-hodgkin lenfoma

Tablo-3(Amerika’da 2008 yılı tahmini kanser dağılımı) (11).

Türkiye’de 05.01.2006 tarihinde toplanan epidemiyoloji ve kanser kayıt alt danışma kurulunda aktif kanser kayıtçılığı yapılan 14 ilden aşağıda sıralanan 8 ilin kanser verilerinin yayınlanmasına karar vermiştir.

Aktif 8 ilin isimleri:

- Ankara, İzmir, Samsun, Trabzon, Erzurum, Edirne, Antalya, Eskişehir

2005 yılında Türkiye İstatistik Kurumu Verilerine göre Türkiye Nüfusu 72.065.000 ve bu 8 ile ait nüfus 14.273.465 olup % 19.81'ine denk gelmektedir. Kanser kayıtçılığında kanser verisinin yansıtılması için ülkeyi temsil edecek toplam ülke nüfusunun % 20'sinin kanser verisini toplamak yeterlidir. Bu nedenle ülkemizin % 20 nüfusunu temsil edecek 8 il seçilmiş olup, bu illere ait veriler ülke geneli olarak kullanılmaktadır (Tablo 4)(12).

Tablo-4

Tablo 5'te UHY-ME çalışması verilerinde görüldüğü üzere, kardiyovasküler hastalıklar 205.457 ölüm ile 1. sırada, kanserler 56.250 ölüm ile ikinci sırada ve enfeksiyon hastalıkları (HIV/AIDS hariç) 38.046 ölüm ile üçüncü sırada yer almaktadır. Cinsiyet farklılıklarına bakıldığında ise kardiyovasküler hastalıklar her iki cinsiyette de hemen hemen aynı oranda ölüme yol açmakta (erkeklerde 102.386, kadınlarda 103.071 ölüm) olup buna karşılık kanserler, erkeklerde daha fazla ölüme sebep olmaktadır (erkeklerde 35.076, kadınlarda 21.174 ölüm). Enfeksiyon hastalıklarına bağlı ölümlerde de erkeklerin daha fazla etkilendikleri görülmektedir (erkeklerde 20.186, kadınlarda 17.860 ölüm)(9).

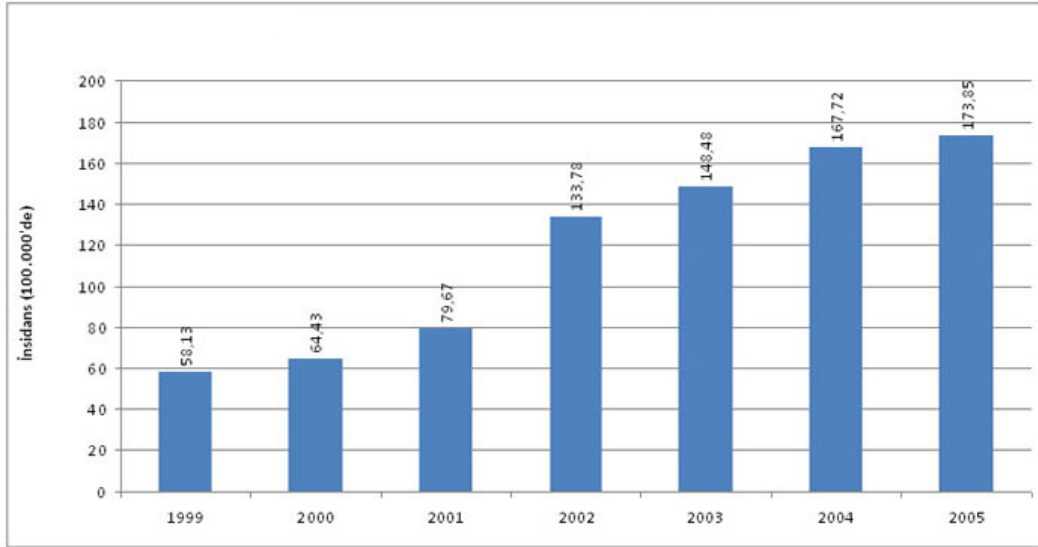
Hastalıklar	Erkek		Kadın		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kardiyovasküler Hastalıklar	102386	43,89	103071	52,27	205457	47,73
Kanserler	35076	15,04	21174	10,74	56250	13,07
HIV/AIDS Hariç Diğer Enfeksiyon hastalıkları	20186	8,65	17860	9,06	38046	8,84
Solunum sistemi hastalıkları	21879	9,38	12332	6,25	34211	7,95
Maternal ve Perinatal Nedenler	13124	5,63	12704	6,44	25828	6
Yaralanmalar	17860	7,66	7165	3,63	25025	5,81
Sindirim Sistemi hastalıkları	7105	3,05	6008	3,05	13113	3,05
Diyabetes Mellitus	3746	1,61	5803	2,94	9549	2,22
Diğer Grup II Hastalıkları*	3948	1,69	3193	1,62	7141	1,66
Genitoüriner sistem hastalıkları	3619	1,55	3296	1,67	6915	1,61
Nöropsikiyatrik Hastalıklar	3072	1,32	3015	1,53	6087	1,41
Beslenme yetersizlikleri	1179	0,51	1452	0,74	2631	0,61
Kas-iskelet sistemi hastalıkları	64	0,03	93	0,05	157	0,04
HIV/AIDS	21	0,01	4	0	25	0,01
Duyu organı hastalıkları	17	0,01	6	0	23	0,01

*Diğer Grup II hastalıklar içerisinde deri hastalıkları, ağız ve diş sağlığı bozuklukları ve konjenital anomaliler bulunmaktadır.

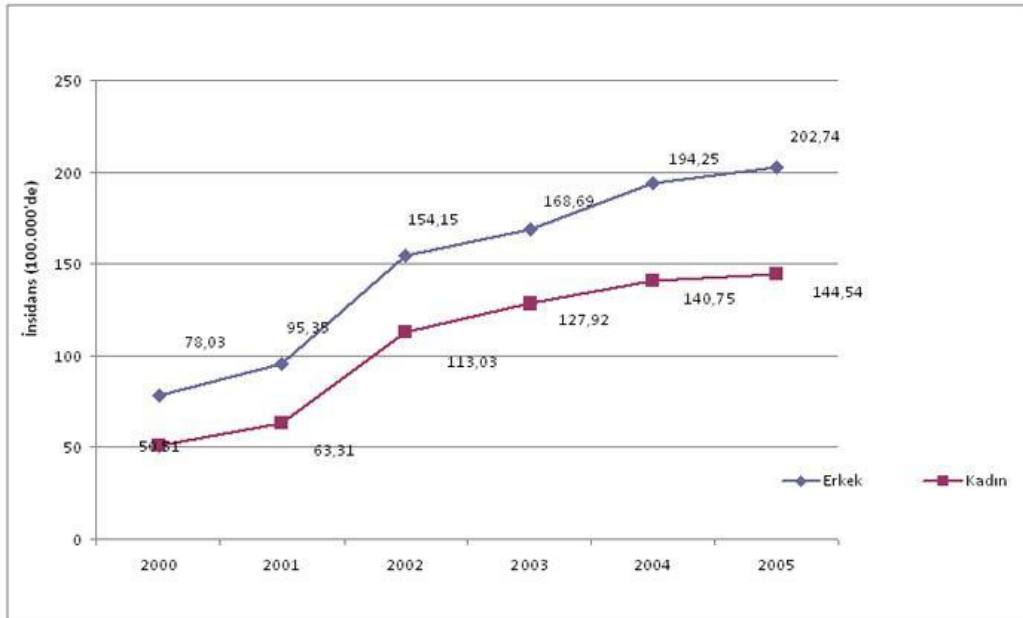
Tablo-5: Temel Hastalık Grupları ve Cinsiyete Göre Ölüm Sayılarının ve Yüzdelerinin Dağılımı(2004)

Kanser insidansı 2000 yılı için yüz binde 64,43, 2005 yılında yüz binde 173,85 bulunmuştur. Cinsiyete göre 2000 yılında kadın için yüz binde 50,51, erkek için 78,03 olan insidans hızı 2005 yılında sırası ile 144,54 ve 202,74 olmuştur. Oran olarak bakıldığında yaklaşık olarak 3 kata varan artış vardır (Tablo 6 ve 7)(12).

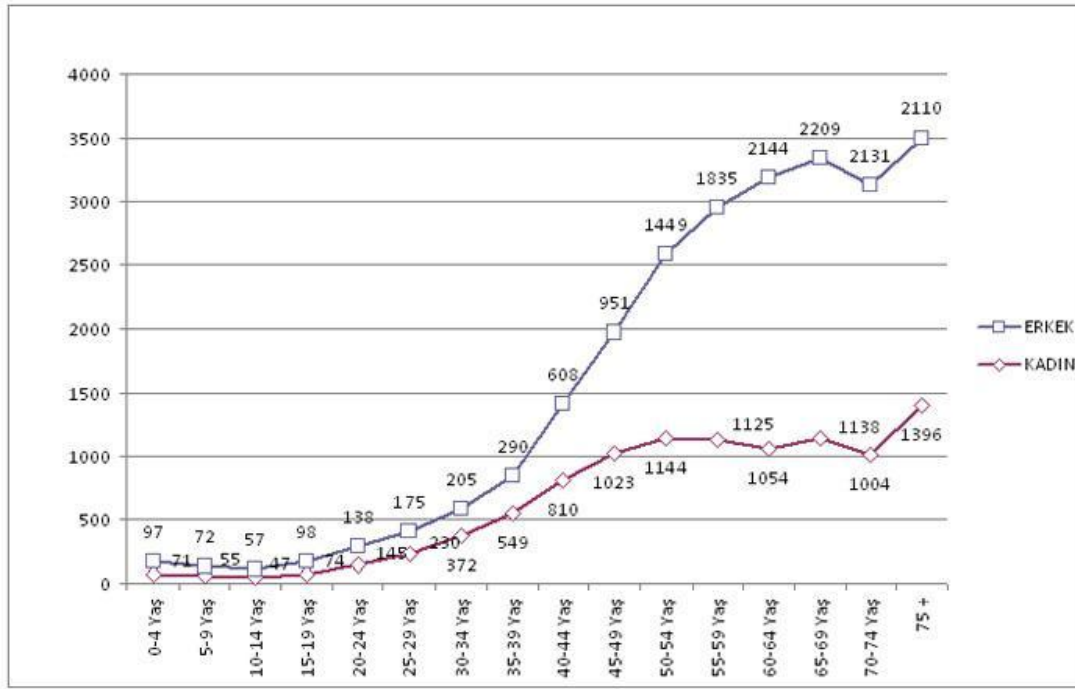
Kanserin yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde de her iki cinste de 30'lu yaşlarından sonra pik yaptığı dikkat çekmektedir. Yalnız erkeklerde bu oran çok daha yüksektir. 70 yaşlarında kanser oranlarında her iki cinste de bir miktar düşme olurken 75 yaş sonrasında tekrar yükseliş dikkati çekmektedir(Tablo 8)(12).

Tablo-6:Türkiye'de kanser istatistikleri(1999-2005)

Tablo 7:Türkiye'de kadın ve erkek kanser insidans değerleri

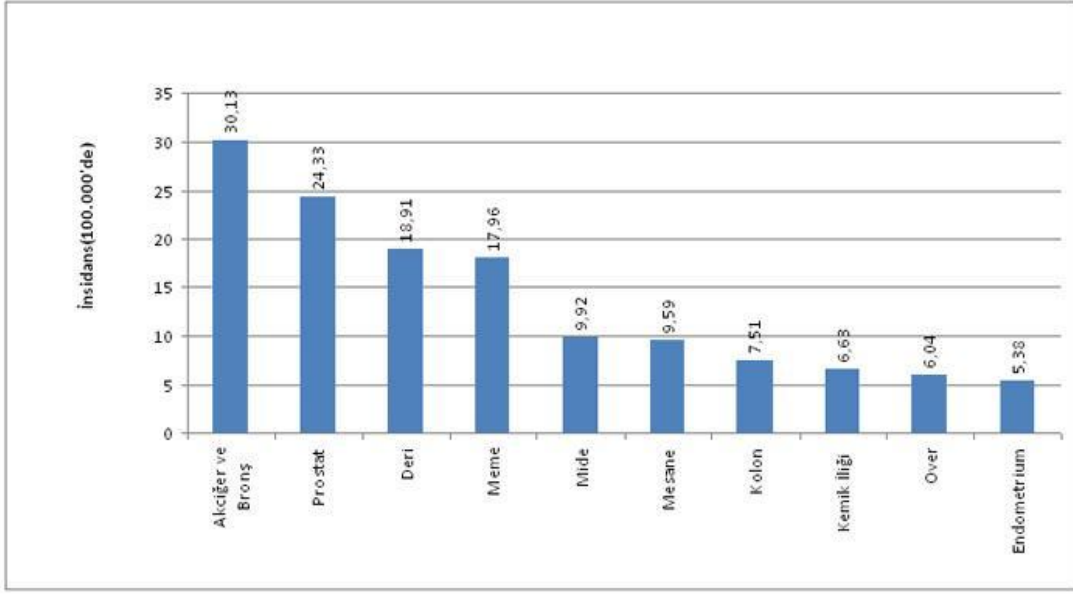

Tablo-8:Kanserin yaş gruplarına göre dağılımları(2005)

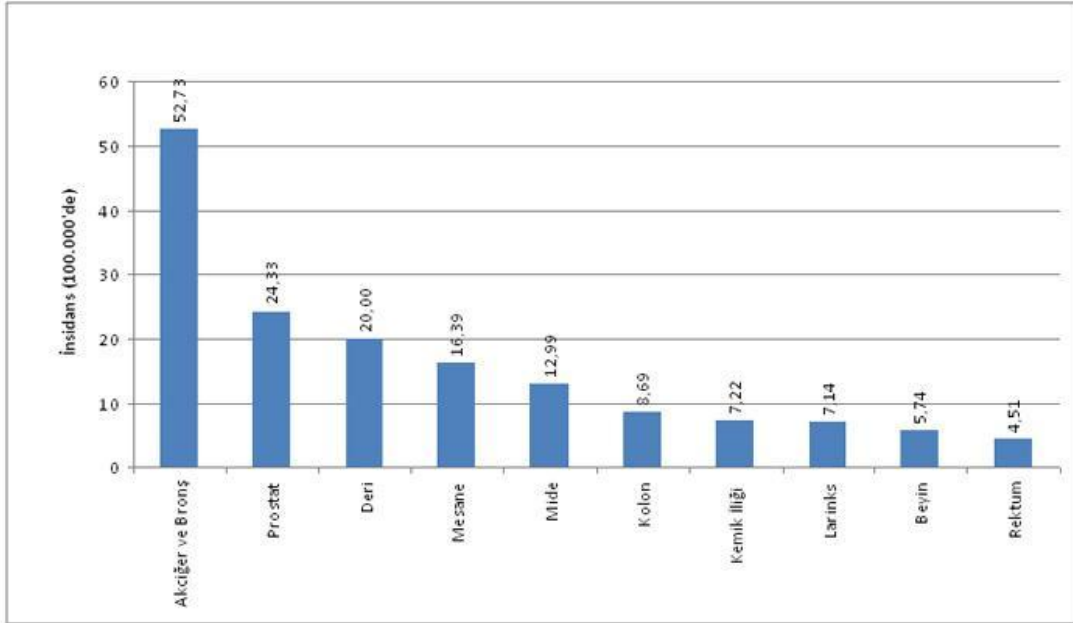
2005 yılı içinde en sık görülen beş kanser türüne bakıldığında yüz binde 30.13 insidans hızı ile en sık akciğer kanserinin olduğu görülmektedir. İkinci sırada prostat (24.33), üçüncü sırada deri (18.91), dördüncü sırada meme (17.96), beşinci sırada midenin (9.92) geldiği görülmektedir (Tablo 9)(12). KETEM 2002 verileri dikkate alındığında akciğer kanseri (11.26) hala birinci sıradayken 2002 yılında ikinci sırada meme (7.79), üçüncü sırada mide (4.92), dördüncü sırada deri (4.55) ve beşinci sırada mesane (3.66) gelmektedir(6). 2002 yılı ile 2005 yılı arasında ikinci sırada olan meme dördüncü sıraya düşmüştür. Mide beşinci sıraya düşerken, deri ise bir basamak artarak üçüncü sıraya yükselmiştir (5,12).

Cinsiyetlere göre kanserin dağılımları incelendiğinde ise erkeklerde akciğer kanseri (52.73) insidans hızı gibi yüksek bir insidansla birinci sırada gelmektedir. Prostat kanserleri (24.33) hızı ile ikinci sırada, deri kanserleri (20) hızıyla üçüncü sırada gelmektedir (Tablo 10). Kadınlarda ise meme (35.47) oranı ile birinci sırada olup, bunu deri (17.80) oranı ile ikinci olarak izlemekte, üçüncü olarak tiroid kanserleri (8.44) gelmektedir (Tablo 11)(12).

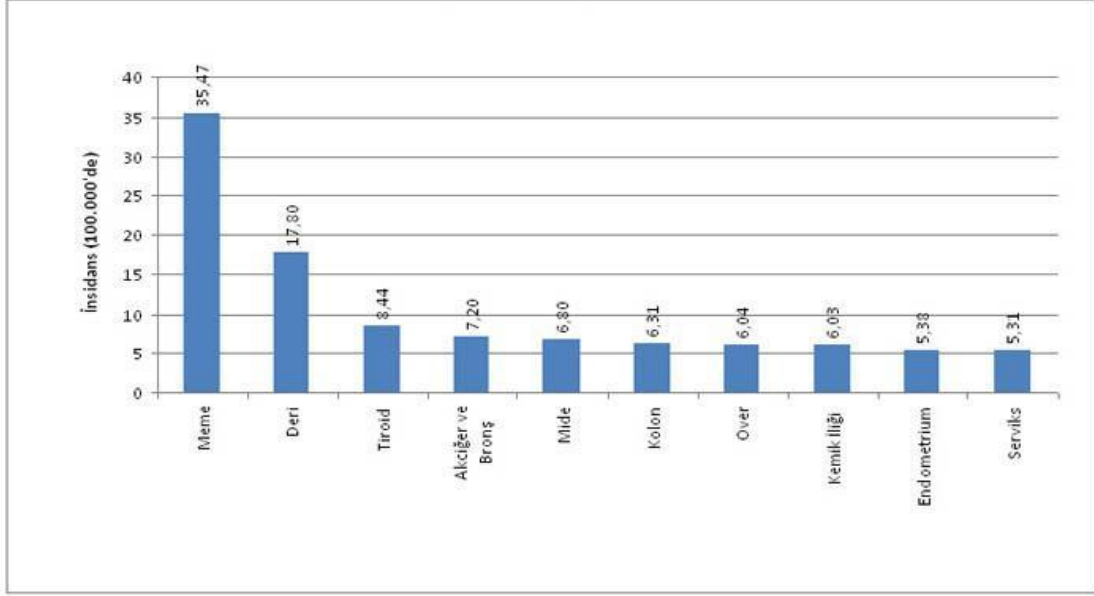
Cinsiyetlere göre Dünya ve Türkiye değerleri karşılaştırıldığında ise dünya da erkekte sıralama 1.akciğer, 2.prostat, 3.mide, 4.kolon, 5.karaciğer şeklinde iken, Türkiye’de erkekte sıralama 1.akciğer, 2.prostat, 3.der, 4.mesane, 5.mide şeklinde olmaktadır. Dünya’da kadında sıralama ise 1.meme, 2.serviks, 3.kolon, 4.akciğer, 5.mide olarak görülmekte iken Türkiye’de kadında sıralama 1.meme, 2.der, 3.tiroid, 4.akciğer, 5.mide şeklinde görülmektedir (10,12).

Tablo-9: Türkiye’de ilk 10 kanser türü(2005)

Tablo-10: Türkiye’de erkeklerde görülen ilk 10 kanser türü(2005)

Tablo-11:Türkiye'de kadınlarda görülen ilk 10 kanser türü(2005)

KANSERDEN KORUNMA

Kanser hem dünyada hem de ülkemizde kardiyovasküler hastalıklardan sonra ikinci ölüm nedenidir. Aslında son yılların verilerine bakınca kanseri bir toplum sağlığı problemi olarak görmek hiç yanlış olmayacaktır. Özellikle ortaya çıkışının önlenemediği, taramalarla ölümün engellenebildiği ve erken tedavinin yaşam kalitesine çok şey katabildiği kanserleri göz önüne alırsak kanserden korunma yöntemlerinin önemi anlaşılacaktır.

2000'li yılların başında dünyada yılda 6 milyon insan kansere yakalanırken bu sayının 2030 yılında 24 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. 2005 yılında 12 milyon kişi kansere yakalanmış, 7 milyon insan kanser nedeniyle hayatını kaybetmiştir. 2030 yılına kadar kanser görülme sıklığındaki artışın % 75 'inin gelişmiş ülkeler veya bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıkacak olması ve bu ağırlığı kaldırmakla karşı karşıya kalacak ülkelerin kansere dünyada harcanan bütçenin ancak % 5'ine sahip bulunuyor olması kanser kontrol programlarında kanseri önlemeye ve erken tanıya ağırlık verilmesini zorunlu hale getirmektedir (6).

Kanserden korunma çalışmaları/hizmetleri “ Kanser Kontrol Programı” nın bir komponentidir. Bu nedenle de programın bütünü içinde ve birlikte değerlendirilmesi gerekir. Dünya Sağlık Örgütü'nün kontrol programı ise altı başlık ya da bölümden oluşmaktadır

- Birincil koruma (faktörlerin/ maruziyetin giderilmesi),
- İkincil koruma (erken tanı),

- c) Erken ve uygun tedavi,
- d) İzleme,
- e) Bakım,
- f) Rehabilitasyon

Dünya sağlık örgütünün kanser kontrol programları olarak her ülkenin bütçe yapısına ve ekonomik durumuna göre önerdiği farklı senaryolar bulunmaktadır (5,6).

Koruma önlemlerine geçmeden önce, kanser oluşum ve gelişim sürecini kısaca hatırlamakta yarar vardır. Çünkü gerek kanser kontrol programları ve gerekse kanserden korunma stratejileri tamamen bu süreç ve sürecin evrelerine göre inşa edilmiştir. Günümüz bilgilerine göre; kanser oluşum ve gelişim sürecinin dört ana evresi vardır.

1. Prekanseroz / oluşum evresi (15-20 yıl sürer)
2. İnsitu/ sınırlı evre (5-10 yıl sürer)
3. Metastaz/ yayılım evresi (1-5 yıl sürer)
4. Yaygın evre (1-5 yıl sürer)

Birincil koruma: Yukarıda verilen evrelerden de görüleceği üzere kanserin oluşum evresi, bazı istisnalar dışında (radyasyon ve bebeklerde görülen kalıtsal kanserler), genel olarak on beş yıl veya daha uzun sürmektedir. Ayrıca çok önemli bir kısmının (% 70-80) oluşumunda çevresel faktörler ve sağlıksız yaşam biçimleri rol oynamaktadır. İşte, çok uzun süren oluşum evresi boyunca, çevresel faktörlere maruziyet ve sağlıksız yaşam biçimini ortadan kaldırırsak, kanserin oluşumu önlenir. Birincil korumanın esasını/ özünü bu ilişki/ bu düşünce, oluşturmaktadır.

Bu özetlemeden de anlaşılacağı üzere birincil korunma; teorik olarak en etkili ve radikal bir korunma biçimidir. Kansere neden olan, yakalanma riski yaratan faktörlerin/ nedenlerin ortamdaki yok edilmesi veya insan maruziyetinin kaldırılması anlamına gelmektedir. Bu önlemlerin başlıcaları, aşağıdaki gruplanır ve özetlenebilir;

- a) Genel çevrenin olumlu hale getirilmesi:

Kanserojen ya da prekanserojen olduğu kesinleşen çevre faktörlerinin yok edilmesi ya da insanla temasının kesilmesi türünden çalışmalar bu başlık altında toplanır. Radyasyon kirliliğinin önlenmesi, ozon tabakasını korunması, hava kirliliği ile mücadele, yeterli ve dengeli beslenme alt yapısının kurulması gibi çalışmalar bu grup çalışmaların en çok bilinen örneklerindedir(5).

- b) Çalışma ortamının olumlu hale getirilmesi:

Kanserojen ya da potansiyel kanserojen maddelerle temas edilen mesleklerde çalışan insanlarda, diğerlerine göre, kanser yakalanma riskinin daha yüksek olduğu ve tüm kanserler

içinde, mesleki kanserlerin % 4, akciğer kanserleri içinde ise % 15-20'lik bir orana sahip olduğu bildirilmektedir. Bu tür maruziyetler tamamen işe, mesleğe bağlı maruziyetler olduğundan, mesleki kanserler, kesinlikle korunabilir ve çevreye bağlı kanserler içinde değerlendirilmektedir(5).

c) Gıda kirliliğinin önlenmesi ve sağlıklı beslenme:

Bu konuda alınacak önlemlerin başında; üretimden tüketime dek gıdaların kanserojen maddelerle kirlenmesinin önlenmesi gelir. Gıdaların kanserojenlerle kirlenmesi ise; radyasyon, insektisit gibi genel çevre kirliliğinden ileri gelebileceği gibi, kanserojen katkı maddeleri yoluyla da olabilir. Bu genel önlemlere ek olarak topluma yeterli ve dengeli beslenme sağlayacak bir alt yapının oluşturulması da son derece önemlidir. Ayrıca bireylerin ve toplumun doğru beslenme alışkanlıkları edinmesi için eğitilmesi gerekir. Bu eğitimin ana başlıkları şöyle sıralanabilir.

1) Yeterli ve dengeli beslenme eğitimi

1. Aşırı beslenme ve şişmanlıktan kaçınma.
2. Yağların azaltılması,
3. A,C vitaminlerinden zengin beslenme,
4. Meyve sebze gibi bol lifli ve posalı yiyeceklerle beslenme.
5. Süt ve süt ürünlerinden yeterince tüketme,

2) Sakıncalı gıdalardan kaçınma eğitimi,

6. Tuzlu, nitrikli ve salamura yiyecekler,
7. İleri derecede rafine olmuş yiyecekler
8. Katkılı besinler, meşrubatlar
9. Kontamine besinler

d) Sağlıklı yaşam biçimleri geliştirme ve yerleştirme:

Kişi ve toplumun başta sigara ve alkol olmak üzere tüm zararlı alışkanlıklardan arındırılması gerekir. Ayrıca düzenli ve aktif yaşam konusunda toplumun eğitilmesi ve bu konuda alt yapı oluşturulması alınabilecek diğer önlemlerdir.

Bunların değiştirilmesi ise, çok zor ve uzun zaman gerektiren bir durumdur. Bu zorluk, birincil korumanın pratik geçerliliğini ve etkinliğini oldukça zayıflatır. Kanser koruma programlarının esasını toplum eğitimi oluşturması da buradan gelmektedir (5).

İkincil koruma: Erken tanı ile birlikte erken ve uygun tedavi hizmetlerini kapsar. Birincil korumanın pratikteki zayıflığı göz önüne alındığında, kanser kontrol programlarının özünü ve esasını ikincil koruma oluşturur.

Yukarıda özetlenen kanser evrelerinden hatırlanacağı üzere kanserlerin tamamı

başlangıçta lokalizedir ve bu döneminde kesin tedavi şansları çok yüksektir. 5-10 yıl gibi hiç de kısa olmayan, bu sürede kanserlerin büyük çoğunluğu (% 75) basit bir muayene ile tespit edilebilecek ve gözle görülebilecek durumda ve yerdedir. İşte bu avantaj iyi kullanılarak zamanında ve uygun tedavi yapılır ise son derece olumlu sonuçlar alınabilmektedir. Örneğin; erken ve uygun tedavi ile cilt ve serviks gibi bazı kanserlerde tam şifa alınabilmektedir. Diğer bazılarında ise mortalite önemli oranda azaltılmaktadır (Serviks kanseri % 60-90, meme kanseri % 25-30, mide % 30, Kolon % 20). Aynı şekilde meme kanserinde erken yakalanma ve tedavi durumunda 5 yıllık yaşama süresi % 80 iken, metastaz olduktan sonra bu şans % 10'a düşmektedir.

Erken tanı ve erken uygun tedavi hizmetlerinin esasını toplumun, bireyin ve hekimin eğitimi ve gerekli sağlık alt yapısının kurulması oluşturur.

a) Toplumun bilgilendirilmesi/ eğitilmesi:

Toplumda kanserin erken tanısını engelleyen en önemli olgu; kanserde tedavinin olmadığı bilgi ve inancıdır. Bu inanç insanlarda büyük bir korkuya/ paniğe yol açmakta, bu ise hastalığı inkâra ve hekime gitmemeye yöneltmektedir. Her şeyden önce toplumdaki tedavisizlik düşüncesi/ korku/ inkâr kısır döngüsünün kırılması gerekir

Bu kısır döngüyü kırdıktan sonra, kişi ve aileler bilgilendirilerek erken başvuru sağlanması ikincil korumanın en önemli adımını oluşturmaktadır. Herkes, kanserin aşağıdaki verilen yedi uyarı işaretini bilmeli ve kendi kendini muayene ederek kontrol edebilmelidir. Böylece sağlık kurumlarına en erken dönemde başvurmak olanaklı hale gelecektir. Bunu izleyen adım ise, kişi ve ailenin verilecek olan izleme ve tedavi şemasına tam ve ısrarla uymalarının sağlanmasıdır.

Kanserde yedi uyarı işareti:

- 1- İdrar ve dışkı alışkanlıklarında değişme,
- 2- Kapanmayan/ birleşmeyen yara
- 3- Anormal kanama ve akıntı
- 4- Kitle/ şişlik /ur
- 5- Hazımsızlık, yutma güçlüğü
- 6- İnatçı öksürük ve ses kısıklığı
- 7- Siğil veya benlerde belirgin değişmeler

Kanserde, erken tanı ve erken başvuruda, toplumun olduğu kadar, hekimlerin eğitilmesinin de çok önemli bir yeri vardır. Başta pratisyen hekimler olmak üzere, tüm hekimler aşağıda başlıkları verilen konularda eğitilmelidir.

- 1- Kanserinin erken belirti ve bulgularını iyi bilme

- 2- Kanselerde tedavi olanağı ve yöntemleri olduğunu bilme ve inanma
- 3- Hastalarını sevk edeceği yer ve merkezleri bilme
- 4- Tıbbi olmayan tedavilerin etkisiz olduğunu iyi bilme
- 5- Sağlık alt yapısının kurulması, geliştirilmesi ve kanser koruma hizmetlerinin sosyal gúvenlik kapsamına alınması

b)Kanserden korunmada, alt yapının kurulması, kişilerin kolayca erişebileceği ve hizmet alabileceği alt yapının var olması en önemli konudur. Aksi takdirde topluma verilen eğitim bir iře yaramamaktadır. Kolayca hekime/ kuruma ulaşamayan ya da hizmetlerin gerektirdiği parayı bulmada sıkıntı çeken kişiler dirençli bir bilim dűřmanı olmakta en azından inancı sarsılmaktadır (5).

c) Tarama programları

Son yıllarda erken tanı yöntemlerinde büyük gelişmeler olmuş ve bazı laboratuvar testleri ile herhangi bir yakınması olmayan insanlarda, kanserin ilk belirtilerinin ortaya çıkmasından ortalama 2 yıl kadar önce kanser tanısı konulabilmektedir. Mamografi ile meme kanserinin tespiti, serviks smeari ile serviks kanserinin tespiti, idrar muayenesi ile çocuklarda nöroblastomun tespiti bu çalışmaların en çok bilinen örneklerindedir. Biçim ve risk gruplarının iyi belirlenmesi koşuluyla, bu tür tarama programlarının uygulanması erken tanı ve tedavide önemli katkılar getirebilir (5).

Üçüncül koruma: İzleme, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini bu kapsamda değerlendiriyoruz. Hastaların hayatta kalma süresini olabildiğince uzatma ve süreyi olabildiğince rahat geçirmelerini sağlamak gibi çalışmalar bu kapsamda dűřünölen çalışmalardır (5).

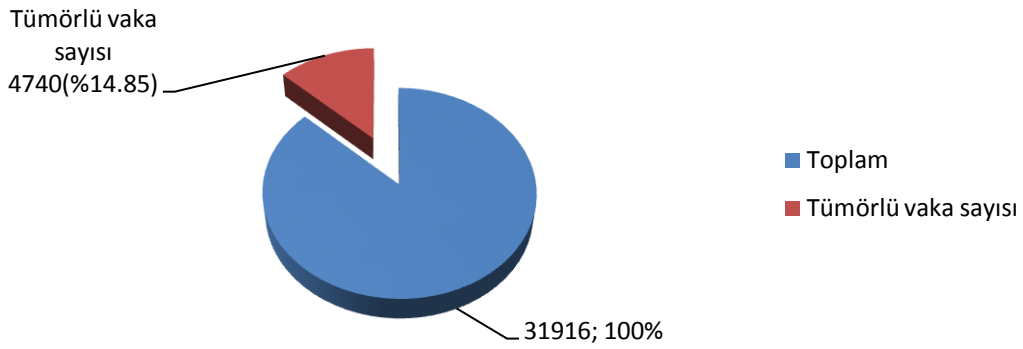
GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışmamız 1 Ocak 1999 yılı ile 31 Aralık 2008 yılı arası 10 yıllık dönem içerisinde Düzce Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Patoloji Anabilim Dal'ında kesin kanser tanısı konmuş vakaların (sitolojik olgular ve yorumlanarak çıkarılmış raporlar hariç) incelendiği retrospektif bir araştırmadır. Bu süre içinde bölümümüzde tanı konan toplam 31916 sayıda rapor geriye dönük olarak incelendi ve bunlardan kesin kanser tanısı alan toplam 4740 vakanın yıllara göre yaş, cinsiyet, sistemlere göre benign ve malign dağılımları incelendi. Raporların incelenmesinde yaş dağılımı 10 yıllık gruplar halinde değerlendirildi.

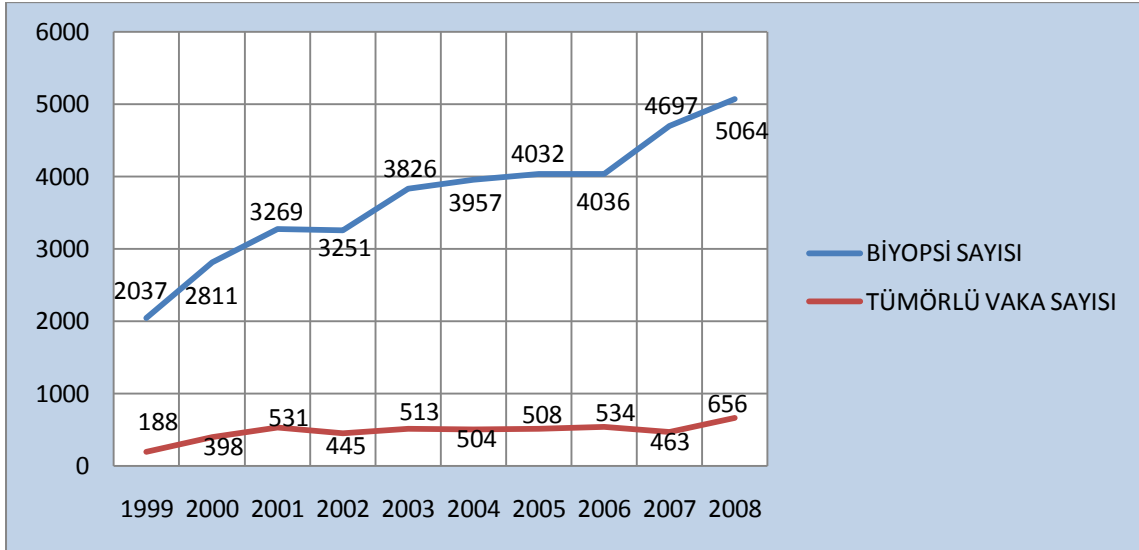
Kanser tanısı almış hastaların yıllara, sistem ve organlara göre dağılımları belirlendi. Bu dağılımlar Microsoft Office Excel 2007 programına girildi. Hatalı veri elde etmemek için aynı isimlere ait benzer sistemlerdeki aynı tümör tipine ait birden fazla veri tek veri haline dönüştürüldü. Son olarak bu veriler sayılar ve yüzde oranlarına dönüştürülerek tablolar halinde düzenlendi.

BULGULAR

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi patoloji bölümüne ait 1 Ocak 1999 yılı ile 31 Aralık 2008 yılı arası gelen toplam 31916 adet biyopsi materyali geriye yönelik olarak raporlarımızdan tarandı. Bu sürede toplam benign ve malign olarak 4740 (% 14.85) neoplazi vakası bulundu. (Şekil 2). Biyopsi sayılarında yıllar içerisinde düzenli bir artış göze çarparken tümörlü vaka sayılarımızda düzensiz bir değişim mevcut olup örneğin ilk 3 yıl düzenli artarken, sonrasında bir azalma görülmekte, izleyen yıllarda plato şeklinde iken 2007 yılında tekrar azalma gösterip sonra ani pik şeklinde artış görülmektedir (Şekil 3).

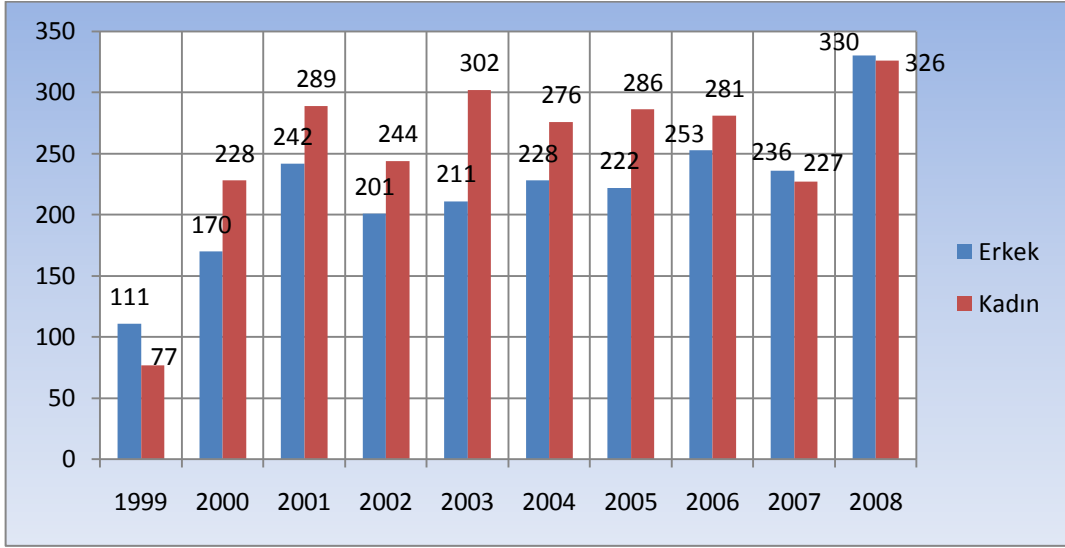
Şekil 2: Tarama sonuçları

Şekil 3: Toplam biyopsi sayısının ve tümörlü vaka sayılarının yıllara dağılımı

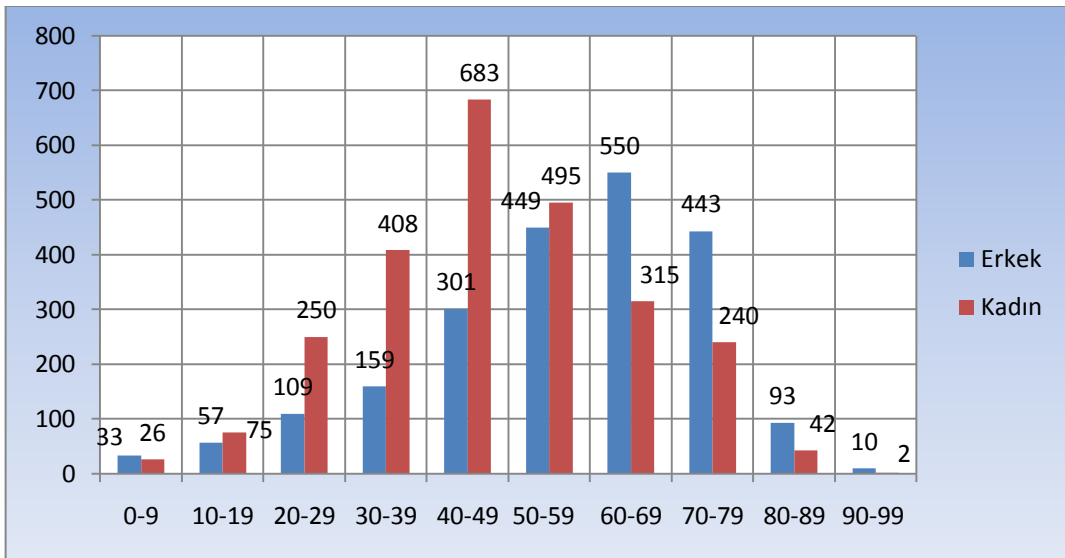
Malignite tanısı alan vakaların cinsiyetlere göre dağılımları incelendiğinde ise 2204 (% 46.49) adet erkek hastaya tümör tanısı konduğu, bu sayının kadınlarda ise 2536 (% 53.51) olduğu görüldü. Bu sayılar benign ve malign toplam sayılardır. 1999, 2007 ve 2008 yılları

hariç tüm yıllarda kadınlarda neoplazi oranı erkeklerden daha yüksek oranda çıkmıştır. Yıllara göre erkek ve kadınlarda neoplazi dağılımları Şekil 4’de verilmiştir.

Şekil 4: Tümör tanısı alan vakaların yıllara göre cinsiyet dağılımları

Tümör tanısı alan olgularımızın dekatlara göre erkek ve kadın dağılımları incelendiğinde ise; kadınlarda 10 yaşından itibaren 60 yaşına kadar belirgin bir şekilde tümör oranları yükselirken, 60 yaşlarından itibaren erkeklerde tümör daha fazla görülmektedir. Özellikle 20 ila 50 yaş arasında kadınlarda erkeklerden 2 kat fazla tümör tanısı konulmuştur (Şekil 5).

Şekil 5: Tümör tanısı alan vakaların dekatlara göre cinsiyet dağılımları

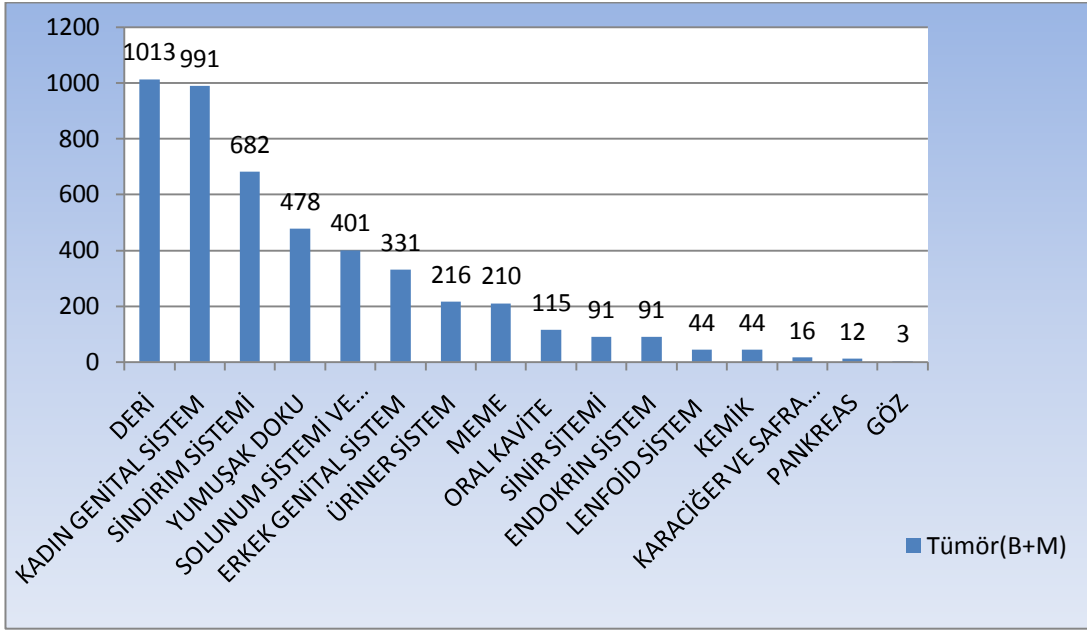
Cinsiyet ve tümör davranışlarına göre sistemlerin ve organların dağılımları ise Tablo 6 de verilmiştir.

	ERKEK		KADIN		TOPLAM		B ENİGN		MALİGN	
	SAYI	ORAN	SAYI	ORAN	SAYI	ORAN	SAYI	ORAN	SAYI	ORAN
BÜTÜN SİSTEMLER	2204	46.49	2536	53.51	4740	100	2664	56.16	2076	43.84
ORAL KAVİTE, TÜKRÜK BEZLERİ	56	2.54	59	1.24	115	2.42	76	2.85	39	1.87
Dil	15	26.79	15	25.42	30	26.08	9	11.84	21	53.84
Dişeti	2	3.57	4	6.78	6	5.21	2	2.63	4	10.25
Damak	3	5.35	1	1.70	4	3.47	2	2.63	2	5.12
Dudak	1	1.78	-	-	1	0.86	1	1.31	-	-
Tükruk bezleri	19	33.93	29	49.15	48	41.73	42	55.26	6	15.38
Diğerleri (Farinks)	16	28.58	10	16.95	26	22.65	20	26.33	6	15.38
SİNDİRİM SİSTEMİ	394	17.8	288	11.35	682	14.38	323	12.12	359	17.29
Özefagus	19	4.82	15	5.20	34	4.98	6	1.85	28	7.79
Mide	148	37.5	95	32.99	243	35.63	68	21.05	175	48.7
İnce barsak	3	0.85	3	1.04	6	0.87	3	0.92	3	0.83
Apendiks	1	0.25	-	-	1	0.14	-	-	1	0.27
Kolon	149	37.8	126	43.75	275	40.32	182	56.35	93	25.9
Rektum	74	18.7	49	17.01	123	18	64	19.83	59	16.43
KARACİĞER VE SAFRA YOLLARI	8	0.36	8	0.31	16	0.33	1	0.03	15	0.72
Karaciğer	6	75	4	50	10	62.5	-	-	10	67
Safra kesesi ve yolları	2	25	4	50	6	37.5	1	100	5	33
PANKREAS	5	0.22	7	0.27	12	0.25	1	0.03	11	0.52
SOLUNUM SİSTEMİ VE MEDİASTEN	360	16.33	41	1.61	401	8.45	42	1.57	359	17.29
Nazal bölge, sinüsler	14	3.89	5	12.2	19	4.74	8	19.04	11	3.06
Larinks	124	34.29	11	26.82	135	33.75	33	78.57	102	28.42
Akciğer ve bronşlar	205	57.1	20	48.78	225	56.25	-	-	225	62.67
Plevra	15	4.17	4	9.75	19	4.75	-	-	19	5.29
Mediasten (timus vb.)	2	0.55	1	2.43	3	0.51	1	2.39	2	0.56
KEMİK, KIKIRDAK	19	0.86	26	1.02	45	0.92	43	1.61	2	0.09
YUMUŞAK DOKU	244	11.07	234	9.22	478	10.09	445	16.7	33	1.58
DERİ	511	23.18	502	19.79	1013	21.37	582	21.84	431	20.76
MEME	2	0.09	208	8.20	210	4.43	112	4.2	98	4.72
KADIN GENİTAL SİSTEM	-	-	991	39.07	991	20.90	899	33.7	92	4.43
Uterus	-	-	719	72.55	719	72.55	654	72.74	65	70.65
Serviks	-	-	169	17.05	169	17.05	150	16.68	19	20.65
Tuba ve overler	-	-	75	7.52	75	7.52	67	7.75	8	8.70
Vulva	-	-	16	1.64	16	1.64	16	1.87	-	-
Plasenta	-	-	12	1.24	12	1.24	12	0.45	-	-
ERKEK GENİTAL SİSTEM	331	15.01	-	-	331	6.98	2	0.07	329	15.8
Prostat	314	94.86	-	-	314	94.86	-	-	314	95.44
Testis	17	5.14	-	-	17	5.14	2	100	15	4.56
ÜRİNER SİSTEM	180	8.17	36	1.42	216	4.55	16	0.60	200	9.63
Böbrek,	34	18.89	17	47.22	51	23.6	6	37.5	45	22.5
Mesane	142	78.89	18	50	160	74	9	56.25	151	75.5
Üreter, üretra ve diğer organlar	4	0.13	1	2.77	5	2.31	1	6.25	4	2
GÖZ, ORBİTA	-	-	3	0.11	3	0.06	-	-	3	0.14
SİNİR SİSTEMİ	44	1.99	47	1.85	91	1.92	54	2.02	37	1.78
Beyin	33	75	28	59.57	61	67	24	44.45	37	100
Beyin harici bölgeler	11	25	19	40.43	30	33	30	55.55	-	-
ENDOKRİN SİSTEM	22	0.99	70	2.76	92	1.94	68	2.55	24	1.15
Tiroid	19	86.37	56	80	75	81.5	51	75	24	100
Paratiroid	-	-	9	12.8	9	9.78	9	13.23	-	-
Hipofiz ve diğerleri(adrenal bez vb)	3	13.64	5	7.14	8	8.69	8	10.77	-	-
HEMATOPOİETİK VE LENFOİD SİSTEM	28	1.27	16	0.63	44	0.92	-	-	44	2.11
Lenfoid doku	14	50	12	75	26	59	-	-	26	59
Kemik iliği	2	7.14	1	6.25	3	6.81	-	-	3	6.81
Plazma diskrazileri	9	32.1	2	12.5	11	25	-	-	11	25
Diğerleri	3	10.7	1	6.25	4	9.19	-	-	4	9.19

Tablo-6

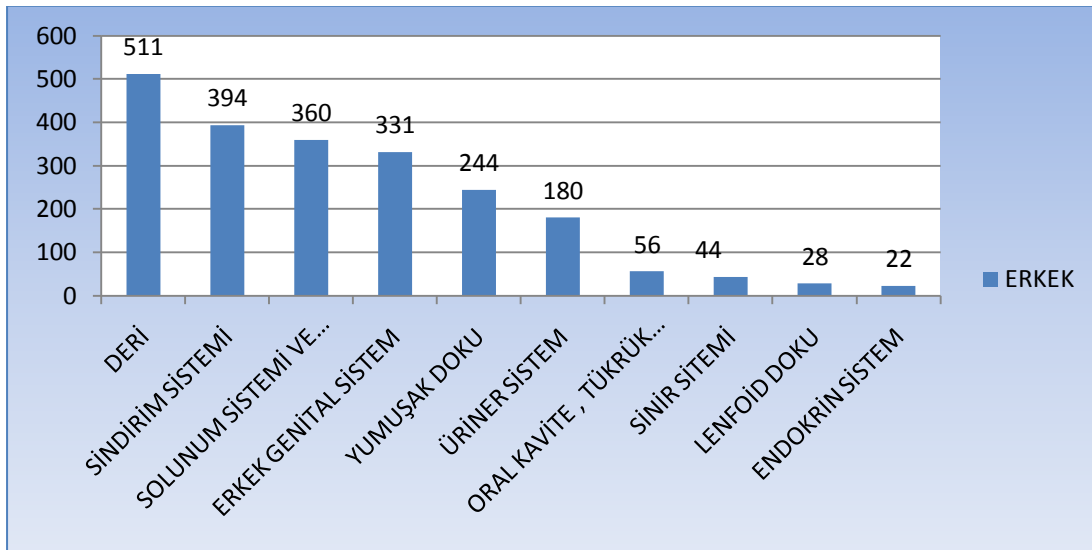

Tarama sonuçları göz önüne alındığında sistemlere göre tümör dağılımları ise Şekil 8 de verilmiştir.

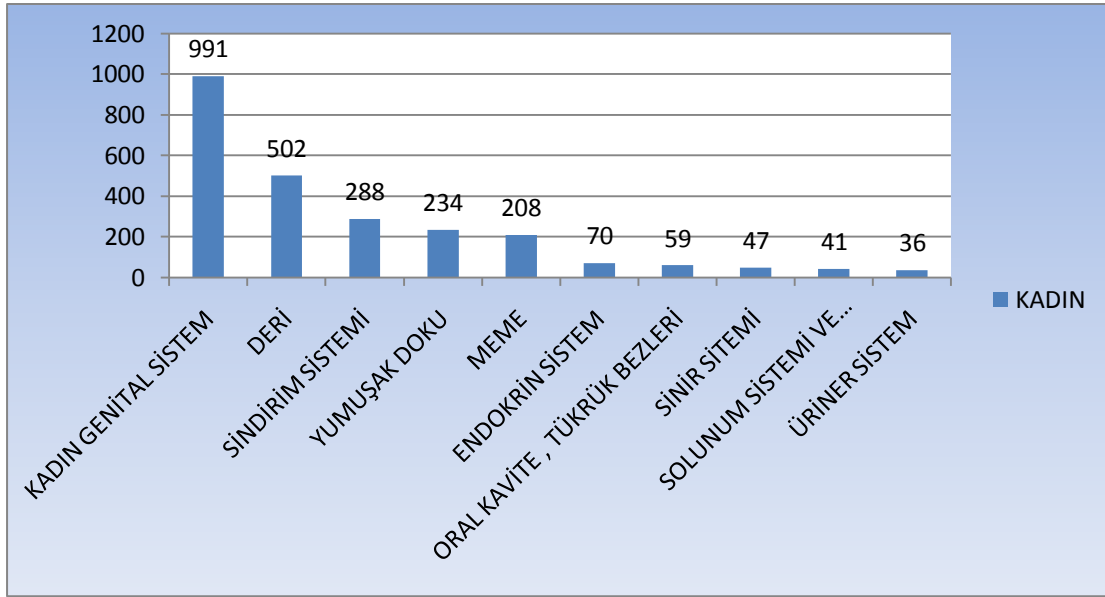

Şekil 8: Tümörlü olguların sistemlere göre dağılımları

Cinsiyetlere göre sistemlerde görülen tümör dağılımları incelendiğinde, cinsiyet farklarına bağlı sistemler göz önüne alınmadığında erkek ve kadın arasında en belirgin fark solunum sistemi ve üriner sistem olarak gözükmektedir. Bu sistemlerde sırasıyla E/K oranı 8.75 ve 5 gibi oldukça yüksek şeklindedir. Bunu endokrin sistem K/E şeklinde 3.13 lük bir oranla izlemektedir (Şekil 6,7).

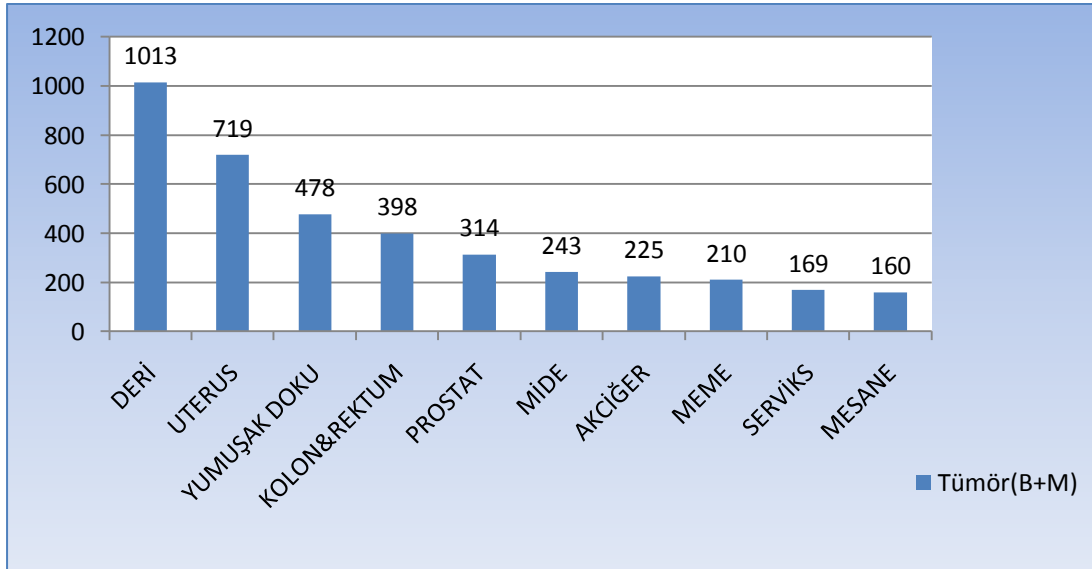

Şekil 6: Erkeklerde görülen ilk 10 tümörün (B+M) sistemlere dağılımı

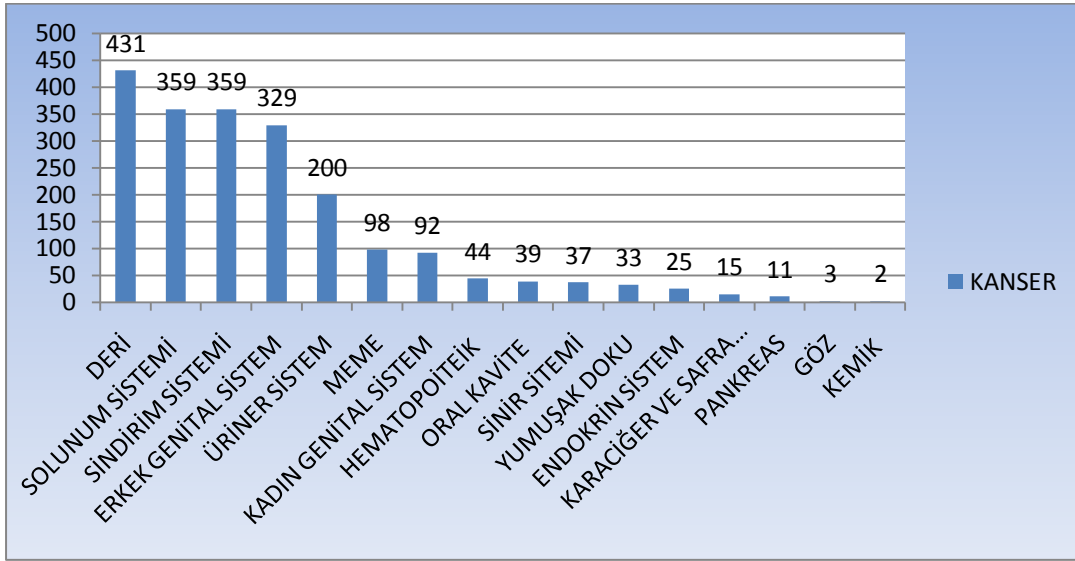
Şekil 7: Kadınlarda görülen ilk 10 tümörün (B+M) sistemlere dağılımı

Toplanan verilere göre tümörlerin benign ve malign toplamlarına göre ilk 10 organa dağılımları Şekil 9 da verilmiştir.

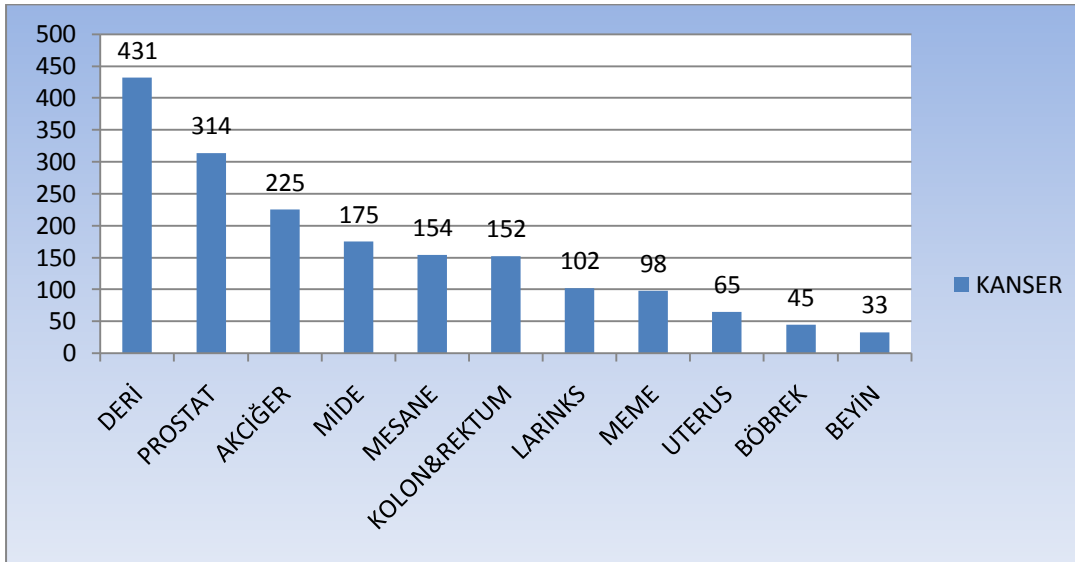
Şekil 9: Benign ve malign tüm tümörlerin sıklık sırasına göre ilk 10 organa dağılımları

Verilerin sadece malign tümörlere göre sistemlere dağılımda ise daha farklı bir sıralama olduğu göze çapıyor (Şekil 10).

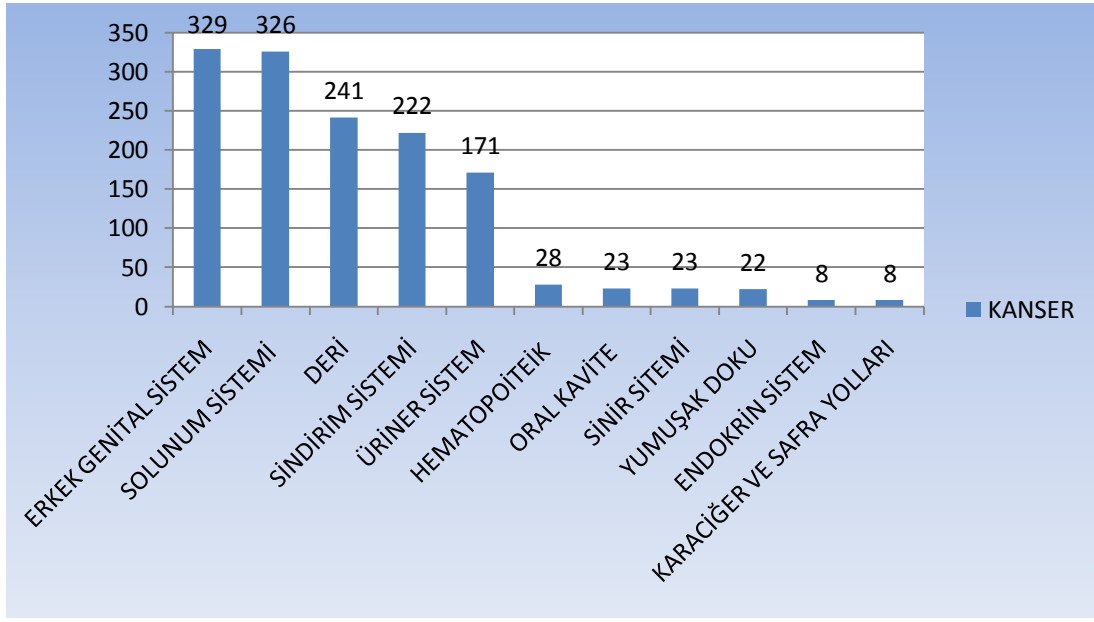
Şekil 10: Malign tümör olgularının sistemlere dağılımları

Olguların malign tümörlere göre organlara dağılımda ise benign ve malign tümörlerin organlara dağılımına göre belirgin farklılıklar ortaya çıkmaktadır. (Şekil 11).

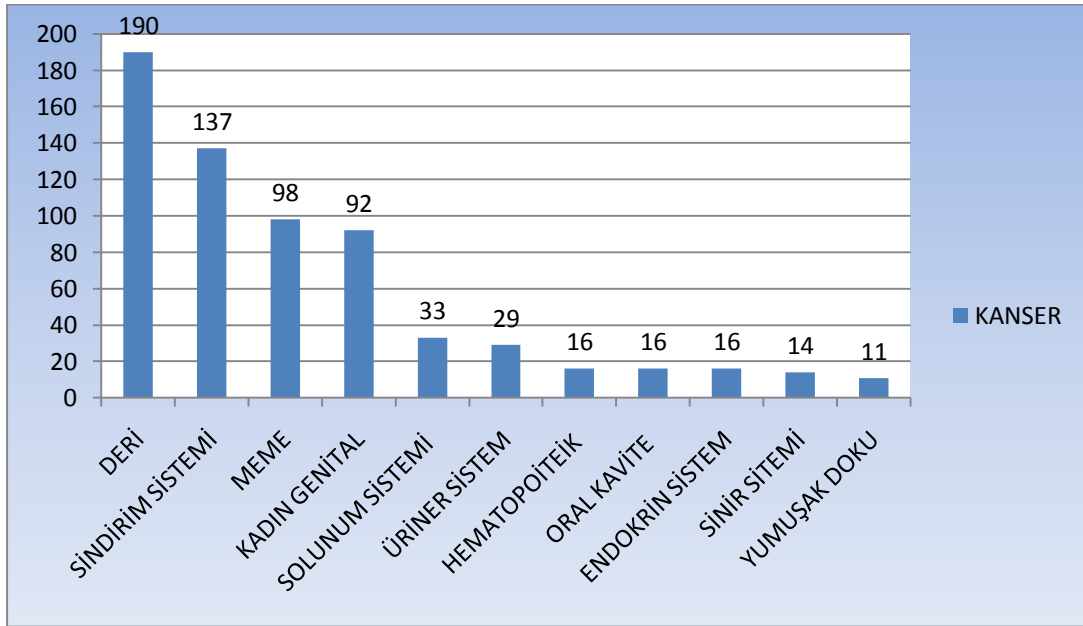
Şekil 11: Malign tümör olgularının ilk 10 organa göre dağılımları

Malign olguların erkeklerde ilk 3 sisteme göre dağılımı; erkek genital sistem (% 23.3), solunum sistemi (% 23.1), deri (% 17.1) şeklindedir (Şekil 12).

Şekil 12: Malign olgulara göre erkeklerde görülen kanserlerin sistemlere dağılımı

Malign olguların kadınlarda dağılımı ise; Deri(% 28.48), sindirim sistemi (% 20.54), meme (% 14.69) şeklindedir (Şekil 13).

Şekil 13: Malign olgulara göre kadınlarda görülen kanserlerin sistemlere dağılımı

SİSTEMLERE GÖRE BULGULARIN İNCELENMESİ

Tüm sistemlerin incelenmesinde Dünya Sağlık Örgütünün hastalıklar ve sağlık problemlerinin uluslararası istatistiksel sınıflaması ve histolojik tümör sınıflamaları kullanılmıştır.

1. ORAL KAVİTE VE TÜKRÜK BEZLERİ

Taramalarımız sonucunda benign ve malign 4740 olgu içerisinde 115 (% 2.42) adet oral kavite ve tükrük bezlerine ait tümör görülmüştür. Bunların ayrıntılı incelenmesinde 48 (% 42,1) vakayla tükrük bezi tümörleri birinci sırada 30 (% 26.31) vakayla dil tümörleri ikinci sırada gelmektedir. Tükrük bezi tümörleri içerisinde 35 (% 72,9) vakayla pleomorfik adenom birinci sırada gelmektedir. Malign tümörler içerisinde 2 (% 4.16) vakayla Adenokarsinom (NOS) birinci sırayı oluşturmaktadır. Dil tümörleri içerisinde en sık görülen yassı epitel hücreli karsinom çalışmamızda da 21 (% 70) vakayla ilk sırada yer alırken, benign olgular içerisinde 7 (% 23,3) vakayla papillomlar gelmektedir.

Oral kavite ve orofarenks tümörleri WHO histolojik sınıflaması (13).

Malign epitelyal tümörler

Skuamoz hücreli karsinom

- Verrüköz karsinom
- Bazaloid skuamoz hücreli karsinom
- Papiller skuamoz hücreli karsinom
- İğsi hücreli karsinom
- Akantolitik skuamoz hücreli karsinom
- Adenoskuamoz karsinom
- Karsinoma kuniculatum

Lenfoepitelyal karsinom

Epitelyal öncül lezyonlar

Benign epitelyal tümörler

Papillomlar

- Skuamoz hücreli papillom
- Kondyloma akuminatum
- Fokal epitelyal hiperplazi

Granuler hücreli tümör

Keratoakantoma

Tükrük bezi tümörleri

Tükrük bezi karsinomları

- Asinik hücreli karsinom
- Mukoepidermoid karsinom

Adenoid kistik karsinom

Polimorfik düşük dereceli adenokarsinom

Bazal hücreli adenokarsinom

Epitelyal-myoepitelyal karsinom

Berrak hücreli karsinom,(NOS)

Kistadenokarsinom

Musinöz adenokarsinom

Onkositik karsinom

Tükrük kanalı karsinom

Myoepitelyal karsinom

Karsinoma ex pleomorfik adenoma

Tükrük bezi adenomları

Pleomorfik adenom

Myoepitelyom

Bazal hücreli adenom

Kanalikular adenom

Kanal(Duct) Papillomu

Kistadenom

Yumuşak doku tümörleri

Malign

Kaposi sarkomu

Benign

Lenfanjioma

Ektomezenkimal kondromikzoid tümör*

Fokal oral musinozis*
Konjenital granuler hücreli epulis*

Hematolenfoid tümörler

Malign tümörler

Diffüz büyük B-hücreli lenfoma (DLBCL)
Ekstramedüller plazmasitom
Folikuler dendritik hücreli
sarkom/tümör
MALT tip ektranodal marjinal zon
B-hücreli lenfoma

*WHO histolojik sınıflamasında malign veya benign ayrımı yapılmamış tümörler

Mantle hücreli lenfoma
Folikuler lenfoma
Burkit lenfoma
T-hücreli lenfoma (anaplastik
büyük hücreli lenfoma)
Langerhans hücreli histiyositozis
Ekstramedüller myeloid sarkom

Mukozal malign melanom

Sekonder tümörler

Tükrük bezleri tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (13).

Malign epitelyal tümörler

Asinik hücreli karsinom
Mukoepidermoid karsinom
Adenoid kistik karsinom
Polimorfik düşük dereceli
adenokarsinom
Epitelyal-myoepitelyal karsinom
Berrak hücreli karsinom, NOS
Bazal hücreli adenokarsinom
Sebaseöz karsinom
Sebaseöz lenfadenokarsinom
Kistadenokarsinom
Düşük dereceli kribriform
kistadenokarsinom
Musinöz adenokarsinom
Onkositik karsinom
Tükrük kanal karsinom
Adenokarsinom, (NOS).
Myoepitelyal karsinom
Karsinom ex pleomorphic adenoma
Karsinosarkom
Metastatik pleomorfik adenoma*
Skuamoz hücreli karsinom
Küçük hücreli karsinom
Büyük hücreli karsinom
Lenfoepitelyal karsinom
Sialoblastoma*

Benign epitelyal tümörler

Pleomorfik adenoma
Myoepitelyom
Bazal hücreli adenom
Warthin tümör
Onkositom
Kanalikuler adenom
Sebaseöz adenom
Lenfadenom
Sebaseöz
Non-sebaseöz
Duktal papillomalar
Inverted duktal papillom
Intraduktal papillom
Sialadenoma papilliferum
Kistadenoma

Yumuşak doku tümörleri

Hemanjiom

Hematolenfoid tümörler

Hodgkin lenfoma
Diffüz büyük B-hücreli lenfoma
MALT tip Ekstranodal marjinal
zon B-hücreli lenfoma

Sekonder tümörler

*WHO histolojik sınıflamasında malign grup içerisinde sayılmasına karşın kodu borderline /belirsiz davranışlı olan tümörler

2. SİNDİRİM SİSTEMİ

Sindirim sistemine ait toplam 682 (% 14.38) vaka tespit edilmiştir. Benign ve malign ayrımı yapılmadan toplam tümör vakaları içerisinde kolorektal tümörler 398 (% 58.44) vakayla birinci sırada yer almaktadır. 243 (% 35.63) vakayla mide tümörleri ise ikinci sırada belirlenmiştir. Sadece malign tümörler sayılırsa mide tümörleri 175 (% 48.7) olguyla birinci sırada, kolorektal tümörleri 152 (% 42.45) olguyla ikinci sırada gelmektedir.

Kolorektal tümörler içerisinde benign tümörler 246 (% 61,8) adet olup birinci sırada 117 (47.56) adetle tubuler adenom, ikinci sırada 75 (30.48) adetle hiperplastik polip oluşturmaktadır. Malign tümörler ise 152 (% 38,2) adet olup bunun 148 (97.36) adedini adenokarsinom oluşturmaktadır.

Mide tümörleri içerisinde ise benign tümörler 68 (% 28.09) adet olup, bunun 51 (% 75) adedini hiperplastik polip, 10 (% 14.70) adedini adenom oluşturmaktadır. Malign tümörler 174 (% 71.90) adet olup bunun 156 (% 89.65) adedini adenokarsinom oluşturmaktadır.

Özefagial tümörler WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

Benign

Skuamoz hücreli papillom

Malign

Karsinom

Skuamoz hücreli karsinom

Verrüköz karsinom

Bazaloid skuamoz hücreli karsinom

İğsi hücreli(skuamoz) karsinom

Adenokarsinom

Adenoskuamoz karsinom

Mukoepidermoid karsinom

Adenoid kistik karsinom

Küçük hücreli karsinom

Andiferansiye karsinom

Diğerleri

Karsinoid tümör

Epitelyal olmayan tümörler

Benign

Leiomyom

Lipom

Granuler hücreli tümör

Benign gastrointestinal tümör

Borderline /belirsiz davranışlı

Belirsiz malign potansiyelli

gastrointestinal tümör

Malign

Leiomyosarkom

Rabdomyosarkom

Kaposi sarkom

Malign melanom

Diğerleri

Sekonder tümörler

Mide tümörleri WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

Benign

İntraepitelyal Neoplazi-adenom

Malign

Karsinom

Adenokarsinom

İntestinal tip

Diffüz tip

Papiller adenokarsinom

Tubuler adenokarsinom

Musinöz adenokarsinom

Taşlı yüzük hücreli

karsinom

Adenoskuamoz karsinom

Skuamoz hücreli karsinom

Küçük hücreli karsinom

Andiferansiye karsinom

Diğerleri

Karsinoid

Epitelyal olmayan tümörler

Benign

Leiomyom

Schwannom

Granuler hücreli tümör

Glomus tümörü

Benign gastrointestinal tümör

Borderline /belirsiz davranışlı

Belirsiz malign potansiyelli

gastrointestinal tümör

Malign

Leiomyosarkom

Kaposi sarkom

Diğerleri

Malign lenfomalar

MALT tip marjinal zon B hücreli lenfoma

Mantle hücreli lenfoma

Diffüz büyük B hücreli lenfoma

Diğerleri

Sekonder tümörler

İnce bağırsak tümörleri WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

Benign

- Adenom
  - Tubuler
  - Villöz
  - Tubulovillöz
- Gangliositik paraganglioma

Malign

- Karsinom
  - Adenokarsinom
  - Musinöz adenokarsinom
  - Taşlı yüzük hücreli karsinom
  - Adenoskuamoz karsinom
  - Skuamoz hücreli karsinom
  - Küçük hücreli karsinom
  - Andiferansiye karsinom
  - Medüller karsinom
- Karsinoid
  - Gastrin hücreli tümör,
fonksiyonel(gastrinoma)
non-fonksiyonel*
  - Somatostatin hücreli karsinom*
  - EC-hücreli, serotonin üreten
neoplazm
- Mikst karsinoid – adenokarsinom
- Diğerleri

*WHO histolojik sınıflamasında borderline/belirsiz davranışlı kodu verilmiştir

Apendiks tümörleri WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

Benign

- Adenom
  - Tubuler
  - Villöz
  - Tubulovillöz
  - Serrated

Malign

- Karsinom
  - Adenokarsinom
  - Musinöz adenokarsinom
  - Taşlı yüzük hücreli karsinom
  - Küçük hücreli karsinom
  - Andiferansiye karsinom
- Karsinoid
  - EC-hücreli, serotonin üreten neoplazm
  - L hücreli, glukagon benzeri peptid ve
PP/PYY üreten tümör*

Malign lenfomalar

Sekonder tümörler

Hiperplastik polip

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir

**WHO histolojik sınıflamasında borderline/belirsiz davranışlı kodu verilmiştir.

Epitelyal olmayan tümörler

Benign

- Leiomyom
- Lipom

Borderline /belirsiz davranışlı

- Gastrointestinal tümör

Malign

- Leiomyosarkom
- Kaposi sarkom
- Anjiosarkom

Diğerleri

Malign lenfomalar

- İPSİD(immunoproliferatif small intestinal
disease)
- MALT batı tipi B hücreli lenfoma
- Mantle hücreli lenfoma
- Diffüz büyük B hücreli lenfoma
- Burkit lenfoma
- Burkit benzeri/atipik burkit lenfoma
- T hücreli lenfoma(enteropatiyle ilişkili-
sınıflandırılmamış)
- Diğerleri

Sekonder tümörler

Polipler

- Hiperplastik
- Peutz-jeghers
- Jüvenil

Diğerleri

- Tubuler karsinoid**
- Goblet hücreli karsinoid(müsinöz
karsinoid)
- Mikst karsinoid-adenokarsinom
- Diğerleri

Epitelyal olmayan tümörler

Benign

- Leiomyom
- Lipom
- Nöroma

Borderline /belirsiz davranışlı

- Gastrointestinal tümör

Malign

- Leiomyosarkom
- Kaposi sarkom

Diğerleri

Kolon ve rektum tümörleri WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

Benign

- Adenom
  - Tubuler
  - Villöz
  - Tubulovillöz
  - Serrated

Malign

Karsinom

- Adenokarsinom
- Musinöz adenokarsinom
- Taşlı yüzük hücreli karsinom
- Adenoskuamoz karsinom
- Skuamoz hücreli karsinom
- Küçük hücreli karsinom
- Andiferansiye karsinom
- Medüller karsinom

Karsinoid

- EC-hücreli, serotonin üreten neoplazm
- L hücreli, glukagon benzeri peptid ve

PP/PYY üreten tümör*

- Diğerleri

Mikst karsinoid-adenokarsinom

Diğerleri

Epitelyal olmayan tümörler

Benign

- Leiomyom
- Lipom

Borderline /belirsiz davranışlı

- Gastrointestinal tümör

Malign

- Leiomyosarkom
- Kaposi sarkom
- Anjiosarkom
- Malign melanom

Diğerleri

Malign lenfomalar

- MALT tipi marjinal zon B hücreli lenfoma
- Mantle hücreli lenfoma
- Diffüz büyük B hücreli lenfoma
- Burkit lenfoma
- Burkit benzeri/atipik burkit lenfoma
- Diğerleri

Sekonder tümörler

Polipler

- Hiperplastik
- Peutz-jeghers
- Jüvenil

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir

Anal kanal tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

İntraepitelyal Neoplazi(displazi)

- Skuamoz veya transizyonel epitelyum
- Glanduler
- Pajet hastalığı

Malign

Karsinom

- Adenokarsinom
- Musinöz adenokarsinom
- Skuamoz hücreli karsinom
- Küçük hücreli karsinom
- Andiferansiye karsinom

Karsinoid tümör

Epitelyal olmayan tümörler

Malign melanom

Sekonder tümörler

3. KARACİĞER VE SAFRA KANALLARI

Taramalarımızda bu sisteme ait toplam 16 tümör tespit edilmiştir. Bunların 10 (62.5) tanesi karaciğere ait olup tamamı hepatoselüler karsinomdan oluşmaktadır. Safra kesesi ve kanallarına ait toplam 6 (% 37,5) vaka tespit edilmiştir. Bunların 5 (83.30) tanesi adenokarsinom 1 (16.70) tanesi ise adenomdur.

Karaciğer ve intrahepatik safra kanalları tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

Benign

Hepatoselüler adenom
Fokal nodüler hiperplazi
İntrahepatik safra kanalı adenomu
İntrahepatik safra kanalı kistadenomu
Bilier papillomatozis

Malign

Hepatoselüler karsinom
İntrahepatik kolanjiokarsinoma
Safra kanalı(bileduct) kistadenokarsinom
Kombine hepatoselüler ve
kolanjiokarsinom
Hepatoblastom
Andiferansiye karsinom

Epitelyal olmayan tümörler

Benign

Anjiomyolipom
Lenfanjiom ve lenfanjiomatozis
Hemanjiom
İnfantil hemanjioendotelyoma

Malign

Epiteloid hemanjioendotelyoma*
Anjiosarkom
Embriyonal sarkom(andiferansiye sarkom)
Rabdomyosarkom
Diğerleri

Muhtelif tümörler

Benign

Soliter fibröz tümör

Borderline/belirsiz davranışlı

Teratom

Malign

Yolk sac tümör(endodermal sinus tümörü)
Karsinosarkom
Kaposi sarkom
Rabdoid tümör
Diğerleri

Hematolenfoid tümörler

Sekonder tümörler

*WHO histolojik sınıflamasında borderline/belirsiz davranışlı kodu verilmiştir

Safra kesesi ve ekstra hepatic safra kanalları tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

Benign

Adenom

Tubuler
Papiller
Tubulopapiller
Bilier kistadenom
Papillomatozis(adenomatozis)

Malign

Karsinom

Adenokarsinom
Papiller adenokarsinom
Adenokarsinom, intestinal tip
Adenokarsinom, gastrik foveolar tip
Mucinöz adenokarsinom
Adenoskuamoz karsinom

Skuamoz hücreli karsinom
Berrak hücreli karsinom
Taşlı yüzük hücreli
Küçük hücreli karsinom
Büyük hücreli nöroendokrin
karsinom
Andiferansiye karsinom
Biliyer kistadenokarsinom

Karsinoid tümör

Goblet hücreli karsinoid

Tubuler karsinoid

Mikst karsinoid-adenokarsinom

Diğerleri

Epitelyal olmayan tümörler

Benign

Leiomyom

Granüler hücreli tümör
Malign
Leiomyosarkom
Kaposi sarkom
Rabdomyosarkom

Diğerleri
Malign lenfomalar
Sekonder tümörler

4. PANKREAS (EKZOKRİN PANKRES)

Çalışmamızda bu sisteme ait toplam 12 adet tümör bulunmuş olup bunların 1 (%8.33) tanesi benign, 11 (%91.67) tanesi maligndir. Benign olan tümör seröz kistadenom, malign tümörlerin ise tamamı duktal adenokarsinomdur

Ekzokrin pankreas tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (14).

Epitelyal tümörler

Benign

Seröz kistadenom
Musinöz kistadenom
İntraduktal papiller- musinöz adenom
Mature teratom

Borderline /belirsiz malign potansiyelli

Orta derece displazili musinöz kistik neoplazm
Orta derece displazili İntraduktal papiller- musinöz neoplazm
Solid psödopapiller neoplazm

Malign

Duktal adenokarsinom
Musinöz non-kistik karsinom
Adenoskuamoz karsinom
Taşlı yüzük hücreli
Andiferansiye(anaplastik) karsinom

Osteoklast benzeri dev hücreler içeren Andiferansiye karsinom
Mikst duktal-endokrin karsinom
Seröz kistadenokarsinom
Musinöz kistadenokarsinom
İnvaziv
Non-İnvaziv
İntraduktal papiller-musinöz karsinom
İnvaziv
Non-İnvaziv
Asiner hücreli karsinom
Asiner hücreli kistadenokarsinom
Mikst asiner-endokrin adenokarsinom
Pankreoblastoma
Solid psödopapiller karsinom
Diğerleri

Epitelyal olmayan tümörler
Sekonder tümörler

5. SOLUNUM SİSTEMİ VE MEDİASTEN

Olgularımızın incelenmesinde solunum sistemine ait 401 (% 8.45) vaka tespit edildi. Bunların 225 (% 56.25) tanesi akciğerlere, 135 (% 33.75) tanesi larinkse aittir. Akciğer tümörlerinin tamamı malign karakterde iken, larinkse ait tümörlerin 33 (% 24.45) adedi benign, 102 (% 75.55) adedi malign karakterdedir. Plevraya ait 19 (4.75) adet tümör tespit edilmiş olup, bunların tamamı maligndir. Mediastene ait 3 adet tümör belirlenmiş olup, bunların 1 tanesi timusa ait olup timomadır, diğerleri ise özel tiplendirme yapılmamış, malign mezenkimal tümör olarak tanımlanmıştır.

Akciğer tümörleri daha ayrıntılı incelendiğinde 225 vakanın 89 (% 39.55) tanesini skuamoz hücreli karsinom, 54 (% 24) tanesini küçük hücreli karsinom, 44 (% 19.55) tanesini

küçük hücreli dışı akciğer karsinomu olarak özel tip verilmeden, 33 (% 14.66) adedini adenokarsinom oluşturmaktadır.

Plevra tümörlerinin 10 (% 52.63)'ü adenokarsinom, 3 (% 15.79)'u skuamoz hücreli karsinom, 3 (% 15.79)'unu da mezotelyoma olguları oluşturmaktadır.

Larinks tümörlerinin benign kısmını 31 (% 94) vakayla papillomlar oluşturmaktadır. Malign tümörlerin ise 99 (% 97.05) adedini yassı epitel hücreli karsinom oluşturmaktadır.

Akciğer tümörleri (15).

Benign epitelyal tümörler

Papillomlar

- Skuamoz hücreli papillom
  - Exofitik
  - İnverted
- Glanduler papillom
- Mikst skuamoz hücreli ve glanduler papillom

Adenomlar

- Alveolar adenom
- Papiller adenom
- Tükrük bezi tipli adenomlar
  - Muköz bez adenomu
  - Pleomorfik adenom
  - Diğerleri
- Musinöz kistadenom

Benign mezenkimal tümörler

- Kondroma

Borderline /belirsiz davranışlı

Preinvaziv lezyonlar

- Skuamoz karsinoma insitu

Mezenkimal tümörler

- Epiteloid hemanjiyotelyoma
- Konjenital peribronşial myofibroblastik tümör
- İnflamatuvar myofibroblastik tümör
- Lenfanjiyoleiomyomatosis

Malign epitelyal tümörler

Skuamoz hücreli karsinom

- Papiller
- Berrak hücreli
- Küçük hücreli
- Bazoloid

Küçük hücreli karsinom

- Kombine küçük hücreli karsinom

Adenokarsinom

- Adenokarsinom, mikst tip
- Asiner adenokarsinom
- Papiller adenokarsinom
- Bronkoalveoler adenokarsinom
  - Non-musinöz
  - Musinöz
  - Mikst veya intermediate tip
- Solid adenokarsinom musin üreten

- Fetal adenokarsinom
- Musinöz (kolloidal) karsinom
- Taşlı yüzük hücreli adenokarsinom
- Berrak hücreli adenokarsinom

Büyük hücreli karsinom

- Büyük hücreli nöroendokrin karsinom
- Kombine büyük hücreli nöroendokrin

karsinom

- Bazaloid karsinom
- Lenfoepitelyoma benzeri karsinom
- Berrak hücreli karsinom
- Büyük hücreli karsinom (rabdoit fenotipli)

Adenoskuamoz karsinom

Sarkomatoid karsinom

- Pleomorfik karsinom
- İğsi hücreli karsinom
- Dev hücreli karsinom
- Karsinosarkom
- Pulmoner blastoma

Karsinoid tümör

- Tipik karsinoid
- Atipik karsinoid

Tükrük bezi tipindeki tümörler

- Mukoepidermoid karsinom
- Adenoid kistik karsinom
- Epitelyal-myoepitelyal karsinom

Malign Mezenkimal tümörler

- Anjiosarkom
- Plöropulmoner blastom
- Sinovyal sarkom
- Monofazik
- Bifazik
- Pulmoner arter sarkomu
- Pulmoner ven sarkomu

Lenfoproliferatif tümörler

- Marjinal zone B hücreli lenfoma (MALT tip)
- Diffüz büyük B hücreli lenfoma
- Lenfomatoit granulomatosis
- Langerhans hücreli histiositosis

Muhtelif tümörler

Benign

- Sklerozing hemanjiom
- Berrak hücreli tümör

Germ hücreli tümör
Teratom, Matür
Diğer germ hücreli tümörler
Borderline /belirsiz davranışlı
İntrapulmoner timoma

Plevra tümörleri (15).

Mezotelyal tümörler

Benign

Adenomatoid tümör

Borderline /belirsiz davranışlı

İyi diferansiye papiller mezotelyoma

Malign

Diffüz malign mezotelyoma

Epiteloid mezotelyoma

Sarkomatoid mezotelyoma

Dezmoplastik mezotelyoma

Bifazik mezotelyoma

Lokalize malign mezotelyoma

Timus tümörleri (15).

Epitelyal tümörler

Borderline /belirsiz davranışlı

Timoma

Tip A(iğsi hücreli, medüller)

Tip AB(mikst)

Tip B1(lenfositten zengin tip, lenfositik)

Tip B2(kortikal)

Tip B3(epitelyal, atipik, akuamoid, iyi diferansiye timik karsinom)

Mikronoduler timoma

Metaplastik timoma

Mikroskobik timoma

Sklerozing timoma

Lipofibroadenoma

Malign

Timik karsinom(timusun nöroendokrin epitelyal tümörlerini de içerir)

Skuamoz hücreli karsinom

Bazoloid karsinoma

Mukoepidermoid karsinom

Lenfoepitelyoma benzeri karsinom

Sarkomatoid karsinom (karsinosarkom)

Berrak hücreli karsinom

Adenokarsinom

Papiller adenokarsinom

t(15:19) translokasyonla beraber

İyi diferansiye nöroendokrin karsinomlar (karsinoid tümörler)

Tipik karsinoid

Atipik karsinoid

Kötü diferansiye nöroendokrin karsinom

Malign

Germ hücreli tümör

Teratom, immatür

Melanom

Metastatik tümörler

Lenfoproliferatif hastalıklar

Primer efüzyon lenfoması

Mezenkimal tümörler

Benign

Soliter fibröz tümör

Borderline /belirsiz davranışlı

Epiteloid hemanjoendotelyoma

Malign

Anjiosarkom

Sinovyal sarkom

Monofazik

Bifazik

Dezmoplastik yuvarlak hücreli tümör

Büyük hücreli nöroendokrin karsinom

Küçük hücreli karsinom, nöroendokrin tip

Andiferansiye karsinom

Kombine timik epitelyal tümörler, nöroendokrin karsinomlar dahil

Mediasteninin germ hücreli tümörleri

Germ hücreli tümörler(bir histolojik tipe sahip)

Benign

Mature teratom

Malign

Seminom

Embriyonal karsinom

Yolk sac tümör

Koryokarsinom

İmmatür teratom

Germ hücreli tümörler(birden fazla histolojik tipe sahip)

Varyant: Poliembriyoma

Germ hücreli tümörler(malign somatik tipli)

Germ hücreli tümörler(hematolojik malignitelerle ilişkili)

Mediastinal lenfomalar ve hematopoietik neoplazmlar

Benign

Histiyositik ve dendritik hücreli tümörler

Langerhans hücreli histiyositozis

Folikuler dendritik hücreli tümör

İnterdijitaring dendritik hücreli tümör

Malign

B hücreli lenfomalar

Primer mediastinal büyük B hücreli lenfoma

Timik ektranodal marjinal zon b hücreli lenfoma (MALT tip)

T hücreli lenfomalar

Prekürsör T lenfoblastik lenfoma

Prekürsör T lenfoblastik lösemi

Prekürsör T hücreli akut lenfoblastik lösemi

T ve NK hücreli lenfomalar (mediastinal)

Hodgkin lenfoma(mediastinal)

Hodgkin ve non-hodgkin lenfoma arası gri zon

Histiyoitik ve dendritik hücre tümörleri

Langerhans hücreli sarkom

Histiyoitik sarkom

Malign histiyozis

Folikuler dendritik hücreli sarkom

Interdijitating dendritik hücreli sarkom
Myeloid sarkom ve ekstramedüller akut myeloid lösemi

Mezenkimal tümörler(timus ve mediastinal)

Benign

Timolipoma

Lipoma (mediastinal)

Soliter fibröz tümör

Malign

Liposarkom (mediastinal)

Sinovyal sarkom

Rabdomyosarkom

Mediasteninin nadir tümörleri

Ektopik timus tümörleri

Ektopik tiroid tümörleri

Ektopik paratiroid tümörleri

Timus ve anterior mediastinumun metastazları

Larinks, hipofarinks ve trakea tümörleri WHO histolojik sınıflaması (13).

Malign epitelyal tümörler

Skuamoz hücreli karsinom

Verrüköz karsinom

Papiller skuamoz hücreli

Bazaloid skuamoz hücreli

İgşi hücreli karsinom

Adenoskuamoz karsinom

Akantolitik skuamoz hücreli karsinom

Lenfoepitelyal karsinom

Dev hücreli karsinom

Malign tükrük bez tip tümörler

Mukoepidermoid karsinom

Adenoid kistik karsinom

Benign epitelyal tümörler

Papillom

Papillomatozis

Tükrük bezi tipi adenomlar

Pleomorfik adenom

Onkositik pleomorfik kistadenom

Nöroendokrin tümörler

Tipik karsinoid

Atipik karsinoid

Küçük hücreli karsinom, nöroendokrin tip

Kombine küçük hücreli karsinom,

nöroendokrin tip

Yumuşak doku tümörleri

Malign

Fibrosarkom

Malign fibröz histiyoitom

Liposarkom

Leiomyosarkom

Rabdomyosarkom

Anjiosarkom

Kaposi sarkom

Malign periferik sinir kılıfı tümörü

Sinovyal sarkom

Borderline ve düşük malign potansiyelli tümörler

İnflamatuar myofibroblastik tümör

Benign

Leiomyom

Hemanjiom

Schwannom

Nörofibrom

Lipom

Rabdomyom

Lenfanjiom

Granuler hücreli tümör

Hematolenfoid tümörler

Kemik ve kırıldak tümörleri

Benign

Kondrom

Borderline ve düşük malign potansiyelli tümörler

Dev hücreli tümör

Malign

Kondrosarkom

Osteosarkom

Mukozal malign melanom

Sekonder tümörler

6. KEMİK VE KIKIRDAK

Bu sisteme ait toplam 44 tümör bulunmuş olup, bunların 2(% 4.55) tanesi malign (kondrosarkom ile kordoma) iken 42 (% 95.45) tane benign tümör bulunmuştur. Bunların 26 (% 61.9) adedini osteokondrom, 7 (% 16.67)'şer vaka ile osteom ve kondrom oluşturmaktadır.

Kemik tümörleri WHO histolojik sınıflaması (16).

-Kıkırdak tümörleri

Benign

- Osteokondrom
- Kondrom
  - Enkondroma
  - Periostal kondrom
- Kondroblastoma
- Kondromikzoid fibroma

Borderline/belirsiz davranışlı

- Multiple Kondromatozis

Malign

- Kondrosarkom
  - Santral, primer ve sekonder
  - Periferal
  - Dediferansiye
  - Mezenkimal
  - Berrak hücreli

-Kemik tümörleri

Benign

- Osteoid osteoma
- Osteoblastoma

Malign

- Osteosarkom
  - Konvansiyonel
  - Kondroblastik
  - Fibroblastik
  - Osteoblastik
- Telenjektatik
- Küçük hücreli
- Merkezi düşük dereceli
- Sekonder
- Paraosteal
- Periosteal
- Yüksek dereceli yüzeysel

-Fibrojenik tümörler

Benign

- Dezmoplastik fibroma

Malign

- Fibrosarkom

-Fibrohistiyositik tümörler

Benign

- Benign fibröz histiyositom

Malign

Malign fibröz histiyositom

-Ewing sarkom/Primitif nöroektodermal tümörler

Malign

Ewing sarkom

-Hematopoietik tümörler

Malign

Plazma hücreli myeloma
Malign lenfoma, NOS

Dev hücreli tümör

Borderline/belirsiz davranışlı

Dev hücreli tümör

Malign

Malign dev hücreli tümör

-Notokordal tümörler

Malign

Kordoma

-Vasküler tümör

Benign

Hemanjiom

Malign

Anjiosarkom

-Düz kas tümörleri

Benign

Leiomyom

Malign

Leiomyosarkom

-Lipojenik tümörler

Benign

Lipoma

Malign

Liposarkom

-Nöral tümörler

Benign

Nörolemmoma

-Diğer tümörler

Malign

Adamantinoma

Metastatik malignensiler

-Diğer lezyonlar

Borderline/belirsiz davranışlı

-Eklem lezyonları*Benign***7. YUMUŞAK DOKU**

Bu sisteme ait 478 adet tümör bulunmuş olup, bunların 445(% 93) adedi benign, 32(% 7) adedi malign olgulardır. Benign olgular, 159 (% 35.79) adet lipom, 139 (% 35.23) adet hemanjiom, 39 (% 8.76) adet benign fibröz histiyositom, 30 (% 6.74) adet fibrolipom, 10 (% 2.25) adet fibrom şeklinde dağılmaktadır. Malign olanlar ise 22 (% 68.75) adet kaposi sarkomu, 3 (% 9.37) adet malign fibröz histiyositom, 2 (% 6.25) adet leiomyosarkom ve rabdomyosarkom görülmüştür. (Yumuşak dokuya ait WHO histolojik tümör sınıflaması içerisinde Kaposi Sarkomu bulunmamasına rağmen, hastalıklar ve sağlık problemlerinin uluslararası istatistiksel sınıflaması (ICD-10) içerisinde yumuşak dokuya ait grupta yer verilmesinden dolayı bu grup içerisinde yer verilmiştir.)

Yumuşak doku tümörleri histolojik sınıflaması (16).**Adipositik tümörler***Benign*

Lipom
Lipomatozis
Sinirin lipomatozisi
Lipoblastom/lipoblastomatozis
Anjiolipoma
Myolipoma
Kondroid lipoma
Ekstrarenal anjiomyolipom
Ekstraadrenal myolipom
İgisi hücreli/pleomorfik lipom
Hibernom

Intermediate (lokal agresif)

Atipik lipomatoz tümör/iyi diferansiye liposarkom

Malign

Dediferansiye liposarkom
Mikzoid liposarkom
Yuvarlak hücreli liposarkom
Pleomorfik liposarkom
Mikst tip liposarkom
Liposarkom, NOS

-Fibroblastik/myofibroblastik tümörler*Benign*

Elastofibrom
Myofibroma /myofibromatozis
Tendon kılıfının fibromu
Dezmozplastik fibroblastom
Meme-tip myofibroblastoma
Kalsifiyng aponörotik fibrom
Anjiomyofibroblastom

Selüler anjiofibrom
Nukhal-tip fibrom
Gardner fibrom
Kalsifiyng fibröz tümör
Dev hücreli anjiofibrom

Intermediate (lokal agresif)

Dezmoid tip fibromatozis

Intermediate(nadiren metastatik)

Soliter fibröz tümör ve hemanjioperisitoma
İnflamatuvar myofibroblastik tümör
Düşük dereceli myofibroblastik sarkom
Miksoinflamatuvar fibroblastik sarkom
İnfanıl fibrosarkom

Malign

Erişkin fibrosarkom
Miksofibrosarkom
Düşük dereceli fibromikzoid sarkom
Sklerozing epiteloïd fibrosarkom

-Fibrohistiyositik tümörler (olarak anılan)*Benign*

Tendon kılıfının dev hücreli tümörü
Diffüz tip dev hücreli tümörü
Derin benign fibröz histiyositom

Intermediate (nadiren metastatik)

Pleksiform fibrohistiyositik tümör
Yumuşak dokunun dev hücreli tümörü

Malign

-Pleomorfik malign fibröz histiyositom
/andiferansiye pleomorfik sarkom

-Dev hücreli malign fibröz histiyositom
/dev hücreli andiferansiye pleomorfik
sarkom
-İnflamatuvar malign fibröz
histiyositom/belirgin inflamasyonlu
andiferansiye pleomorfik sarkom

-Düz kas tümörleri

Benign

Anjiioleiomyoma
Derin leiomyoma
Genital leiomyom

Malign

Leiomyosarkom(deri dışında)

-Perisitik (perivaskuler) tümörler

Benign

Glomus tümörü

Borderline /belirsiz davranışlı

Myoperisitoma

Malign

Malign glomus tümörü

-İskelet kası tümörleri

Benign

Rabdomyom(adult/fetal/genital)

Malign

Embriyonal rabdomyosarkom
Alveolar rabdomyosarkom
Pleomorfik rabdomyosarkom

-Vaskuler tümörler

Benign

Hemanjiomalar
Subkutan/derin yumuşak doku
kapiller
kavernöz
arteriovenöz
venöz
intramuskuler
sinovyal
Epiteloid hemanjioma
Lenfanjioma

İntermediate(lokal agresif)

Kaposiform hemanjioendotelyoma

İntermediate(nadiren metastatik)

Retiform hemanjioendotelyoma
Papiller intralenfatik anjioendotelyoma
Komposit hemanjioendotelyoma

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir

Komposit sarkom

Malign

Epiteloid hemanjioendotelyoma
Yumuşak dokunun anjiosarkomu

-Kıkırdak-kemik tümörleri

Benign

Yumuşak doku kondromu

Malign

Mezenkimal kondrosarkom
Ekstraiskeletal osteosarkom

-Tümörlerin şüpheli diferansiyasyonları

Benign

İntramuskuler miksona
Juksta-artikuler miksona
Derin (agresif) anjiomiksona
Ektopik hamartomatöz timoma

İntermediate (nadiren metastatik)

Anjiomatoid fibröz histiyositoma
Ossifying fibromikzoid
tümör(atipik/malign)
Mikst tümör
Myoepitelyoma
Parakordoma

Malign

Sinovyal sarkom
Epiteloid sarkom
Alveolar soft part sarkom
Berrak hücreli sarkom(yumuşak dokunun)
Ekstraiskeletal mikzoid
kondrosarkom(kordoid tip)
PNET/ekstraiskeletal Ewing tümör
PNET
Ekstraiskeletal Ewing tümör
Dezmoplastik küçük yuvarlak hücreli
tümör
Ekstrarenal rabdoid tümör
Malign mezenkimoma
İntimal sarkom
Pecoma*

8. DERİ

Olgularımızın taranması sonucunda en fazla görülen tümör grubu bu sisteme aittir. Toplam 1013 olguda tümör görülmüş, benign olanlar 582 (% 57.46) adet, malign olanlar 431 (% 42.54) adettir. Benign tümörlerden başlıca görünenler 238 (% 40.89) adet nevüs, 111 (% 19.07) adet fibroepitelyal polip, 96 (% 16.92) adet seboreik keratoz, 42 (% 7.82) adet verruka görülmüştür. Malign tümörler içerisinde 300 (% 69.6) adedi bazal hücreli karsinom, 83

(19.25) adedi yassı epitel hücreli karsinom, 22 (% 5.10) adedi malign melanom, 9 (% 2.08) adedi Mikozis Fungoidedir.

Deri eki tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (17).

Keratinositik deri tümörler

Keratinositik tümörler

Bazal hücreli karsinom

- Yüzeysel bazal hücreli karsinom
- Noduler (solid) bazal hücreli karsinom
- Mikronoduler bazal hücreli karsinom
- İnfiltratif bazal hücreli karsinom
- Fibroepitelyal bazal hücreli karsinom
- Bazal hücreli karsinoma (deri eki diferansiyel)
- Bazoskuamoz karsinom
- Keratolitik bazal hücreli karsinom

Skuamoz hücreli karsinom

- Akantolitik skuamoz hücreli karsinom
- İğsi hücreli skuamoz hücreli karsinom
- Verrüköz skuamoz hücreli karsinom
- Psödovasküler skuamoz hücreli karsinom
- Adenoskuamoz karsinom

Bowen hastalığı*

- Bowenoid papulozis

*Who histolojik sınıflamasında insitu karsinom olarak kodlanmıştır.

** Who histolojik sınıflamasında borderline/belirsiz davranışlı kodu verilmiştir.

Aktinik keratozis

- Arsenik keratozisi
- PUVA keratozisi

Verrukalar

- Verruka vulgaris
- Verruka plana
- Verruka plantaris

Akantomalar

- Epidermolitik akantoma
- Warty diskeratomu
- Akantolitik akantom
- Lentigo simpleks
- Seboreik keratozis
- Melanoakantoma
- Berrak hücreli akantoma
- Büyük hücreli akantoma
- Keratoakantoma**
- Liken planus benzeri keratozis

Melanositik tümörler

Malign Melanom

- Yüzeysel yayılan melanom
- Noduler melanom
- Lentigo melanom
- Akral lentiginöz melanom
- Dezmoplastik melanom
- Mavi nevüsten köken alan melanom
- Konjenital büyük nevüsten köken alan melanom
- Çocukluk çağı melanomu
- Nevoid melanom
- Persistent melanom

Benign Melanositik tümörler

- Konjenital melanositik nevi
  - Yüzeysel tip
  - Proliferatif nodüllü konjenital melanositik nevi

Dermal melanositik lezyonlar

- Mongolian spot
- İto ve Ota nevüs

Mavi nevüs

- Selüler mavi nevüs

Kombine nevüs

- Melanotik makül, basit lentigo ve lentiginöz nevüs

Displastik nevüs

- Bölge-spesifik nevüs

Akral

Genital

Meyerson nevüs

- Persistent (rekürrent) melanositik nevüs

Spitz nevüs

- Pigmente iğsi hücreli nevüs

Halo nevüs

Apokrin ve ektrin diferansiyasyon gösteren tümörler

Malign tümörler

- Tubuler karsinom
- Mikrokistik adneksiyal karsinom
- Porokarsinom
- Spiroadenokarsinom
- Malign mikst tümör

Hidradenokarsinom

Musinöz karsinom

Dijital papiller karsinom

Adenoid kistik karsinom

Apokrin karsinom

Memenin paget hastalığı

Meme dışındaki paget hastalığı
Benign tümörler
Hidrokişoma
Siringoma
Poroma
Siringofibroadenom
Hidradenoma
Spiradenoma
Silendroma
Tubuler adenom
Tubuler papiller adenom
Siringokistoma
Hidradenoma papilliform
Mikst tümör (kondroid siringoma)

Folikuler diferansiye tümörler

Malign tümörler
Pilomatikal karsinom
Proliferatif trikolemmal tümör*

* WHO histolojik sınıflamasında malign grup içerisinde sayılmasına karşın kodu borderline /belirsiz davranışlı olan tümörler

Kutenöz lenfomaların WHO/EORTC sınıflaması

Matur T ve NK hücreli neoplazmlar

Malign
Mikozis fungoides
Pajetoid retikulozis (lokalize hastalık)
Folikuler, siringotrofik, granulatöz varyantlar
Granulatöz gevşek deri
Sezary sendromu
Derinin CD30+ T hücreli lenfoproliferatif hastalıkları
Primer kutenöz anaplastik büyük hücreli lenfoma
Subkutenöz pannukulit benzeri T hücreli lenfoma
Primer kutenöz periferel T hücreli lenfoma (PTL), spesifiye edilemeyen
PTL subtipleri
Kutenöz agresif epidermotrofik CD8 + sitotoksik T hücreli lenfoma
Kutenöz gamma/delta + T hücreli lenfoma
Primer kutenöz küçük/orta CD4+ T hücreli lenfoma
Ekstranodal NK/T hücreli lenfoma, nazal tip
Hidroa vacciniiform benzeri lenfoma(varyant)
Adult T hücreli lösemi/lenfoma*
Anjiyoimmunoblastik T hücreli lenfoma*

*Ekstrakutenöz lenfomaların ikinci sık tutulum bölgeleri deridir

Benign tümörler

Triko blastoma
Pilomatikoma
Triko lemmoma
Multipl triko lemmoma
Triko foliküloma
Fibrofoliküloma/trikodiskoma

Sebaseöz diferansiye tümörler

Malign

Sebaseöz karsinom

Benign

Sebaseöz adenom
Sebaseoma
Kistik sebaseöz tümör

Borderline/belirsiz davranışlı

Derinin CD30+ T hücreli lenfoproliferatif hastalıkları

Lenfomatoid papulozis

Matür B hücreli neoplazmlar

Malign

Kutenöz marjinal zon B hücreli lenfoma(MALT tip)
Kutenöz folikül merkezi lenfoma
Kutenöz diffüz büyük B hücreli lenfoma
İntravasküler büyük B hücreli lenfoma*
Kronik lenfositik lösemi*
Mantle hücreli lenfoma*
Burkit hücreli lenfoma*

Borderline/belirsiz davranışlı

Lenfomatoid granulo matozis *

İmmatür hematopoietik maligniteler

Malign

Blastik NK hücreli lenfoma/CD4+/CD56+ hematodermik neoplazm
Prekürsör lenfoblastik lösemi/lenfoma
T lenfoblastik lösemi*
T lenfoblastik lenfoma*
B lenfoblastik lösemi*
B lenfoblastik lenfoma*
Myeloid ve monositik lösemiler*

Hodgkin lenfoma

9. MEME

Memeye ait toplam 210 (% 4.43) vaka görülmüş olup, 112 (% 53.33) adedi benign, 98 (% 46.67) adedi malign olarak belirlenmiştir. Benign vakalar içerisinde en başta 101 (% 90.17) vaka ile fibroadenom gelmektedir. Malign olgulardan ise ilk sırada 73 (% 74.48) adet ile invaziv duktal karsinom, ikinci sırada 13 (% 13.26) adet ile invaziv lobuler karsinom gelmektedir.

Meme tümörleri sınıflaması (18).

Epitelyal tümörler

Malign

İnvaziv duktal karsinom
Mikst tip karsinom*
Pleomorfik karsinom
Osteoblastik dev hücreli Karsinoma
Koryokarsinom görünüşlü karsinom*
Melanom görünüşlü karsinom*
İnvaziv lobuler karsinom
Tubuler karsinom
İnvaziv kribriform karsinom
Medüller karsinom
Musinöz karsinom ve diğer musin içeren tümörler
Müsinöz karsinom
Kistadenokarsinom ve kolumnar hücreli musinöz karsinom
Taşlı yüzük hücreli karsinom
Nöroendokrin karsinom
Solid nöroendokrin tümör
Atipik karsinoid tümör
Küçük /yulaf hücreli karsinom
Büyük hücreli nöroendokrin karsinom
İnvaziv papiller karsinom
İnvaziv mikropapiller karsinom
Apokrin karsinom
Metaplastik karsinom
Saf epitelyal metaplastik karsinom
Skuamoz hücreli karsinom
İğsi hücreli metaplazi ile adenokarsinom
Adenoskuamoz karsinom
Mukoepidermoid karsinom
Mikst epitelyal/mezenkimal metaplastik karsinom
Lipit zengin karsinom
Sekretuar karsinom
Onkositik karsinom
Adenoid kistik karsinom
Asinik hücreli karsinom
Glikojenden zengin berrak hücreli karsinom
Sebaseöz karsinom
İnflamatuar karsinom
Borderline/Belirsiz davranışlı
Lobuler neoplazi
Lobuler karsinoma insitu
İntraduktal proliferatif lezyonlar

Duktal hiperplazi*

Flat epitelyal atipi*

Atipik duktal hiperplazi*

Duktal karsinoma insitu

Mikroinvaziv karsinom

Atipikal papillom*

İntraduktal papiller karsinom

İntrakistik papiller karsinom

Benign

Adenomlar

Tubuler adenoma

Laktasyon adenomu

Apokrin adenom

Pleomorfik adenom

Duktal adenom

İntraduktal papiller neoplazm

Santral papillom

Periferik papillom

Myoepitelyal lezyonlar

Benign

Adenomyoepitelyoma

Malign

Malign myoepitelyoma

Mezenkimal tümörler

Benign

Hemanjiom

Myofibroblastoma

Lipom

Anjiolipom

Granuler hücreli tümör

Nörofibrom

Schwannom

Leiomyom

Borderline/Belirsiz davranışlı

Hemanjioperisitom

Fibromatozis (agresif)

İnflamatuar myofibroblastik tümör

Malign

Anjiosarkom

Liposarkom

Rabdomyosarkom

Osteosarkom

Leiomyosarkom

Fibroepitelyal tümörler*Benign*

Fibroadenom

Borderline/Belirsiz davranışlı

Filloides tümör(benign ve malign tipleride var)

Malign

Periduktal stromal sarkom

Meme başı tümörleri*Benign*

Nipple adenom

Siringomatöz adenom

Malign

Pajet hastalığı

Malign lenfoma*Malign*

Diffüz büyük B hücreli lenfoma

Burkit lenfoma

MALT tip ektranodal marjinal zon B hücreli lenfoma

Folikuler lenfoma

Metastatik tümörler**Erkek meme tümörleri***Malign*

İnvaziv karsinom

İnsitu/grade III neoplazi

İnsitu karsinom

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir

10. KADIN GENİTAL SİSTEM

Taramalarımız sonucunda en fazla tümörün görüldüğü sistemlerden biri de kadın genital sistemdir. Toplam 991 (% 20.90) adet tümör görülmüş olup, bunların içerisinde benign olanlar 899 (% 90.71) adet, malign olanlar ise 92 (% 9.28) adettir.

Uterin korpus tümörleri toplam 719 (% 72.55) adet olup bunların 654 (% 90.95) adedi benign, 65 (% 9.05) adedi malign tümördü. Benign tümörlerden en fazla 366 (55.97)adet leiomyom görülmüş olup, bunu 280 (% 42.80) vakayla endometriyal polip takip etmektedir. Malign olanlarda ise ilk sıralarda 57 (% 87.69) vakayla endometrioid adenokarsinom, 5(% 7.69) vakayla leiomyosarkom gelmektedir.

Uterin serviks tümörleri toplam 169 (% 17.05) adettir. Bunların 150 (% 88.75) adedi benign, 19 (% 11.25) adedi malign tümördür. Benign tümörlerin tamamı 150 adetle endoservikal polip, malign olanların ise 15 (% 78.94) adedi yassı epitel hücreli karsinom ve 4 (% 21.06) adedi endoservikal adenokarsinomdur.

Over ve tuba uterinaya ait tümörler adneksiyal bölge olarak belirttikleri için, tamamı over tümörü olarak ele alınmıştır. Bu gruba ait toplam 75 adet tümör belirlendi, bunların 67 (% 89.33) adedinin benign, 8 (% 10.77) adedinin malign olduğu görüldü. Benign olanların 25 (% 37.31) adedi müsinöz kistadenom, 17 (% 25.37) adedi seröz kistadenom, 10 (% 14.92) tanesi benign kistik teratom, 6 (% 8.95) adedi fibroma/tekoma grubuna aittir. Malign olanların 4 (% 50) adedi seröz kistadenokarsinom, 2 (% 25) adet musinöz kistadenokarsinom olarak dağılım göstermektedir.

Vulva tümörleri ise toplam 16 adet olup bunların tamamı benign karakterde idi. 12 adedi papillom, 3 adedi fibroepitelyal polip, 1 adedi noduler hidradenoma olarak belirdi.

Plasentaya ait 12 adet tümör belirlendi ve bunların tamamı da benign (mol hidatiform) olarak belirlendi.

***Kadın genital sistem Who histolojik sınıflaması (18).
Uterus korpus tümörleri***

Epitelyal tümörler ve ilişkili lezyonlar

Malign

Endometriyal karsinom

- Endometrioid karsinom
  - Skuamoz diferansiye varyant
  - Villoglanduler varyant
  - Sekretuar karsinom
  - Silia hücreli varyant
- Musinöz adenokarsinom
- Seröz adenokarsinom
- Berrak hücreli adenokarsinom
- Mikst hücreli adenokarsinom
- Skuamoz hücreli karsinom
- Transizyonel hücreli karsinom
- Küçük hücreli karsinom
- Andiferansiye karsinom
- Diğerleri

İlişkili lezyonlar*

- Endometriyal hiperplazi
  - Atipisiz hiperplazi
    - Basit
    - Kompleks
  - Atipili hiperplazi
    - Basit
    - Kompleks

Endometriyal polip

Tamoksifen ilişkili lezyonlar

Mezenkimal tümörler

Endometriyal stromal ve ilişkili tümörler

Benign

- Endometriyal stromal nodül

Malign

- Endometriyal stromal sarkom
- Andiferansiye stromal sarkom

Düz kas tümörleri

Benign

- Leiomyom
  - Histolojik varyantlar
  - Mitotik aktif varyant
  - Selüler varyant
  - Hemorajik selüler varyant
  - Epiteloid varyant
  - Mikzoid varyant
  - Atipik varyant
  - Lipoleiomyom varyant

Borderline /belirsiz davranışlı

Belirsiz malign potansiyelli düz kas tümör

Leiomyom varyantları

- Diffüz leiomyomatozis
- İntravenöz leiomyomatozis
- Metastatik leiomyom

Malign

Leiomyosarkom

- Epiteloid varyant
- Mikzoid varyant

Muhtelif mezenkimal tümörler

- Mikst endometriyal stromal ve düz kas tümör*
- Perivaskuler epiteloid hücreli tümör*
- Diğer malign mezenkimal tümörler*
- Diğer benign mezenkimal tümörler*

Benign

- Adenomatoid tümör

Mikst mezenkimal ve epitelyal tümörler

Benign

- Adenofibrom
- Adenomyom
- Atipik polipoid varyant

Malign

- Karsinosarkom(malign müllerian mikst tümör)
- Adenokarsinom
- Karsinofibrom

Gebelik trofoblastik hastalıkları

Trofoblastik neoplazmlar

Borderline /belirsiz davranışlı

Plasental site trofoblastik tümör

Malign

- Koryokarsinom
- Epiteloid trofoblastik tümör

Molar gebelikler

Benign

- Mol hidatiform
  - Komplet
  - Parsiyel

Borderline /belirsiz davranışlı

- Mol hidatiform
  - İnvaziv
  - Metastatik

Neoplastik ve molar olmayan trofoblastik hastalıklar*

Plasental site nodül ve plak
Ekzajerre plasental site

Muhtelif tümörler

Seks kord benzeri tümörler
Nöroektodermal tümörler

Melanotik tümörler
Germ hücre tipli tümörler

Lenfoid ve hematopoietik tümörler

Malign

Malign lenfoma
Lösemi

Sekonder tümörler

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir.

Uterin serviks tümörleri sınıflaması

Epitelyal tümörler

-Skuamoz tümör ve prekürsörleri

Benign

Skuamoz papillom

İnsitu karsinom/grade III intraepitelyal neoplazi

Skuamoz intraepitelyal neoplazi
Servikal intraepitelyal neoplazi (CIN3)
Skuamoz hücreli karsinoma insitu

Malign

Skuamoz hücreli karsinom
Keratinize
Keratinize olmayan
Bazoloid
Verrüköz
Warty
Papiller
Lenfoepitelyoma benzeri
Skuamotransizyonel
Erken invaziv(mikro invaziv skuamoz hücreli karsinom)

Benign skuamoz hücreli lezyonlar*

Kondyloma akuminatum
Fibroepitelyal polip

-Glanduler tümörler ve prekürsörleri

İnsitu karsinom/grade III intraepitelyal neoplazi

Adenokarsinoma insitu

Malign

Adenokarsinom
Mucinöz adenokarsinom
Endoservikal
İntestinal
Taşlı yüzük hücreli
Minimal deviasyon
Villoglanduler
Endometrioid adenokarsinom
Berrak hücreli adenokarsinom
Seröz adenokarsinom
Mezonefrik adenokarsinom
Erken invaziv adenokarsinom
Glanduler displazi*
Benign glanduler lezyonlar

Müllerian papillom
Endoservikal polip

-Diğer epitelyal tümörler

Malign

Adenoskuamoz karsinom
Glassy hücreli karsinom varyantı
Adenoid kistik karsinom
Adenoid bazal karsinom
Nöroendokrin tümörler
Karsinoid
Atipik karsinoid
Küçük hücreli karsinom
Büyük hücreli nöroendokrin karsinom

Andiferansiye karsinom

Mezenkimal tümörler ve tümör benzeri durumlar

Benign

Leiomyom
Genital rabdomyom

Malign

Leiomyosarkom
Endometrioid stromal sarkom, düşük dereceli
Botrioid sarkom
Andiferansiye endoservikal sarkom
Alveolar soft part sarkom
Anjiosarkom
Malign periferik sinir kılıfı tümörü

Mikst epitelyal ve mezenkimal tümörler

Benign

Adenofibrom
Adenomyom

Malign

Adenosarkom
Karsinosarkom(malign müllerian mikst tümör)
Wilms tümör

Melanositik tümörler

Benign

Mavi nevüs

Malign

Malign melanom

Muhtelif tümörler

Germ hücreli tip tümörler

Benign

Mature kistik teratom
Dermoid kist

Malign

Yolk sac tümör

Lenfoid ve hematopoietik tümörler

Malign

Malign lenfoma
Lösemi

Sekonder tümörler

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir

Vajina tümörleri histolojik sınıflaması

Epitelyal tümörler

-Skuamoz tümör ve prekürsörleri

Benign

Skuamoz papillom(vajinal mikro papillomatozis)

İnsitu karsinom/grade III intraepitelyal neoplazi

Skuamoz intraepitelyal neoplazi
Vajinal intraepitelyal neoplazi
Skuamoz hücreli karsinoma insitu

Malign

Skuamoz hücreli karsinom
Keratinize
Keratinize olmayan
Bazoloid
Verrüköz
Warty

Benign skuamoz hücreli lezyonlar*

Kondyloma akuminatum
Fibroepitelyal polip

-Glanduler tümörler

Benign

Adenom

Tubuler
Tubulovillöz
Villöz

Müllerian papillom*

Malign

Endometrioid adenokarsinom
Berrak hücreli adenokarsinom
Musinöz adenokarsinom
Mezonefrik adenokarsinom

-Diğer epitelyal tümörler

Malign

Adenoskuamoz karsinom
Adenoid kistik karsinom
Adenoid bazal karsinom
Karsinoid
Küçük hücreli karsinom
Andiferansiye karsinom

Mezenkimal tümörler ve tümör benzeri durumlar

Benign

Leiomyom
Genital rabdomyom

Malign

Leiomyosarkom
Endometrioid stromal sarkom, düşük dereceli
Botrioid sarkom
Andiferansiye vajinal sarkom

Borderline /belirsiz davranışlı

Derin anjiomiksoma
Postoperatif iğsi hücreli nodul*

Mikst epitelyal ve mezenkimal tümörler

Benign

Benign mikst tümör

Malign

Adenosarkom
Karsinosarkom(malign müllerian mikst tümör)
Malign mikst tümör
Wilms tümör

Melanositik tümörler

Benign

Mavi nevüs
Melanositik nevüs

Malign

Malign melanom

Muhtelif tümörler

Germ hücreli tip tümörler

Benign

Dermoid kist

Malign

Yolk sac tümör

Diğerleri

Benign

Adenomatoid tümör

Malign

Periferik primitif nöroektodermal tümör

Ewing tümör

Lenfoid ve hematopoietik tümörler

Malign

Malign lenfoma

Lösemi

Sekonder tümörler

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir

Vulva tümörleri sınıflaması

Epitelyal tümörler

-Skuamoz ve ilişkili tümörler ve prekürsörleri

Benign

Vestibuler papillom (mikro papillomatozis)

İnsitu karsinom/grade III intraepitelyal neoplazi

Skuamoz intraepitelyal neoplazi

Vulvar intraepitelyal neoplazi (VIN3)

Skuamoz hücreli karsinoma insitu

Malign

Skuamoz hücreli karsinom, NOS

Keratinize

Keratinize olmayan

Bazoloid

Verrüköz

Warty

Keratoakantoma benzeri*

Dev hücreli tümör varyantı

Diğerleri

*Benign skuamoz hücreli lezyonlar**

Kondyloma akuminatum

Fibroepitelyal polip

Seboreik ve inverted folikuler keratozis

Keratoakantom

-Glanduler tümörler

Benign

Bartolin gland tümörleri

Adenom

Adenomyom

Anogenital meme benzeri bezlerden çıkan tümörler

Papiller hidradenoma

Minör vestibuler bezlerin adenomu

Vulvanın mikst tümörleri

Malign

Paget hastalığı

Bartolin gland tümörleri

Adenokarsinom

Skuamoz hücreli karsinom

Adenoid kistik karsinom

Adenoskuamoz karsinom

Transizyonel hücreli karsinom

Küçük hücreli karsinom

Anogenital meme benzeri bezlerden çıkan tümörler

Adenokarsinom (meme bezleri tipinde)

Adenokarsinom (skene bezleri orijinli)

Adenokarsinom (diğer tipleri)

-Deri ekleri orijinli tümörler

Benign

Siringoma

Noduler hidradenoma

Trikoepitelyoma

Trikolemmoma

Malign

Sebaseöz karsinom

Malign ter bezleri tümörü

-Yumuşak doku tümörleri

Benign

Leiomyom

Granuler hücreli tümör

Selüler anjiofibroma

Anjiomyofibroblastom

Yüzeysel anjiomiksoma

Borderline /belirsiz davranışlı

Derin anjiomiksoma

Malign

Leiomyosarkom

Proksimal epitelooid sarkom

Botrioid sarkom

Alveolar soft part sarkom

Liposarkom

Dermatofibrosarkoma protuberans

Diğerleri

Melanositik tümörler

Benign

- Mavi nevüs
- Melanositik nevüs (konjenital, edinsel)
- Genital tipte atipik melanositik nevüs
- Displastik melanositik nevüs

Malign

- Malign melanom

Lenfoid ve hematopoietik tümörler

Malign

- Malign lenfoma
- Lösemi

Sekonder tümörler

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir

Fallop tüplerinin tümörleri

Epitelyal tümörler

Malign

- Seröz adenokarsinom
- Musinöz adenokarsinom
- Endometrioid adenokarsinom
- Berrak hücreli adenokarsinom
- Transizyonel hücreli karsinom
- Skuamoz hücreli karsinom
- Andiferansiye karsinom
- Diğerleri

Borderline /belirsiz davranışlı(düşük malign potansiyelli)

- Seröz borderline tümör
- Musinöz borderline tümör
- Endometrioid borderline tümör
- Diğerleri

Benign tümörler*

- Papillom
- Kistadenom
- Adenofibrom
- Kistadenofibrom
- Metaplastik papiller tümör
- Endometrioid tümör
- Diğerleri

Mikst epitelyal-mezenkimal tümörler

Malign

- Malign müllerian mikst tümör
- Adenokarsinom

Muhtelif tümörler

Malign

- Yolk sac tümör
- Merkel hücreli tümör
- Periferel primitif nöroektodermal tümör
- Ewing tümör

Yumuşak doku tümörleri

Benign

- Leiomyom

Malign

- Leiomyosarkom

Diğerleri

Mezotelyal tümörler

Benign

- Adenomatoid tümör

Germ hücreli tümör

Benign

- Matür teratom

Malign

- İmmatür teratom

Diğerleri

Trofoblastik hastalıklar

Benign

- Mol hidatiform

Malign

- Koryokarsinom

Borderline /belirsiz davranışlı

- Plasental site trofoblastik tümör
- Plasental site nodul*

Diğerleri

Lenfoid ve hematopoietik tümörler

Malign

- Malign lenfoma
- Lösemi

Sekonder tümörler

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir.

Over tümörleri Who histolojik sınıflaması

Yüzeyel epitelyal tümörler

Seröz tümörler

Benign

Kistadenom
Papiller kistadenom
Yüzeyel papillom
Adenofibrom ve kistadenom

Borderline/Belirsiz davranışlı

Papiller kistik karsinom
Yüzeyel papiller tümör
Adenofibrom ve kistadenom

Malign

Adenokarsinom
Yüzeyel papiller adenokarsinom
Adenokarsinofibrom(malign adenofibrom)

Müsinöz tümörler

Benign

Kistadenom
Adenofibrom ve kistadenofibrom

Borderline tümör

İntestinal tip
Endoservikal benzer

Malign

Adenokarsinom
Adenokarsinofibrom(malign adenofibrom)
Müsinöz kistik tümör ile psödomiksoma
peritonei

Endometrioid tümör varyant ile skuamoz diferansiyasyon

Benign

Kistadenom
Adenofibrom ve kistadenofibrom

Borderline tümör

Kistik tümör
Adenofibrom ve kistadenofibrom

Malign

Adenokarsinom, NOS
Adenokarsinofibrom(malign adenofibrom)
Malign müllerian mikst tümör
Adenosarkom
Endometrioid stromal sarkoma (düşük grade)
Andiferansiye ovaryan sarkom

Berrak hücreli tümörler

Benign

Kistadenom
Adenofibrom ve kistadenofibrom

Borderline tümör

Kistik tümör
Adenofibrom ve kistadenofibrom

Malign

Adenokarsinom

Adenokarsinofibrom(malign adenofibrom)

Transizyonel hücreli tümörler

Benign

Brenner tümör
Metaplastik varyant

Borderline

Borderline brenner tümör
Prolifere varyant

Malign

Transizyonel hücreli karsinom (Brenner harici tip)

Malign brenner tümör

Skuamoz hücreli tümörler

Malign

Skuamoz hücreli karsinom

Mikst epitelyal tümörler

Benign

Borderline

Malign

Andiferansiye ve sınıflandırılmamış tümörler

Seks kord-stromal tümörler

Granuloza-stromal tümörler

Granuloza hücreli tümör grubu

Borderline/Belirsiz davranışlı

Adult granuloza hücreli tümör
Jüvenil granuloza hücreli tümör
Tekoma-fibroma grup

Benign

Tekoma, NOS

Tipik

Lüteinize

Fibroma

Skleroze stromal tümör

Borderline

Selüler fibroma

Stromal tümör(minör seks-kord elemanlar içeren)

Malign

Fibrosarkom

Sertoli-stromal tümörler

Sertoli-leyding hücreli tümör grubu(androblastomalar)

Benign

İyi diferansiye

Borderline/Belirsiz davranışlı

Orta derece diferansiye
Heterolog elementli varyant(spesifik tip)

Retiform

Heterolog elementli varyant(spesifik tip)

Sertoli hücreli tümör

Stromal leyding hücreli tümör*
Malign
Kötü diferansiye (sarkomatoid)
Heterolog elementli varyant
Seks-kord stromal tümör(mikst veya sınıflandırılmamış tipler)
Borderline/Belirsiz davranışlı
Annuler tubullu seks-kord tümör
Gynandroblastom
Seks kord stromal tümör, sınıflandırılmamış
Steroid hücreli tümörler
Benign
Stromal luteoma
Leyding hücreli tümör grubu
Hilus hücreli tümör
Borderline
Leyding hücreli tümör grubu
Leyding hücreli tümör, non hiler tip
Leyding hücreli tümör, NOS
Benign
Steroid hücreli tümör, NOS
İyi diferansiye
Malign
Steroid hücreli tümör, NOS
Malign form
Germ hücreli tümörler
Primitif germ hücreli tümörler
Malign
Disgerminom
Yolk sac tümör
Polivezikuler vitellin tümör
Glanduler varyant
Hepatoid varyant
Embriyonal karsinom
Poliembriyoma
Gebelik harici koryokarsinom
Mikst germ hücreli tümör
Bifazik veya trifazik teratom
Benign
Matur teratom
Solid
Kistik
Dermoid kist
Retiform teratom
Malign
İmmatür teratom
Monodermal teratoma ve somatik tip tümörler ile ilişkili dermoid kistler
Tiroid tümör grubu
Struma ovarii
Benign
Malign (spesifik tip)
Karsinoid grup
Borderline /belirsiz davranışlı
Strumal karsinoid

Mikst tip
Malign
İnsüler
Trabekuler
Musinöz
Nöroektodermal tümör grubu
Malign
Epandimom
Primitif nöroektodermal tümör
Medullablastom
Glioblastoma multiforme
Diğerleri*
Karsinom grubu
Malign
Adenokarsinom
Skuamoz hücreli karsinom
Melanositik grup
Malign
Malign melanom
Benign
Melanositik nevüs
Sarkom grubu(spesifik tip)
Sebaseöz tümör grubu
Benign
Sebaseöz adenom
Malign
Sebaseöz karsinom
Hipofiz bezi tip tümör grubu
Retinal anlage tümör grubu
Diğerleri
Germ hücreli seks kord stromal tümörler
Borderline /belirsiz davranışlı
Gonadoblastoma
Malign germ hücreli varyantları
Mikst germ hücreli seks kord stromal tümör*
Malign germ hücreli varyantları
Rete ovarii tümörleri
Benign
Adenom
Kistadenom
Kistadenofibrom
Malign
Adenokarsinom
Muhtelif tümörler
Benign
Mol hidatiform
Miksoma
Borderline /belirsiz davranışlı
Bazal hücreli tümör
Overin volfian tümörü
Paraganglioma
Malign
Küçük hücreli karsinom, hiperkalsemik tip
Küçük hücreli karsinom, pulmoner tip

Büyük hücreli nöroendokrin tip
Hepatoid karsinom
Primer ovarian mezotelyoma
Wilms tümörü
Gebelik koryokarsinoması
Adenoid kistik karsinom
Diğerleri

Lenfoid ve hematopoietik tümörler

Malign

Malign lenfoma
Lösemi
Plazmasitom

Sekonder tümörler

* WHO histolojik sınıflamasında tümör kodu verilmemiştir.

11. ERKEK GENİTAL SİSTEM

Bu sisteme ait tümörler 331 (% 6.98) adettir. Bunların 2 (% 0.60) adedi benign ve 329 (% 99.40) adedi malign tümördür. Malign tümörlerin 314 (% 94.86) adedi prostat tümörü ve 17 (5.14) adedi testis tümörü olarak dağılım göstermektedir.

Prostat tümörlerinin tamamı adenokarsinom olarak izlenirken, testis tümörlerinin 2 adedi benign (teratom) olarak çıkarılmıştır. Malign testis tümörlerinin dağılımı ise toplam 15 tane olup 8 (% 53.33) adedi seminom, 4 (% 26.67) adedi mikst germ hücreli tümör 2 adet endodermal sinüs tümörü ve 1 adette embriyonal karsinom tanısıyla çıkarılmıştır.

Nöroblastom

Prostat tümörleri Who histolojik sınıflaması (19).

Epitelyal tümörler

-Glanduler neoplazmlar

Malign

Adenokarsinom(asiner)
İgisi hücre diferansiyasyonlu karsinomlar
(karsinosarkom, sarkomatoid karsinom)
Duktal adenokarsinom

İnsitu karsinom/grade III intraepitelyal neoplazi

Prostatik intraepitelyal neoplazi,grade3 (PIN III)

-Ürotelyal Tümörler

Malign

Ürotelyal Karsinom

-Skuamoz tümör

Malign

Adenoskuamoz karsinom
Skuamoz hücreli karsinom

-Bazal hücreli tümörler

Benign

Bazal hücreli adenom

Malign

Bazal hücreli karsinom

Nöroendokrin tümörler

Malign

Adenokarsinomda nöroendok. diferansiyasyon
Karsinoid tümör
Küçük hücreli karsinom

Borderline/belirsiz davranışlı

Paraganglioma

Prostatik stromal tümörler

Borderline/belirsiz davranışlı

Malign potansiyeli şüpheli stromal tümörler

Malign

Stromal sarkom

Mezenkimal tümörler

Benign

Hemanjiom

Leiomyom

Kondrom

Granuler hücreli tümör

Soliter fibröz tümör

Borderline

Hemanjioperisitoma

Malign

Leiomyosarkom

Rabdomyosarkom

Kondrosarkom

Anjiosarkom

Malign fibröz histiyositom

Malign periferik sinir kılıfı tümörü

Hematolenfoid tümörler

Lenfoma

Lösemi
Değişik tümörler
Benign
Kistadenoma
Malign
Nefroblastoma
Rabdoid tümör
Germ hücreli tümör

Yolk sac tümör
Seminoma
Embriyonal karsinom
Koryokarsinom
Berrak hücreli adenokarsinom
Melanom
Metastatik tümörler

Seminal vezikül tümörleri (19).

Epitelyal tümörler

Benign

Kistadenoma

Malign

Adenokarsinom

Mikst epitelyal ve stromal tümör

Benign

Malign

Mezenkimal tümörler

Benign

Soliter fibröz tümör

Leiomyom
Borderline/Belirsiz davranışlı
Hemanjioperisitom

Malign

Leiomyosarkom

Anjiosarkom

Liposarkom

Malign fibröz histiyositom

Değişik tümörler

Koryokarsinom

Muhtemel wolffian kökenli erkek adneksiyal tümörü

Metastatik tümörler

Testis tümörleri (19).

Germ hücreli neoplazi

Borderline/Belirsiz davranışlı

İntratubuler germ hücreli
neoplazi, sınıflandırılmamış

Tek histolojik tür tümörler

Benign

Dermoid kist, teratom

Malign

Seminom

Seminom, sınıfıyotrofoblastik hücreli

Spermatositik seminom

Spermatositik seminom, sarkomlu

Embriyonal karsinom

Yolk sac karsinom

Trofoblastik tümör

Koryokarsinom

Koryokarsinom dışı

Monofazik koryokarsinom

Plasenta bölgesi trofoblastik tümör

Teratom

Monodermal teratom

Teratom, somatik maligniteli

Birden fazla histolojik tür içeren tümör

Malign

Mikst embriyonal karsinom ve teratom

Mikst teratom ve seminom

Koryokarsinom ve teratom/embriyonal
karsinom

Diğerleri

Seks Kord/gonadal stromal tümörler

Benign

Tekoma/fibroma grup

Tekoma

Fibroma

Sertoli hücreli tümör, lipitten zengin varyant

Leyding hücreli tümör

Sertoli hücreli tümör

Sklerozan sertoli hücreli tümör

Büyük hücreli kalsifiyan sertoli hücreli
tümör

Granuloza hücreli tümör

Adult tip

Jüvenil tip

Seks kord/gonadal stromal tümör

İnkompert diferansiyasyonlu

Seks kord/gonadal stromal tümör, mikst
form

Malign

Malign Leyding hücreli tümör

Malign Sertoli hücreli tümör

Malign seks kord/gonadal stromal tümör

Testisin değişik tümörler

Benign

Ovaryan epitelyal tümörler
Müsinöz Kistadenoma
Brenner tümörü

Borderline/Belirsiz davranışlı

Ovaryan epitelyal tümörler
Borderline seröz tümör

Paraganglioma

Malign

Karsinoid tümör
Ovaryan epitelyal tümörler
Seröz karsinom
İyi diferansiye endometrioid karsinom
Müsinöz kistadenokarsinoma

Nefroblastoma

Hematopoietik tümörler

Toplayıcı duktus ve rete tümörleri

Benign

Penis tümörleri sınıflaması (19).

Epitelyal tümörler

Malign

Skuamoz hücreli karsinom
Bazaloid karsinom
Warty karsinom
Verrüköz karsinom
Papiller karsinom
Sarkomatöz karsinom
Mikst karsinomlar
Adenoskuamoz karsinom
Merkel hücreli karsinom
Küçük hücreli karsinom, nöroendokrin tip
Sebaseöz karsinom
Bazal hücreli karsinom

Adenom

Malign

Karsinom

Paratestikuler yapının tümörleri

Benign

Adenomatoid tümör
Benign mezotelyoma
İyi diferansiye papiller mezotelyoma
Kistik mezotelyoma

Epididimin papiller kistadenomu

Melanotik nöroektodermal tümörler

Malign

Malign mezotelyoma
Epididimin adenokarsinomu
Dezmoplastik yuvarlak hücreli tümör

Spermatik kord ve testis apendikslerinin mezenkimal tümörleri

Testisin sekonder tümörleri

Öncül lezyonlar

İnsitu/grade III neoplazi

Intraepitelyal neoplazi grade III
Bowen hastalığı
Queyrat eritroplazisi

Malign

Paget hastalığı

Melanositik tümörler

Benign

Melanositik nevüs

Malign

Melanom

Mezenkimal tümörler

Hematopoietik tümörler

Sekonder tümörler

12. BÖBREK VE TOPLAYICI SİSTEM

Bu sisteme ait toplam 216 vaka belirlenmiş, bunların 16 (% 7.4) adedi benign, 200 (% 92.6) adedi malign karakterde tümörlerdir.

Böbrek tümörleri toplam 51 (% 23.6) adet olup bunların 6 (% 11.76) adedi benign 45 (% 88.23) adedi malign davranışlıdır. Benign böbrek tümörlerinin 4 adedi anjiomyolipom, 1 adedi miksoma, 1 adedi onkositomdur. Malign olanların 41 (% 91.12) tanesi böbrek hücreli tümör, 2 (% 4.44) adedi ürotelyal karsinom vakası bulunmuştur.

Mesane tümörleri toplam 160 (% 74) adet saptanmıştır. Benign olanları 9 adet, malign olanları 154 tanedir. Benign vakaların 6 adedi papillom, 3 adedi invaziv olmayan ürotelyal karsinom vakasıdır. Malign olanların 143 tanesi ürotelyal karsinom, 3 adeti yassı epitel hücreli karsinom, 2 adeti de adenokarsinom vakasıdır.

Üreter ve üretraya ait 4 adet tümör belirlenmiş olup, 1 adet benign olgu polip iken 3 adet malign olgu ürotelyal karsinom olarak çıkarılmıştır.

Böbrek tümörlerinde WHO histolojik sınıflaması (19).

Böbrek hücreli tümörler

Benign

Papiller adenom

Onkositom

Malign

Berrak hücreli böbrek hücreli kanser

Multiloküler kistik böbrek hücreli kanser

Papiller böbrek hücreli kanser

Kromofob böbrek hücreli kanser

Toplayıcı (Bellini) duktus kanseri

Böbrek medüller kanseri

Xp11 translokasyon kanserleri

Nöroblastoma eşlik eden kanser

Müsinöz tubuler ve içsi hücreli kanser

Sınıflandırılmayan böbrek hücreli kanser

Metanefrik tümörler

Benign

Adenom

Adenofibrom

Borderline/belirsiz davranışlı

Stromal tümör

Nefroblastik tümörler

Nefrojenik kalıntı

Benign

Kistik parsiyel diferansiye nefroblastom

Malign

Nefroblastom

Mezenkimal tümörler

Çocukluk çağı

Benign

İnfantların ossifiye renal tümörü

Borderline/belirsiz davranışlı

Konjenital mezoblastik nefroma

Malign

Rabdoid tümör

Berrak hücreli sarkom

Erişkin çağı

Benign

Leiomyom

Hemanjiom

Lenfanjiom

Jukstaglomeruler hücreli tümör

Renomeduller interstisiyel

Schwannom

Soliter fibröz tümör

Anjiomyolipom

Borderline/belirsiz davranışlı

Hemanjioperisitom

Malign

Leiomyosarkoma

Anjiosarkom

Rabdomyosarkom

Malign fibröz histiyositom

Osteosarkom

Mikst mezenkimal ve epitelial tümörler

Benign

Kistik nefroma

Mikst epitelial ve stromal tümör

Malign

Sinovyal sarkom

Nöroendokrin tümörler

Benign

Feokromasitoma

Malign

Karsinoid

Nöroendokrin karsinom

Primitif nöroektodermal tümör

Nöroblastoma

Hematopoietik ve Lenfoid tümörler

Lenfoma

Lösemi

Malign

Plazmasitom

Germ hücreli tümörler

Borderline/belirsiz davranışlı

Teratom

Malign

Koryokarsinom

Metastatik tümörler

Üriner trakt Who histolojik sınıflaması

Ürotelyal tümörler

Benign

- Non-invaziv ürotelyal neoplazi
  - Ürotelyal karsinoma insitu
  - Non-invaziv papiller ürotelyal karsinom(düşük grade)
  - Non-invaziv papiller ürotelyal neoplazm(Düşük malignite potansiyelli)

Ürotelyal Papillom

Inverted Ürotelyal Papillom

Malign

İnfiltratif ürotelyal karsinom

- Skuamoz diferansiye
- Glanduler diferansiye
- Trofoblastik diferansiye
- Nested
- Mikrokistik
- Mikropapiller
- Lenfoepitelyoma benzeri
- Lenfoma benzeri
- Plazmasitoid
- Sarkomatoid
- Dev hücreli
- Andiferansiye

Non-invaziv Papiller ürotelyal karsinom (yüksek grade)

Skuamoz Neoplazm

Benign

- Skuamoz hücreli Papillom

Malign

- Skuamoz Hücreli Karsinom
- Verrüköz Karsinom

Glanduler Neoplazm

Benign

- Villöz adenom

Malign

- Adenokarsinom

Nöroendokrin tümörler

Borderline

- Paraganglioma

Malign

- Küçük hücreli karsinom
- Karsinoid

Melanositik Tümörler

Malign

- Malign melanom

Mezenkimal Tümörler

Benign

- Leiomyom
- Hemanjiom

Malign

- Rabdomyosarkom
- Leiomyosarkom
- Anjiosarkom
- Osteosarkom
- Malign Fibröz Histiyositom

Hematopoietik ve lenfoid tümörler

Malign

- Lenfoma
- Plazmasitoma

Değişik tümörler

- Skene, litre ve cowper bezlerinin karsinomları
- Metastatik tümörler

13. SİNİR SİSTEMİ

Taramalarımız neticesinde bu sistem tümörleri toplam 91 (% 1.92) adet bulunmuştur. Bu tümörlerin 54 (59.35) adedi benign, 37 (% 40.65) adedi malign karakterdedir. Olgulardan 61 (% 67.03) adedi kraniyum yerleşimli tümör iken, 30 (% 32.97) adedi kraniyum dışında yerleşen sinir sistemi tümörleridir.

Beyin tümörleri içerisinde 24 (% 39.35) adedi benign karakterdedir. Benign olanlar 17 (% 70.83) vakayla menenjiom, 4 (% 16.67) adetle hemanjioblastom, 3 (% 12,5) adetle schwannom olgusudur. Malignler ise 37 (% 60.65) adet olup bunlar içerisinde 10 (% 27.02)

vaka glioblastoma multiforme, 9 (% 24.32) vaka astrositom, 4 (% 10.82) vaka medullablastom bulunmuştur.

Kraniyum dışındaki sinir sistemi tümörleri toplam 33 adet olup bunların tamamı benign karakterdedir. Bunların 22 (% 66.66) adeti schwannom, 3 (% 9.10) adet glomus tümör olgusudur.

Sinir sistemi tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (20).

NÖROEPİTELYAL DOKU TÜMÖRLERİ

Astrositik tümörler

Borderline/belirsiz davranışlı

- Pilositik astrositom
- Subependimal dev hücreli astrositom

Malign

- Pilomiksoid astrositom
- Pleomorfik ksantoastrositom
- Diffüz astrositom
- Fibriller astrositom
- Gemistositik astrositom
- Protoplazmik astrositom
- Anaplastik astrositom
- Glioblastom
- Dev hücreli glioblastoma
- Gliosarkom
- Gliomatozis serebri

Oligodendrogial tümörler

Malign

- Oligodendroglioma
- Anaplastik oligodendroglioma

Ependimal tümörler

Borderline/belirsiz davranışlı

- Subependimoma
- Mikso papiller ependimoma

Malign

- Ependimoma
- Selüler
- Papiller
- Berrak hücreli
- Tanisitik
- Anaplastik ependimoma

Koroid pleksus tümörleri

Benign

- Koroid pleksus papillomu

Borderline/belirsiz davranışlı

- Atipik koroid pleksus papillomu

Malign

- Koroid pleksus karsinomu

Diğer nöroepitelyal tümörler

Borderline/belirsiz davranışlı

- 3. ventrikülün kordoid gliomu
- Anjiyosentrik gliom

Malign

- Astroblastom

Nöronal ve mikst nöronal-gial tümörler

Malign

- Anaplastik ganglioma

Borderline/belirsiz davranışlı

- Dezmoplastik infantil astrositom/ganglioglioma
- Ganglioglioma
- Anaplastik ganglioglioma
- Santral nörositom
- Ekstraventriküler nörositom
- Serebellar liponörositom
- Papiller glionöronal tümör
- Dördüncü ventrikülün rozet oluşturan glionöronal tümörü
- Paraganglioma

Benign

- Serebellumun displastik gangliositomu (Lhermitte-Duclos)
- Disembriyoplastik nöroepitelyal tümör
- Gangliositom

Pineal bölge tümörleri

Borderline/belirsiz davranışlı

- Pineositom

Malign

- Pineal parankimal tümör (intermediate differansiyasyonlu)
- Pineoblastoma
- Pineal bölgenin papiller tümörü

Embriyonal tümörler

Malign

- Medullablastom
- Dezmoplastik/noduler medullablastom
- Geniş nodularite gösteren medullablastom
- Anaplastik medullablastom
- Büyük hücreli medullablastom
- CNS primitif nöroektodermal tümör
- CNS Nöroblastom

CNS Ganglionöroblastom
Medulloepitelyoma
Ependimoblastom
Atipik teratoid / rabdoid tümör

KRANİAL VE PARASPİNAL SİNİRLERİN TÜMÖRLERİ

Benign

Schwannom
Selüler
Pleksiform
Melanotik
Nörofibrom
Pleksiform
Perinöroma
Perinöroma, NOS

Malign

Malign Perinöroma
Malign periferik sinir kılıfı
tümörü(MPSKT)
Epiteloid MPSKT
Mezenkimal diferansiye MPSKT
Melanositik MPSKT
Glanduler diferansiye MPSKT

MENİNKSLERİN TÜMÖRLERİ Meningoteliyal hücrelerin tümörleri

Menenjiom

Benign

Meningoteliyal
Transizyonel
Fibroblastik
Psömmamatöz
Anjiomatöz
Mikrokistik
Sekretuar
Lenfoplazmositten zengin tip
Metaplastik

Borderline/belirsiz davranışlı

Kordoid
Berrak hücreli
Atipik

Malign

Papiller
Rabdoid
Anaplastik

Mezenkimal tümörler

Benign

Lipom
Anjiolipom
Hibernom
Soliter fibröz tümör
Leiomyom
Rabdomyom
Kondrom
Osteom

Osteokondrom
Hemanjiom

Borderline/belirsiz davranışlı

Epiteloid hemanjioblastom
Hemanjioperisitom

Malign

Fibrosarkom
Malign fibröz histiyositom
Leiomyosarkom
Liposarkom
Rabdomyosarkom
Kondrosarkom
Osteosarkom
Anaplastik hemanjioperisitom
Anjiosarkom
Kaposi sarkomu
Ewing sarkom-PNET

Primer melanositik lezyonlar

Benign

Diffüz melanositozis

Borderline/belirsiz davranışlı

Melanositoma

Malign

Malign melanom
Meningeal melanomatozis

Meningslerle ilişkili diğer neoplazmlar

Borderline/belirsiz davranışlı

Hemanjioblastom

LENFOMALAR VE

HEMATOPOİETİK NEOPLAZMLAR

Malign

Malign Lenfomalar
Plazmasitoma
Granulositik sarkom

GERM HÜCRELİ TÜMÖRLER

Benign

Matur teratom

Malign

Germinom
Embriyonal sarkom
Yolk sac tümör
Koryokarsinom
İmmatür teratom
Malign transformasyonlu teratom
Mikst germ hücreli tümör

SELLAR BÖLGENİN TÜMÖRLERİ

Benign

Granuler hücreli tümör
Adenohipofizin işi hücreli
onkositomu

Borderline/belirsiz davranışlı tümör

Pitüsitoma
Kraniofaringeoma

14. ENDOKRİN SİSTEM

Bu sisteme ait tümör toplamı 91 (% 1.92) adettir. 66 (% 72.52) adedi benign, 25 (% 27.47) adedi malign karakterlidir. Olgulardan 75 (% 82.41) adedi tiroide ait olup bunların 51 (% 68) adedi benign, 24 (% 32) adedi malign karakterlidir. Benign olanların tamamı adenom olgusu iken, malign olanların başlıcaları 16 (% 66.67) adet papiller karsinom, 6 (% 25) adet folikuler karsinom olgusudur.

Olgulardan 9 (% 9.90) tanesi paratiroide ait ve benign karakterde olup tamamı adenom vakasıdır. 7 (% 7.69) tanesi ise hipofize ait olup yine olguların tamamı benign karakterde ve adenom vakasıdır.

Endokrin sistem tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (21).

Hipofiz tümörleri sınıflaması

Benign

Hipofiz adenomu

Malign

Hipofiz karsinomu

Tiroid ve Paratiroid tümörleri sınıflaması

Malign

Tiroid karsinomları

Papiller karsinom

Folikuler karsinom

Andiferansiye (anaplastik) karsinom

Skuamoz hücreli karsinom

Mukoepidermoid karsinom

Eozinofilili skleroz mukoeoid karsinom

Musinöz karsinom

Medüller karsinom

Mikst medüller ve folikuler hücreli karsinom

Timus benzeri differansiyasyonlu işçi hücreli tümör

Timus benzeri diferansiyasyon gösteren karsinom

Benign

Tiroid adenomları ve ilişkili tümörler

Folikuler adenom

Hyalinize trabekuler adenom

Diğer tiroid tümörleri

Benign

Soliter fibröz tümör

Borderline/belirsiz davranışlı tümörler

Teratom

Ektopik timoma

Paraganglioma

Langerhans hücreli histiyositozis

Malign

Anjiosarkom

Folikuler dendritik hücreli tümör

Primer lenfoma ve plazmasitoma*

Düz kas tümörleri*

Periferik sinir kılıfı tümörleri*

Sekonder tümörler

Paratiroid tümörler

Malign

Paratiroid karsinom

Benign

Paratiroid adenom

Sekonder tümörler

*Who sınıflamasında benign veya malign kodu verilmemiştir

Adrenal bez tümörlerinin sınıflaması

Adrenal kortikal tümörler

Malign

Adrenal kortikal karsinom

Benign

Adrenal kortikal adenom

Adrenal medüller karsinom

Benign

Benign feokromasitoma

Malign

Malign feokromasitoma

Ekstraadrenal paraganglioma

Benign

Gangliositik

Borderline/belirsiz davranışlı tümörler

Karotid body

Jugulotimpanik

Vagal

Laringeal

Aortik-pulmoner

Cauda ekuina

Orbital nazofaringeal

Ekstra-adrenal sempatik

paraganglioma

Superior ve inferior paraaortik

paraganglioma

Üriner mesane

İntratorasik ve servikal paravertebral

Diğer adrenal tümörler

Benign

Adenomatoid tümör

Myelolipoma

Schwannom

Ganglionörom

Borderline/belirsiz davranışlı tümörler

Seks kord stromal tümör

Teratom

Malign

Anjiosarkom

Sekonder tümörler

15. HEMATOPOİETİK VE LENFOİD SİSTEM

Çalışmamızda bu sisteme ait 44 (0.92) adet olgu saptanmış olup, bunların 26 (% 59) adedi lenfoid dokuya ait, 3(% 6.81) adedi kemik iliği materyali, 11 (% 25) adedi plazma hücre diskrazisi şeklindeydi. Yeri belirtilmemiş 4 adet olgu mevcuttu

Lenfoid dokuya ait tümörler 26 (% 59) adet ve tamamı malign davranışlıdır. Başlıcaları 17 (% 65.38) adedi Non-Hodgkin lenfoma, 5 (% 19.23) adedi Hodgkin lenfoma olgusudur.

Kemik iliği materyali toplam 3 adet ve tamamı malign karakterdedir.2 adet akut myeloid lösemi,1 adet kronik myeloid lösemi olgusudur.

Plazma hücreli diskraziler toplam 11 adet olup bunlarda tamamen malign ve 6 adedi plazmasitom, 5 adedi multipl myelom olgusudur.

Hematopoetik ve lenfoid doku tümörlerinin WHO histolojik sınıflaması (22).

KRONİK MYELOPROLİFERATİF HASTALIKLAR

Malign

Kronik myeloid lösemi

Kronik nötrofilik lösemi

Kronik eosinofilik

lösemi/hipereozinofilik sendrom

Polistemia vera

Kronik idiopatik myelofibrozis

Esansiyel trombositemia

Kronik myeloproliferatif hastalık,
sınıflandırılmamış

MYELODİSPLASTİK/MYELOPROLİFERATİF HASTALIKLAR

Malign

Kronik myelomonositik lösemi
Atipik kronik myeloid lösemi
Jüvenil myelomonositik lösemi
Myelodisplastik/myeloproliferatif

hastalıklar, sınıflandırılmamış

MYELODİSPLASTİK SENDROMLAR

Malign

Refraktör anemi
Refraktör anemi(yüzük sideroblastlarla)
Refraktör sitopeni(multilineage displazi)
Refraktör anemi (Ağrılı blastlarla)
Myelodisplastik sendrom ilişkili izole del (5q) kromozom anomalisi
Myelodisplastik sendrom, sınıflandırılmamış

AKUT MYELOİD LÖSEMİLER

Rekürrent sitogenetik anomalili akut myeloid lösemi

Malign

AML ile t(8;21)(q22;q22), (AML1/ETO)
AML ile inv(16)(p13q22) veya t(16;16)(p13;q22),(CBF□□MYH11)
Akut promyelositik lösemi(AML ile t(15;17)(q22;q12),(PML/RAR□) ve varyantları)
AML ile 11q23(MLL)anomalileri

Akut myeloid lösemi ile multilineage displazi

Akut myeloid lösemi ve myelodisplastik sendrom, terapi related

Akut myeloid lösemi (kategorize edilmemiş)

Malign

Akut myeloid lösemi, minimal diferansiye
Akut myeloid lösemi maturasyonsuz
Akut myeloid lösemi maturasyonlu
Akut myelomonositik lösemi
Akut myeloblastik ve monositik lösemi
Akut eritroid lösemi
Akut megakaryositik lösemi
Akut bazofilik lösemi
Myelofibrozisli akut panmyelozis
Myeloid sarkom

Ambiguous soylu akut lösemi

B HÜCRELİ NEOPLASMLAR

Prekursor B hücreli neoplazmlar

Malign

Prekürsör B lenfoblastik lösemi/lenfoma

Mature B hücreli neoplazmlar

Malign

Kronik lenfositik lösemi/küçük lenfositik lenfoma
B hücreli promyelositik lösemi
Lenfoplazmositik lenfoma
Dalak marjinal zon lenfoma
Tüylü(hairy) hücreli lösemi
Plazma hücreli myeloma
Kemiğin soliter plazmasitomu
Ekstraosseöz plazmasitom
MALT lenfoma(mukoza ilişkili lenfoid dokunun ektranodal marjinal B hücreli Lenfoması)
Nodal marjinal zon B hücreli lenfoma
Foliküler lenfoma
Mantle hücreli lenfoma
Diffüz büyük hücreli lenfoma
Mediastinal (timik)büyük B hücreli lenfoma
İntravasküler büyük B hücreli lenfoma
Primer efüzyon lenfoması
Burkit lenfoma/lösemi

Belirsiz malignite potansiyelli B hücre proliferasyonları

Lenfomatoid granulomatozis
Transplantasyon sonrası lenfoproliferatif bozukluklar, polimorfik

T HÜCRE VE NK HÜCRE NEOPLAZMLARI

Prekursor T hücreli neoplazmlar

Malign

Prekursor T lenfoblastik lösemi/lenfoma
Blastik NK hücreli lenfoma

Matür T hücreli ve NK hücreli neoplazmlar

Malign

T hücreli prolenfositik lösemi
T hücreli büyük granuler lenfositik lösemi
Agresif NK hücreli lösemi
Yetişkin T hücreli lösemi/lenfoma
Ektranodal NK/T hücreli lenfoma, nazal tip
Enteropatik tip T hücreli lenfoma
Hepatosplenik T hücreli lenfoma

Subkutenöz pannukulit benzeri T hücreli lenfoma
Mikozis fungoides
Sezary sendromu
Primer kutenöz anaplastik büyük hücreli lenfoma
Periferik T hücreli lösemi, özelliiksiz
Anjoimmunoblastik T hücreli lenfoma
Anaplastik büyük hücreli lenfoma

Belirsiz malignite potansiyelli T hücre proliferasyonları

Lenfomatoid papulozis

HODGKİN LENFOMA

Malign

Noduler lenfosit predominant Hodgkin lenfoma
Klasik Hodgkin lenfoma
Noduler sklerozan klasik Hodgkin lenfoma
Lenfositten zengin klasik Hodgkin lenfoma
Mikst selüler klasik Hodgkin lenfoma
Lenfositten fakir klasik Hodgkin lenfoma

HİSTİYOSİTİK VE DENDRİTİK

HÜCRELİ NEOPLAZMLAR

Makrofaj/histiyositik neoplazmlar

Malign

Histiyositik sarkom

Dendritik hücreli neoplazmlar

Belirsiz/düşük malignite potansiyelli

Langerhans hücreli histiyositozis
İnterdijitating dendritik hücreli tümör
Folikuler dendritik hücreli tümör

Malign

Langerhans hücreli sarkom
İnterdijitating dendritik hücreli sarkom
Folikuler dendritik hücreli sarkom
Dendritik hücreli sarkom, NOS

MASTOSİTOZİS

Belirsiz/düşük malignite potansiyelli

İndolent sistemik mastositozis
Ekstrakutenöz mastositom

Malign

Sistemik mastositozis
Klonal ilişkili,
Hematolojik ilişkili,
Mast hücre dışı soy hastalığı ilişkili
Agresif sistemik mastositozis
Mast hücreli lösemi
Mast hücreli sarkom

16. GÖZ, ORBİTA

Bu sisteme ait 3 (% 0.042) adet tümör bulunmuş olup bunlarda malign ve 2 vaka retinoblastom 1 vaka malign melanomdur

Göz tümörleri sınıflaması (23).

Göz kapağı tümörleri

Epidermis tümörleri

Skuamoz hücreli Papillom
Seboreik Keratozis
Inverted Folikuler Keratozis
Psödokarsinomatöz Hiperplazi
Keratoakantoma
Aktinik Keratozis
Bowen hastalığı
Skuamoz hücreli karsinom
Bazal hücreli karsinom

Ekrin ve apokrin bez tümörleri

Hidrodistoma
Siringoma
Ekrin Akrospiroma
Pleomorphic Adenoma
Ekrin Adenokarsinom
Apokrin Adenokarsinoma

Sebaceöz bez tümörleri

Saç folikül tümörleri

Trikoepitelyoma
Trikofolikuloma
Trikoemmoma
Pilomatrikoma

Adneksiyel karsinoma

Melonosit tümörleri

Hematopoietik ve yumuşak doku tümörleri

Hemanjiomalar

Muhtelif tümörler

Fakomatöz koristoma
Merkel hücreli karsinom
Metastatik tümörler

Konjunktiva tümörleri

Yüzeyel epitel tümörleri

Skuamoz hücreli Papillom
Keratotik plak
Psödokarsinomatöz Hiperplazi
Hereditör benign intraepitelyal diskeratozis

Pinguekula, Pterygium ve Aktinik
Keratozis
Skvamöz hücreli karsinoma
Mukoepidermoid karsinoma
Adneksiyel karsinoma
Onkositik Adenoma
Melanositik tümörler
Nevüsler
Melanozis
Malign melanom
Yumuşak doku, lenfoid, hematopoietik ve
histiyositik tümörler
Koristomlar

Retina tümörleri

Retinoblastoma, Retinositoma ve
Psödoretinoblastoma
Glial tümörler ve tümör benzeri durumlar
Vasküler tümörler
Hematopoietik tümörler ve lenfoid
tümörler
Nöroepitelyal tümörler
Metastatik tümörler

Uveal trakt tümörleri

Melanositik tümörler
Uveal traktın melanomu
Hemanjiom
Koroidal osteom
Leiomyom
Lösemi
Juvenil ksantogranuloma
İyi diferansiye küçük lenfositik veya
lenfoplazmositik lenfoma ve uveanın
sekonder lenfomaları
Metastatik tümörler

Lakrimal bez ve sac tümörleri

Pleomorfik adenom
Pleomorfik karsinom
Adenoid kistik karsinom
Adenokarsinom (de novo)
Lakrimal sac tümörleri

Orbita tümörleri

Kapiller hemanjiom
Kavernöz hemanjiom
Lenfanjioma
Hemanjioperisitoma
Fibröz histiyositoma
Fibromatozis
Fibrosarkom
Leiomyom
Leiomyosarkoma
Rabdomyosarkom
Lipom
Liposarkom
Nörofibrom
Pleksiform Nörofibrom
Diffüz Nörofibrom
İzole Nörofibrom
Schwannom
Malign Periferik sınır kılıfı tümörü
Lenfoid Tümörler
Plazma hücreli tümörler
Lösemi
Histiyositik bozukluklar
Dermoid kist
Teratoma
Melanositik tümörler
Fibröz displazi
Ossifying fibroma
Osteojenik sarkom
Orbitanın sekonder tümörleri
Metastatik tümörler

Optik sinir tümörleri

Melanositoma
Malign melanom
Juvenil pilositik astrositom
Malign astrositom (optik sinir ve
kiazmanın)
Menenjiom
Sekonder ve metastatik tümörler

TARTIŞMA

Epidemiyolojik çalışmalarla dünya üzerindeki kanser görülme oranları, kansere bağlı ölüm oranları, bazı kanserlere özgü risk faktörlerinin belirlenmesi, potansiyel korunma stratejilerinin ve kanser etiyojisindeki genetik farklılıklarının rolü amaçlanır. Bu işlem için gerekli şart tabii ki kanser verilerinin düzenli ve güvenilir olarak elde edilmesidir. Bu nedenle hangi bölgede olursa olsun kanserle savaş ve kanser hizmetlerinde öncelikler belirlenirken, kanser yüküne ve o bölgede yoğun biçimde görülen kanser türlerine dair bilgi esas alınmalıdır. Ne yazık ki dünyanın birçok yerinde ne yeni kanser vakalarının ne de kanserin neden olduğu ölümlerin sayısı bilinmemektedir. 2000 yılında dünya nüfusunun % 20'sinden daha azı kanser kayıt sisteminin, % 35'inden azı da tıbben belgelenen ölüm nedenlerini temel alan hayati istatistik mekanizmalarının kapsama alanındaydı. Dahası, bu kapsama oranları dünya çapında homojen bir yayılım da göstermiyordu: Afrika'da nüfusun % 13'ten azı bu tür mekanizmalarca kapsanırken Asya'da bu oran % 9 dolayında idi. Öte yandan Latin Amerika'da nüfusun % 95'i kapsanıyordu. Kanser insidans istatistikleri için bu rakamlar Afrika'da % 8, Asya'da % 7, Latin Amerika'da ise % 13'tü (24).

Gelişmiş ülkeler bu konuda oldukça iyi noktada bulunurken, ülkemiz gibi gelişmekte olan ve geri kalmış ülkelerde kanser verileri elde edilmesi ve bu verilerin güvenilirliği konusunda sorunlar mevcuttur. Gelişmiş ülkeler kanser kayıtlarını düzenli tutmada ve kanser sorununun boyutlarını değerlendirmede daha iyi ve kanserle savaşta daha planlı ve daha başarılı olmaktadır (25).

Kaynakları az ve orta seviyede olan ülkelerin kaynakları bol olan ülkelere oranla kanserden daha büyük ölçüde etkileneceği söylenebilir. Düşük gelir grubundaki ülkelerin sağlık bütçesi çoğunlukla kısıtlı olmakta ve bulaşıcı hastalıklar yaygın biçimde görülmektedir. Kanser tedavi imkânları evrensel olarak erişilebilir değildir ve ömrü uzatmaya yönelik terapiler çoğu zaman ekonomik nedenlerden ötürü kitlelerin erişiminin uzağındadır (24).

Ülkemizde ise son yıllarda kanser konusunda planlı ve düzenli bir çalışma yürütülmekte olup, KETEM'lerin kurulmasıyla ve bunların tam olarak işlerlik kazanmasıyla kanser verileri elde etmekte doğru ve düzenli neticeler alınabilecektir. Ancak

şu an için ülkemizle gelişmiş ülkeler arasında kanser konusunda verilerde halen tutarsızlıklar mevcuttur.

Mevcut kanser kayıtlılığı sistemimizin yetersiz olması nedeniyle kanser insidansı hakkında yeterli veriye sahip değiliz. Gelişmiş ülkelerde bu oran yüz binde 300-400 civarında iken bizde 2000 yılı için yüz binde 64.43, 2005 yılında yüz binde 173,85 bulunmuştur (12). Olgu sayısında artış olmasına rağmen veriler hala yetersizdir ve Türkiye genelini yansıtmaktan uzaktır.

Kanser oranlarının bu kadar düşük olması şu nedenlere bağlıdır.

1. Kimi nüfus gruplarının sağlık hizmetlerinden daha az yararlanması
2. Bazı hastanelerde tanı olanaklarının kısıtlı olması
3. Bazı sosyo-kültürel nedenlerle kişilerin sağlık kurumlarına başvurudan kaçınmaları
4. Ülkemizde şüpheli olmayan ölümlerde otopsi yapılmaması
5. Kayıt, arşiv ve dokümantasyon sistemlerindeki yetersizlik
6. İhbarların düzenli yapılmayışı ve gerçek verilerin elde edilememesi olarak sıralanabilir (25).

Çalışmamız neticesinde 10 yıllık süre içerisinde kanser sayısının düzensiz bir şekilde bazı zamanlarda artarken, bazen de yerinde saydığı ya da azaldığı tespit edilmiştir. Gelen biyopsi materyallerinde düzenli artış olduğu halde kanser sayısında bu şekilde artış olmamasının muhtemel sebepleri şunlar olabilir.

- Bölge halkının sosyoekonomik seviyesinin yüksek olması nedeniyle direkt büyük şehirlere gitmeleri
- Devlet hastanesinden kanserli hastaların, hastanemizde bazı bölümlerin özellikle onkoloji bölümünün olmaması nedeniyle sevk edilmemesi
- İstanbul, Ankara, Kocaeli gibi daha gelişmiş ve onkoloji merkezi bulunan illerin yakın olması ve kanserli hastaların ilk olarak buralara gitmeleri veya buralara yönlendirilmesi

Kanserin özelliklerinden birisi yaşla birlikte kanser insidansının ve mortalitesinin artmasıdır. Ulusal kanser enstitüsünün programı olan “Surveillance Epidemiology and End Results” ın (SEER) 1999-2001 yıllarında ait verilerine göre en sık kanser görülme oranlarının

40-49 (%16) yaşlar arasında olduğu belirlenmiştir (26). Bizim çalışmamızda da bu yaş grubu % 20.75 (984 vaka) oranıyla en çok kanser görülen aralıktı. Bundan sonra gelen grup 50-59 yaş aralığı olup % 19.91 (944 vaka) oranında tespit edilmiştir. Sadece malign olgular dikkate alındığında ise 60-69 yaş aralığı en çok kanser görülen grup olup oranı % 27.79 (577 vaka) dur. Bunu 70-79 yaş aralığı % 25 (519 vaka) ve 50-59 yaş aralığı % 21.38 (444 vaka) takip etmektedir. Düzce bölgesi için bu veriler incelendiğinde dünyaya göre bölgemizde malign olguların çok daha ileri yaşlarda görüldüğü düşünülebilir. Ancak ülkemizde yapılan diğer çalışmalarda Tablo 7 de görüleceği üzere kanser yaş aralığı bizimle uyumlu şekilde daha ileri yaş aralığındadır (27,28,29,30).

	Çalışmamız(B+M)	Çalışmamız (M)	Aydın Ö. ark.	İzmirli M. ark.	Yalçın A. ark.	Alıcı S. ark.
Yaş Aralığı	40-49	60-69	60-69	60-69	65+	51-60
Yüzde Oranı(%)	20.75	27.79	28.41	27.3	33.04	23.8

Tablo-7: Çalışmamıza ait yaş aralıklarının diğer çalışmalarla karşılaştırılması

Yaş grupları açısından cinsiyet farklılıklarına bakıldığında en sık kanser görülen yaş grubu kadınlarda 683 (% 14.40) olguya 40-49 yaş grubu, erkeklerde 550 (% 11.60) olguya 60-69 yaş aralığıdır. Alıcı ve Ark.(22) bu verileri erkeklerde 51-60 ve 61-70 yaş aralığında % 24,5, kadınlarda ise 41-50 yaş grubunda % 23,4 olarak bildirmişlerdir (30). Haydaroğlu ve arkadaşları kadınlarda 30-39 yaş grubunda ve 40-49 yaş grubunda kanser görülme oranlarının erkeklerden daha yüksek olduğu saptamışlar (31). Bizim olgularımızda kadınlarda 10-60 yaş aralığında kadınlarda daha yüksek oranda kanser görülürken, erkeklerde 60 yaş sonrası kanser sıklığı artmaktadır.

Küresel çapta 2008'de 12,4 milyon yeni kanser vakası (erkeklerde 6.672.000 (% 53,8) ve kadınlarda 5.779.000 (% 46,2)) ve 7,6 milyon kanser kaynaklı ölüm (erkeklerde 4.293.000 (% 56.58) ve kadınlarda 3.300.000 (% 43.42)) görüldüğü tahmin edilmektedir (24). Bizim çalışmamızda da toplam tümör tanısı konan 4740 olgudan erkeklerde 2204(% 46.49) vaka, kadınlarda 2536 (% 53.51) vaka belirlenmiştir. Sadece malign olgular dikkate alındığında ise toplamda 2076 olgudan erkeklerde 1409 (% 67.80), kadında 667 (% 32,2) vaka tespit edilmiştir. Neticede tümörler davranışlarına göre ayrılmadan bakıldığında dünyadan farklı olarak bizde kadınlarda yüksek oranda çıkmış, malign olanlar dikkate alındığında ise erkeklerde oldukça yüksek oranda olduğu görülmüştür. Benzer şekilde

yapılmış diğer çalışmalar karşılaştırıldığında ise erkeklerde % 53.83- 62.8 aralığında oranlar çıkmış, kadınlarda ise % 37.2-46.16 arasında oranlar görülmüştür. Bu çalışmalara ait veriler tablo 8 de verilmiştir (27-35).

	Çalışmamız		WHO 2008 tahmini	Aydın Ö.	İzmirli M.	Yalçın A.	Alıcı S.	Haydaroğlu A.	Özekinci S.	Ecirli Ş.	Bayram İ.	Karakök M.
	B+M	M										
Erkek(%)	46.4	67.8	53.8	53.83	60.97	54.4	56.6	56.3	60.97	59.3	54.4	62.8
Kadın(%)	53.5	32.2	46.2	46.16	39.3	45.6	43.4	43.7	39.3	40.6	45.6	37.2

Tablo-8: Kanser olgularının cinsiyetlere göre oranları

Dünya ortalamaları ve diğer çalışmalarda görüldüğü üzere erkeklerde kanser oranları kadınlara göre yüksek çıkmaktadır. Çalışmamızda benign vakalar değerlendirildiğinde kadın üstünlüğü olurken, sadece malign olgular değerlendirildiğinde erkeklerin çok daha yüksek oranda baskın olduğu görülmüştür. Bu sonuç kadınlarda erkeklere göre daha benign nitelikte tümörler görüldüğünü, erkeklerde tedavi imkânı sınırlı ve prognozu kötü malign tümörlerin daha sık görüldüğünü göstermektedir.

Çalışmamızda sistemlere göre benign ve malign tümörlere bakıldığında ilk 3 sırayı deri (% 21.4), kadın genital sistem (% 20.9), GİS (% 14.4) almaktadır. Sadece malign olgularımız dikkate alınırsa bu sıralama deri (% 20.8), solunum sistemi (% 17.3) ve GİS (% 17.2) olarak değişmektedir. Kadın genital sistem içerisindeki benign olguların sayıca fazlalığı sıralamada değişikliklere sebep olmaktadır. Alıcı ve ark. Van bölgesi için bu oranları GİS (% 56.6), meme (% 9.46), akciğer (% 6.43) olarak bildirmiştir. Haydaroğlu ve ark. aynı bulguları İzmir bölgesi için akciğer (% 16.8), GİS (% 12) ve meme kanseri (% 11.6) şeklinde belirlemiştir. Özekinci ise Diyarbakır bölgesi için, GİS (% 18.1), genitoüriner sistem (% 16.4) ve deri (% 14.4) olarak bildirmiştir (Tablo 9) (30-32).

Kanser sıra	Çalışmamız(B+M)	Çalışmamız (M)	Alıcı S.	Haydaroğlu A.	Özekinci S.
1.	Deri (21.37)	Deri(20.76)	GİS(% 56.62)	Ac(% 12.56)	GİS(% 18.1)
2.	KGS (20.90)	Sol(% 17.29)	Meme(% 9.46)	GİS(% 12)	GÜS(% 16.4)
3.	GİS(% 14.36)	GİS(% 17.29)	Ac(% 6.43)	Meme(% 11.6)	Deri(% 14.4)

*KGS: Kadın genital sistem, GİS: Gastrointestinal sistem, GÜS: Genitoüriner sistem, Ac: Akciğer, Sol: solunum sistemi

Tablo-9:Kanser görülme sıklığına göre ilk 3 sistem

Çalışmamızda sistemlere göre tümör dağılımında erkeklerde ilk üç sırayı deri (% 23.18), sindirim sistemi (% 17.8), solunum sistemi (% 16.3) almıştır. Yalnızca malign olgular değerlendirildiğinde erkek genital sistem (% 23.3), solunum sistemi (% 23.1), deri (% 17.1) şeklinde bir dağılım görülmüştür. Amerika da erkekler için bu sıralama Amerikan Kanser Derneği 2007 tahmini verilerine göre (Bazal hücreli ve yassı epitel hücreli deri kanserleri hariç) erkek genital sistem (% 29.74), GİS (% 19.21), solunum sistemi (% 16.57) şeklindedir (10). Aydın ve arkadaşları mersin ve çevresi için erkeklerde bu sıralamayı deri (% 22.45), solunum sistemi (% 17.92), sindirim sistemi (% 17.82) olarak vermişlerdir. Haydaroğlu ve arkadaşları İzmir ve çevresi için erkeklerde en sık akciğer kanseri (% 27.5), sindirim sistemi (% 13.7) ve baş boyun tümörleri (% 12.6) şeklinde belirlemişler. Özekinci ise Diyarbakır çevresi için sıralamayı solunum sistemi (% 19.2), sindirim sistemi (% 17.5) ve genitouriner sistem (% 16.2) olarak vermiştir. Bayram ve arkadaşları Van bölgesi için sindirim sistemi (% 39.6), ürogenital sistem (% 16.4) ve solunum sistemi (% 13) olarak tespit etmişlerdir (Tablo 10) (10,27,31,32,34).

Çalışmamızda sistemlere göre dağılımda kadınlarda ilk 3 sırayı kadın genital sistem (% 39), deri (% 19.79) ve sindirim sistemi (% 11.35) oluşturmaktadır. Malign olgular dikkate alındığında ise deri (% 28.48), sindirim sistemi (% 20.54), meme (% 14.69) tümörleri şeklinde tespit edilmiştir. Amerika da kadınlar için bu sıralama Amerikan Kanser Derneği 2007 tahmini verilerine göre (Bazal hücreli ve yassı epitel hücreli deri kanserleri hariç) meme (% 26.32), sindirim sistemi (% 18.26), solunum sistemi (% 15.08) olarak vermiştir. Aydın ve ark. meme (% 22.49), deri (% 22.20), sindirim sistemi(% 17.10) şeklinde belirlemiştir. Haydaroğlu ve ark. meme (% 26.2), kadın genital sistem (% 20), sindirim sistemi(% 14.3) olarak tespit etmişler. Özekinci S. ise bu sıralamayı sindirim sistemi(% 18.8), genitouriner sistem (% 16.8), deri (% 14.7) şeklinde vermiştir. Bayram İ. ve ark. sindirim sistemi (% 41.4), ürogenital sistem (% 10.1) ve meme(% 9.4) olarak tespit etmiştir (Tablo 10) (10,27,31,32,34).

Çalışmamız (B+M)	Çalışmamız (M)	Amerikan Kanser D.	Aydın Ö.ve ark.	Haydaroğlu A. ve ark.	Özekinci S.	Bayram İ. ve ar.
Erkek(%) Kadın(%)	Erkek(%) Kadın(%)	Erkek(%) Kadın(%)	Erkek(%) Kadın(%)	Erkek(%) Kadın(%)	Erkek(%) Kadın(%)	Erkek(%) Kadın(%)
Deri(23.18) KGS(39)	EGS(23.3) Deri(28.48)	EGS(29.74) Meme(26.32)	Deri(22.45)Meme(22.49)	Ac(27.5) Meme(22.49)	Sol(19.2) Gis(18.8)	Gis(39.6) Gis(41.4)
Gis(17.9) Deri(19.79)	Sol(23.1) Gis(20.54)	Gis(19.21) Gis(18.26)	Sol(17.92) Deri(22.20)	Gis(13.7) KGS(20)	Gis(17.5) Güs(16.8)	Güs(16.4) Güs(10.1)
Sol(16.3) Gis(11.35)	Deri(17.1) Meme(14.69)	Sol(16.57) Sol(15.08)	Gis(17.82) Gis(17.1)	BBT(12.6) Gis(14.3)	Güs(16.2) Deri(14.7)	Sol(13) Meme(9.4)
KGS: kadın genital sistem, Gis: Sindirim sistemi, Sol: Solunum sistemi, EGS: Erkek genital sistem, Ac: Akciğer, BBT: Baş boyun tümörleri, Güs: Genitouriner sistem						

Tablo-10:Kanserlerin cinsiyetlere göre ilk 3 sisteme dağılımı

Çalışmamızda organlara göre dağılım yapıldığında ilk 5 organa göre sıralama deri (% 21.4), uterus (% 15.2), yumuşak doku (% 10.1), kolorektal (% 8.4), prostat (% 6.6) tümörleri olarak belirlenmiştir. Malign olgularda ise deri (% 20.76), prostat (% 15.11), akciğerler (% 10.82), mide (% 8.42), mesane (% 7.26) tümörleri görülmüştür. Türkiye 2005 yılı verileri yüz binde insidans hızlarına göre akciğerler (% 30.13), prostat (% 24.33), deri (% 18.9), mesane (18), mide (% 9.9) olarak belirlenmiştir. AKD. 2007 yılına ait tahmini verilerine göre global kanser sıralaması akciğerler (% 12.6), meme (% 10.6), kolorektal (% 9.5), mide (% 8.6), prostat (% 6.3) tümörleri şeklindedir. Amerika için AKD. 2008 verilerine göre bu sıralama akciğerler (% 15), prostat (% 13), meme (% 12.69), kolorektal (% 10.35), Non-Hodgkin lenfoma (% 4.60) şeklindedir (Tablo 11)(10,11,12).

Kanser(%)	Çalışmamız(B+M)	Çalışmamız(M)	Türkiye*	AKD Dünya	AKD Amerika
1.	Deri(21.37)	Deri (20.76)	Akciğer(30.13)	Akciğer(12.56)	Akciğer(14.96)
2.	Uterus(15.16)	Prostat(15.11)	Prostat(24.33)	Meme(10.55)	Prostat(12.96)
3.	Ymş(10.08)	Akciğer(10.82)	Deri(18.91)	KRK(9.46)	Meme(12.69)
4.	KRK(8.39)	Mide(8.42)	Mesane(17.96)	Mide(8.64)	KRK(10.35)
5.	Prostat (6.62)	Mesane(7.26)	Mide(9.92)	Prostat(6.34)	NHL(4.60)

KRK: Kolorektal kanser, Ymş: Yumuşak doku, NHL: Non-Hodgkin lenfoma

*Türkiye verileri insidans oranları şeklindedir.

Tablo-11:Kanserlerin en fazla görüldüğü 5 organ

Türkiye’de yapılmış diğer serilerde ise; İzmirli ve ark. akciğer (% 22.1), meme (% 15.2), kolorektal (% 8.6), mide (% 6), tiroid (% 4) olarak vermişlerdir. Ecirli ve ark. akciğer (% 18.2), mide (% 9.2), santral sinir sistemi (% 8.8), kan (% 8.3), kolon (% 7.7) olarak belirlemişler. Kandillioğlu ve ark. deri (% 16.49), mesane (% 12.5), larinks (% 11.02), uterus (% 9.56), meme (% 8.67)şeklinde tespit etmişlerdir (Tablo 12)(28,33,36).

Kanser(%)	İzmirli M.ark.	Ecirli Ş. ark.	Kandillioğlu AR.ark.
1.	Akciğer (22.1)	Akciğer(18.2)	Deri(16.49)
2.	Meme(15.2)	Mide(9.2)	Mesane (12.5)
3.	Kolorektal(8.6)	SSS(8.8)	Larinks(11.02)
4.	Mide(6)	Kan(8.3)	Uterus(9.56)
5.	Tiroid(4)	Kolon(7.7)	Meme(8.67)

Tablo12:Benzer çalışmalarda kanserlerin en fazla görüldüğü 5 organ

Çalışmamızda erkeklerde görülen kanserlerin organlara göre dağılımlarını incelersek; deri (% 23.18), prostat (% 14.24), yumuşak doku (% 11.07), kolorektal (% 10.11), akciğer (% 9.3) olarak belirlendi. Malign olgularda bu sıralama prostat (% 22.3), deri (% 16.8), akciğer (% 14.5), mesane (% 9.6), mide (% 8.44) şeklinde farklı olarak belirlendi. Türkiye’de 2005 yılı verilerine göre erkeklerde akciğer (% 52.73), prostat (% 24.33), deri (% 20), mesane (% 16.39), mide (% 12.99) insidans oranları şeklindeydi. AKD 2007 tahminlerine göre global kanser dağılımı erkeklerde ilk 5 organ, akciğer (% 16.76), prostat (% 11.83), mide (% 10.45), kolorektal (% 9.52), karaciğer (% 7.6) şeklindedir. AKD 2008 tahminlerine göre erkeklerde Amerika için kanser dağılımı prostat (% 25), akciğerler (% 15), kolorektal (% 10), mesane (% 7), Non-Hodgkin lenfoma (% 5) olarak tespit edilmiştir (Tablo 13)(10,11,12).

Kanser(%)	Çalışmamız(B+M)	Çalışmamız(M)	Türkiye*	AKD Dünya	AKD Amerika
1.	Deri(23.18)	Prostat(22.3)	Akciğer(52.73)	Akciğer(16.76)	Prostat(25)
2.	Prostat (14.24)	Deri(17.1)	Prostat(24.33)	Prostat(11.83)	Akciğer(15)
3.	Ymş(11.07)	Akciğer(14.5)	Deri(20)	Mide(10.45)	KRK(10)
4.	KRK(10.11)	Mesane(9.6)	Mesane(16.39)	KRK(9.52)	Mesane(7)
5.	Akciğer(9.3)	Mide (8.44)	Mide(12.99)	Karaciğer(7.6)	NHL(5)

KRK: Kolorektal kanser, Ymş: Yumuşak doku, NHL: Non-Hodgkin lenfoma

*Türkiye verileri insidans hızları şeklindedir

Tablo-13:Erkeklerde kanserlerin en fazla görüldüğü 5 organ

Türkiye’de yapılmış diğer serilerde ise erkeklerde dağılımı İzmirli ve ark. akciğer (% 36.1), kolorektal (% 8.8) mide(% 7.2), larinks (% 4.1) ve NH lenfoma (% 4.0) olarak vermişlerdir. Ecirli ve ark. akciğer (% 25.1), mide (% 10.5) kan (% 8.4), santral sinir sistemi (% 7.9), kolon (% 7.6) olarak belirlemişlerdir. Kandillioğlu ve ark. mesane (% 20.8), larinks (% 20), deri (% 17.8), prostat (% 7.2), mide (4.7) şeklinde tespit etmişlerdir (Tablo 14) (28,33,36).

Kanser(%)	İzmirli M.ark.	Ecirli Ş. ark.	Kandillioğlu AR. ark.
1.	Akciğer (36.1)	Akciğer(25.1)	Mesane (20.8)
2.	Kolorektal(8.8)	Mide(10.5)	Larinks(20)
3.	Mide(7.2)	Kan(8.4)	Deri(17.8)
4.	Larinks(4.1)	SSS(7.9)	Prostat (7.2)
5.	NHL (4)	Kolon(7.6)	Mide(4.7)

NHL: Non-Hodgkin lenfoma, SSS: Santral sinir sistemi

Tablo-14:Benzer çalışmalarda erkeklerde kanserlerin en fazla görüldüğü 5 organ

Çalışmamızda kadınlarda görülen kanserlerin organlara göre dağılımlarını incelersek Uterus korpusu (% 28.35), deri (% 19.79), yumuşak doku (% 9.22), meme (8.20), olarak belirlendi. Malign olgularda bu sıralama deri (% 28.48), meme (% 14.69), kolorektal (% 10.19), uterus (% 9.74), mide (% 8.39) şeklinde değişmişti. Türkiye’de 2005 yılı verilerine göre kadınlarda meme (35.47), deri (17.8), tiroid (8.44), akciğer (7.2), mide (6.8) insidans oranları şeklindedir. AKD 2007 tahminlerine göre küresel kanser dağılımı kadınlarda ilk 5 organ, meme (% 22.76), serviks (% 9.7), kolorektal (% 9.52), akciğer (% 7.7), mide (% 6.56) şeklindedir. AKD 2008 tahminlerine göre Amerika için kadınlarda kanser dağılımı meme (% 26), akciğer (% 14), kolorektal (% 10), uterus (% 6), NH lenfoma (% 4) olarak tespit edilmiştir (Tablo 15)(10-12).

Kanser(%)	Çalışmamız(B+M)	Çalışmamız(M)	Türkiye*	AKD Dünya	AKD Amerika
1.	Uterus(28.35)	Deri(% 28.48)	Meme(35.47)	Meme(22.76)	Meme(% 26)
2.	Deri(19.79)	Meme(%14.69)	Deri(17.8)	Serviks(%9.7)	Akciğer(%14)
3.	Ymş (9.22)	KRK(% 10.19)	Tiroid(8.44)	KRK(% 9.52)	KRK(% 10)
4.	Meme(8.2)	Uterus(% 9.74)	Akciğer(7.2)	Akciğer(%7.7)	Uterus(% 6)
5.	KRK(% 6.9)	Mide(% 8.39)	Mide(6.8)	Mide(% 6.56)	NHL(% 4)

KRK: Kolorektal kanser, Ymş: Yumuşak doku, NHL: Non-Hodgkin lenfoma

*Türkiye verileri insidans hızları şeklindedir.

Tablo15:Kadınlarda kanserlerin en fazla görüldüğü 5 organ

Türkiye’de yapılmış diğer serilerde ise kadınlarda dağılımı; İzmirli ve ark. meme (% 33.4), kolorektal (% 8.3), tiroid (% 6.9), over (% 6), uterus korpusu (% 5.5) olarak vermişlerdir. Ecirli ve ark. meme (% 15.7), santral sinir sistemi (% 10.3), kan (% 8.2), kolon (% 8), akciğer (% 7.6) olarak belirlemişlerdir. Kandillioğlu ve ark. uterus (% 20.4), meme (% 18.3), deri (% 15), serviks (% 9.9), over (% 7.2) şeklinde tespit etmişlerdir (Tablo 16) (28,33,36).

Kanser(%)	İzmirli M.ark.	Ecirli Ş. ark.	Kandillioğlu AR.ark.
1.	Meme (33.4)	Meme (15.7)	Uterus (20.4)
2.	Kolorektal(8.3)	SSS(10.3)	Meme(18.3)
3.	Tiroid(6.9)	Kan(8.2)	Deri(15)
4.	Over (6)	Kolon(8)	Serviks(9.9)
5.	Uterus (5.5)	Akciğer (7.6)	Over (7.2)

NHL: Non-Hodgkin lenfoma, SSS: Santral sinir sistemi

Tablo-16:Benzer çalışmalarda kadınlarda kanserlerin en fazla görüldüğü 5 organ

Çalışmamızda benign ve malign tümörler birlikte değerlendirildiğinde % 21.37 oranıyla ve sadece malign olgular değerlendirildiğinde % 20.76 oranıyla birinci sırada deri tümörleri çıkmıştır. Cinsiyetlere göre bakıldığında, erkeklerde birinci sırada, kadınlarda ikinci sırada yer almaktadır. Deri tümörleri, yassı epitel hücreli ve bazal hücreli karsinom gibi sık görülen tümörlerin yer almasından dolayı yüksek oranda görülmüştür. 2005 yılı Türkiye geneli verilerinde de deri 3. sıklıkta görülmüştür (12). 1992 yılında Adana da gerçekleştirilen “Türkiye’de Kanser Sıklığı “ toplantısında Fırat, deri kanserinin ülkemizde erkek ve kadınlarda en sık karşılaşılan kanser türü olduğunu vurgulamıştır (% 27,37). Deri kanseri Amerika’da büyük farkla en sık görülen kanser türü olup, her yıl 500000 den fazla olgu bildirilmektedir (38).

Bu gün için global olarak genel kanser verileri belirlenirken deri kanserleri içerisinde skuamoz ve bazal hücreli karsinom olguları yazılmamaktadır. Bunun nedeni Kanser Kayıtçılığında Standartlar El Kitabı’nda şu şekilde belirtilmiştir: Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırması, Onkoloji, üçüncü basım (ICD-O-3)’da davranış kodu ‘2’ veya ‘3’ olan tüm olgular rapor edilmeye değer neoplazmlardır. Bununla birlikte aşağıdakilerin rapor edilmesi kanser kayıt merkezlerinin seçimine bağlıdır:

- Derinin papiller ve skuamoz hücreli karsinomları
- Derinin bazal hücreli karsinomları
- Servikte Karsinoma in situ

Bu yüzden bugün için deri kanserleri verilerinde çoğu yerde yassı epitel hücreli karsinom ve bazal hücreli karsinom olguları yer almamakta, deri kanserleri grubu içerisinde malign melanom ve deri eki tümörlerine ait veriler kullanılmaktadır. Bizim olgularımızda en sık görülen benign tümör % 40 oranla nevüs, malign tümörlerden en sık görülen ise % 69 oranla bazal hücreli karsinom ikinci sıklıkta ise % 19 luk oranla yassı epitel hücreli karsinom olgularıdır.

Literatürde ise beyaz ırkta en sık tanı alan deri kanserinin bazal hücreli karsinom (% 75-80), ikinci sıklıkta ise yassı epitel hücreli karsinom (% 20-25) olduğu belirtilmektedir (39,40).

Malign melanom % 5 lik bir oranla 3. sık görülen tümördür. Derinin malign melanom insidansı ve mortalitesi birçok ülkede yıllık % 3-7 aralığında bir artış göstermektedir. Bu oran NH lenfoma, kadında akciğer kanseri ve testiküler kanser gibi diğer birçok kanserlerdeki oranlardan daha fazladır. Atmosferik ozon tabakasındaki incelmeye nedeniyle UV radyasyona daha fazla maruz kalındığı düşünülmektedir. Ancak ozon tabakasındaki incelmeye

parametreleri tam olarak bilinmediğinden bu fenomen ile deri kanseri arasındaki ilişki zayıf kalmıştır (27). Ayrıca deriden diğer organ ve dokulara göre daha kolay biyopsi alınabiliyor olması da deri kanserinin ilk sıralarda yer almasını açıklayabilecek bir diğer faktördür (27). Derinin melanomu ve bazal hücreli karsinomun etiyolojisinde diyetin rolü olabileceğini öne süren çalışmalar da vardır (27,41).

Çalışmamızda benign ve malign olguların birlikte değerlendirilmesi durumunda kadın genital sistem tümörleri % 20 oranıyla ikinci sırada gelmektedir. Malign olgularda ise solunum sistemi % 17 oranıyla ikinci sıradadır. Kadın genital sistem tümörleri içerisinde benign olguların özellikle polip ve leiomyom olgularının fazlalığı sistem olarak bu tümörleri ikinci sıraya getirmiştir. Sadece malign olgular incelendiğinde kadın genital sistem tümörleri % 4 lük oranla yedinci sırada gelmektedir.

Kadın genital sistem tümörleri içerisinde uterus korpus tümörleri % 72 oranında en fazla görülen gruptu. Uterus korpus tümörlerinin % 91'i benign % 9'u malign grupta yer almaktaydı. Endometriyum kanserleri kadınlarda dünya genelinde en yaygın yedinci ve gelişmiş ülkelerde meme, akciğer ve kolorektal kanserden sonra dördüncü kanserdir. Çalışmamız içerisinde tüm cinsler birlikte değerlendirildiğinde toplamda (benign ve malign) korpus tümörleri (% 15.16) 2.sırada, kadınlarda (% 28.85) 1. sırada, malign olgular değerlendirildiğinde ise (% 3.13) 9. sırada, kadınlarda ise (% 9.74) 4. sırada gelmektedir. Endometriyum kanseri insidansında kırsal ve kentsel alanlar arasındaki büyük farklar ve düşük risk bölgelerinden yüksek risk bölgelerine doğru gerçekleşen göçler üzerine yürütülen çalışmaların sonuçları, genetik risk faktörlerinden ziyade çevresel faktörlerin varlığını düşündürmektedir. Bu kanser çoğunlukla menopoz sonrası kadınlarda görülmektedir. Bu tümörlerin % 90'dan fazlası, 50 yaş üzeri kadınlarda ortaya çıkmakta ve 65 yaş sonrasında en yüksek insidansa ulaşmaktadır. Bugün için karşı konulmayan östrojenler hipotezi (görelî ileri düzeylerde uzun süreli östrojene maruz kalma ve bu durumun progesteron varlığı ile dengelenmemesi) endometriyum kanserinin etiyolojisi ile ilgili en yaygın kabul gören hipotezdir (24,42). Obezite dünya genelinde endometriyal kanser için en önemli risk faktörüdür ve endometriyum kanseri insidansının % 40'ına karşılık gelmektedir. Oral kontraseptiflerin kullanımı endometriyum kanseri riskindeki düşüş ile ilişkili bulunmuştur, ancak bu durum sadece kontraseptifin östrojene ilave progesteron içermesi halinde geçerlidir (24,43). Diyet faktörleri ile ilgili olarak

fitoöstrojen, antioksidan ve sebze tüketimi, endometriyum kanseri riskinde azalmayla ilişkilendirilmiştir (24).

Kadın genital sistem içerisinde % 17 lik oranla serviks kanserleri ikinci sıradadır. Olgularımızın % 88.75' i benign % 11.25'i maligndir. Malign olgularımızın toplamda oranı % 0.9 dur ve bu da Türkiye ve Dünya değerlerine göre oldukça düşüktür. Serviks kanseri dünya genelinde kadınlar arasında en yaygın ikinci kanser türüdür ve küresel yükün % 80'i geliştirmekte olan ülkelerde bulunmaktadır. Servikal bölgede endoserviks-ektoserviks geçiş zonundan çıkmakta ve olguların % 85-90'ı yassı epitel hücreli karsinomdur (24). Türkiye'de kadınlarda 5.31/100000 insidans hızıyla onuncu sıradadır (10). Serviks kanserinin ülkemizde ve dolayısıyla bölgemizde dünya geneline göre az görülmesinin önemli bir nedeni de tek eşliliğin oldukça yaygın olması ve cinsel yaşamın da geç başlamasıdır. Serviks kanserine papilloma virüslerin (HPV) 15 ten fazla onkojen tipinden biri veya daha fazlası ile sürekli enfeksiyona neden olmaktadır. Kanser öncesi serviks lezyonlarının erken tespit ve tedavisini sağlayan nüfusa dayalı taramalar, gelişmiş ülkelerde serviks kanseri insidansının ve mortalitesinin büyük ölçüde azalmasını sağlamıştır. HPV aşılması, serviks kanserinin önlenmesinde ümit verici seçenek sunmaktadır (24).

Kadın genital sistem tümörleri içerisinde bir diğer grupta over tümörleridir. Olgularımızın % 1.5'ini oluşturmaktadır ve bunların da % 90'ı benign % 10'u malign tümörlerdir. Malign olgular içerisinde oranı % 0,4'dür. Dünya'da over kanseri kadınlarda en yaygın altıncı kanserdir (10). Buna göre bizim oranlarımız oldukça düşüktür.

Malign olgular içerisinde ikinci sırada gelen solunum sistemi kanserlerinin büyük çoğunluğunu akciğer tümörleri(% 62.67) oluşturmakta, bunu larinks kanserleri (% 28.41) takip etmektedir. Erkeklerde akciğer kanserleri % 14.5 oranında görülürken, kadınlarda % 1 seviyesinde bulunmaktadır. Akciğer kanseri dünyada da en sık görülen kanserdir ve tüm olguların % 12.6'sını oluşturmaktadır (15). Türkiye'de 2005 verilerine göre ilk sırada gelen kanserdir (12). Avrupa'da da en sık kanser lokalizasyonu % 14.5 oranıyla akciğer kanserleridir (28). Akciğer kanserine neden olan etkenlere bakıldığında 2000 yılı için erkeklerde % 85 kadınlarda % 47 oranında sigara içimiyle ilgili olduğu hesap edilmiştir (28). Akciğer kanseri sayısı 1985 ten sonra % 51 oranında artmış (erkeklerde % 44, kadınlarda % 76) ancak yaşa standardize edilmiş insidans hızlarında kadınlarda % 22'lik artış söz konusu iken erkeklerde % 3.3'lük bir azalma saptanmıştır (28). Ülkemizde de sık

görülen yoğun sigara kullanımına bağlı olarak özellikle erkeklerde görülme oranı dünya standartlarına göre oldukça yüksektir.

Larinks kanseri malign olgular içerisinde 7. sırada (% 4.9) görülmüştür. Özellikle erkeklerde larinks kanserinin kadınlardan 15 kat fazla gözüktüğü dikkat çekmiştir. Bu kanserde de akciğer kanserindeki gibi sigara içiciliğinin etkisi yüksek olduğu için erkeklerdeki yoğun sigara içimine bağlı olduğu düşünülmüştür. Türkiye’de 2005 verilerine göre erkeklerde % 7.14 insidansla yedinci sıklıkta görülen kanserdir (12).

Araştırmamızda üçüncü sıklıkta yer alan sistem sindirim sistemidir. Bu sistem içerisinde benign ve malign tümörler birlikte değerlendirildiğinde kolorektal tümörler (% 58) birinci sıradadır. Bunu mide tümörleri (% 35) takip etmektedir. Malign olgular göz önüne alındığında ise mide tümörleri (% 48) ve kolorektal tümörleri (% 42) şeklinde sıralanmaktadır. Mide tümörleri çalışmamızda kanserlerin organlara göre dağılımında 4. sıradadır. Türkiye genelinde ise 5. sıradadır (12). AKD 2007 verilerine göre Dünya’da % 8.64 ile 4. sıklıkta görülmekte, Amerika’da ise % 1.4 gibi çok düşük bir oranla görülmektedir (10). Mide kanserleri son zamanlara kadar dünyada ikinci sıklıkta görülen kanser tipi olmasına rağmen şimdilerde 4.sıraya kadar inmiş, ancak ölüm nedeni olarak akciğer kanserinden sonra ikinci sıklıkta gelmeye devam etmektedir (24). Vakaların 2/3 ü gelişmekte olan ülkelerde görülmekte % 42 si yalnızca Çin’de tespit edilmektedir. Coğrafik dağılım milletler arası değişikliklerle karakterizedir. Japonya, Çin, Orta ve Güney Amerika, Doğu Avrupa ve Orta Doğunun bazı bölümlerinde yüksek hızlar (100 binde 20 nin üzeri) saptanmışken, Kuzey Amerika, Avustralya, Kuzey Avrupa ve Hindistan’ daki hızlar düşüktür (24,30). Çevresel risk faktörleri kanser gelişmesinde etkili olmaktadır (30). En önemli faktör H.pylori enfeksiyonudur. Mide ağzı kanserleri dışındaki tüm vakaların % 63’ünden bu enfeksiyonun sorumlu olduğu düşünülmektedir (24). Ayrıca geleneksel tuzlu yiyecekler, özellikle et ve turşu tüketimi riski artırırken, sebze ve meyvenin fazla tüketilmesi riski azaltır (30). Sigara içiminin de mide kanseri riskini yükselttiği kabul edilmektedir (30).

Kolorektal kanserler dünya genelinde toplam kanser vakalarının % 9.4 ünü oluşturmaktadır. Türkiye’de ise kolon ve rektum olarak ayrı ayrı değerlendirildiğinden, ilk 10 kanser tutulumu içerisinde sadece kolon % 7.51 insidans hızıyla 7. sırada gelmektedir. Erkeklerde kolon tümörleri 6. sırada (% 8.69), rektum tümörleri ise 10. sırada (% 4.51) yer

almaktadır. Kadınlarda ilk 10 içerisinde yine 6. sırada (% 6.31) kolon tümörleri görülmektedir.

Çalışmamızda kolon tümörleri benign ve malign birlikte 4.sırada (% 8.39), sadece malign olgular değerlendirildiğinde ise (% 7.31) 6. sıradadır. Kolorektal kanserlere cinsiyetler açısından bakıldığında erkeklerde (% 6.8) ve kadınlarda (% 6.9) 5. sırada bulunmaktadır. Dünyada erkeklerde kadınlara göre kolon kanseri ve rektum kanseri oranları sırasıyla % 20 ve % 50 daha yüksektir (24). Kolorektal kanser insidansı geniş bir coğrafi varyasyon göstermektedir. Yeni Zelanda, Avustralya, Kuzey Avrupa ve Avrupa'da ve son dönemlerde Japonya'da daha yüksek oranlar gözlenirken, Asya ve Afrika'da daha düşük oranlar rapor edilmektedir. Göçmenler üzerinde yapılan çalışmalarda elde edilen kanıtlar, az riskli bölgelerden çok riskli bölgelere göçen popülasyonların hızla yeni ülkenin daha yüksek risk düzeyine eriştiğini göstermektedir ve bu da yaşam biçimi ve beslenme faktörlerinin kolorektal kanser etiolojisinde önemli bir rol oynayabileceklerine işaret etmektedir. Diyet veya tahıl liflerinin kolorektal kanserinin önleyici rolü tartışmalıdır Ancak son bulgular yüksek tüketim oranı ile negatif ilişki olduğunu düşündürmektedir. Steroid olmayan antiinflamatuvar ilaçların (NSAİD), özellikle aspirinin uzun süreli kullanımının kolorektal kanser riskini azaltabileceğini göstermektedir. Ancak bu ilaçların yüksek yan etki insidansları nedeniyle genel popülasyona önerilmesi için henüz erkendir. Düzenli taramaların ve adenomatöz poliplerin alınmasının etkin koruma stratejileri olduğunun anlaşılmış olmasına karşın bu stratejiler pahalı ve yakın takip gerektirmektedir (24).

Çalışmamızda benign ve malign tüm tümörler arasında dördüncü sıklıkta rastlanan sistem yumuşak dokuydu. Bu sisteme ait 478 adet tümör bulunmuş olup, bunların % 93 'ü benign, % 7'si malign olgulardır. Benign olguların görülme sıklığına göre, lipom (% 35), hemanjiom (% 35), benign fibröz histiyositom (% 8) şeklinde dağılmaktadır. Malign olanlarda başlıca olanı ise kaposi sarkomudur (% 70). Sadece malign olgular değerlendirildiğinde ise erkek genital sistem tümörleri 4. sırada (benign ve malign toplamda 6. Sırada) gelmektedir. Erkek genital sistem tümörleri içerisinde % 96 ile prostat tümörleri çoğunluğunu, % 4'lük bir oran ile testis tümörleri geri kalanı oluşturmaktadır. Erkeklerde benign ve malign tümörler içerisinde erkek genital sistem tümörleri % 15 lik oranla dördüncüdür.

Ürolojik kanserler erkeklerde teşhis edilen bütün kanserlerin yaklaşık üçte birini teşkil etmektedir ve prostat kanserleri bu grubun en yaygın olanıdır. KETEM verilerine göre Türkiye’de en sık görülen 2. kanserdir. Dünyada AKD 2007 tahminlerine göre beşinci sırada görülen tümördür. Aynı derneğin 2008 yılı verilerinde Amerika’da ise prostat kanseri 2. sıradadır (10,11,12). Şu an için prostat kanseri çok yaygındır, ancak insidans oranı hızla artmaktayken birçok ülkede mortalite hızları düşmeye başlamıştır. Mortalitedeki bu azalmaya PSA’nın katkısı bulunurken, bu faktör nedenin tamamını açıklamamaktadır. Prostat kanseri etiyojisi halen tam olarak bilinmemektedir. Tütün ve alkol kullanımının prostat kanseri riskiyle ilişkisi bulunmamaktadır. Bazı beslenme pratikleriyle bir ilişki olduğunu gösteren zayıf kanıtlar vardır, ancak insidansın bunlara atfedilebilecek bölümü küçüktür. Alyum sebzeleri tüketimiyle prostat kanseri arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuş ve palmitoleik asit, yağ asiti, 20:5 n-6 ve oleik asitle de ters yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Zeytinyağı ve alyum sebzeleri yönünden zengin beslenme prostat kanseri riskini azaltabilir; bu Güney İtalya’nın pek çok bölgesinde gözlenen düşük oranlarla tutarlılık arz etmektedir. Epidemiyolojik çalışmalar dolaşımdaki androjenlerin prostat kanseri riskiyle pozitif bir ilişkisi olduğu görüşünü desteklemeyi başaramamışsa da endojen androjenlerin prostat kanseri etiyojisine dahil olduklarından uzun zamandır şüphelenilmektedir. Yakın dönemde yapılan bazı çalışmalar yüksek testosteron düzeylerinin özellikle agresif kansere karşı koruyucu olabileceğini öne sürmüştür. Avustralya’da yapılan geniş tabanlı bir çalışmada yüksek testosteron ve adrenal androjenler azalan agresif prostat kanseri riskiyle ilişkilendirilirken, agresif olmayan tipte bir ilişki bulunmamıştır (24).

Çalışmamızda benign ve malign toplamda 5. sırada solunum sistemi tümörleri gelmektedir. Malign olgular tek başına değerlendirildiğinde ise üriner sistem tümörleri gelmektedir. Üriner sistem tümörlerinin çoğunluğunu böbrek (% 23), mesane (% 74) tümörleri oluşturmaktaydı. Böbrek tümörü olgularımızın çoğunluğu (% 80) böbrek hücreli karsinomlardır.

Böbrek tümörleri Amerika’da erkeklerde % 4 kadınlarda % 3 seviyesinde görülmektedir (11). Her iki cins için en yüksek insidans hızları Çek Cumhuriyeti ve Amerikan siyahî topluluğudur. En düşük oranlar ise Asya ve Afrika’da bulunmuştur. (24). Sigara kullanımının risk faktörü olduğuna dair tutarlı gözlemler mevcuttur. Bu kişilerde risk oranı, hiç içmemiş olanlara göre % 50 daha fazladır (24). Ağır içicilerde hiç içmemiş

birisine göre 2-3 kat daha fazla böbrek kanseri geliştirme riski bulunmaktadır. Sigara içmeye ara verilmesiyle bu riskin düştüğü görülmektedir. Populasyona isnat edilen risk tahminleri, hem geçmişte hem de şu anda devam etmekte olan tütün kullanımının erkeklerde vakaların % 20'sinden, kadınlarda % 10 'undan sorumludur (24). Kilo alımının böbrek kanseri geliştirme riskini artırdığına dair yeterince kanıt bulunduğu sonucuna varılmıştır (24). Hipertansiyon, Diyabet Mellitus'un böbrek kanseri etiyolojisinde olduğuna ilişkin veriler mevcuttur (24). Meyve ve sebze yönünden zengin beslenmenin böbrek kanseri riskini azalttığına dair raporlar mevcuttur (24).

Mesane kanseri olgularımız içerisinde organlara göre benign ve malign toplamda (% 3.4) 10. sırada, malign olgular içerisinde (% 7.4) 5. sıradadır. Çalışmamızda malign olgulara göre erkeklerde 4. sırada görülmektedir. Türkiye'de kanser olguları arasında 6.89 insidans hızıyla 6. sıradadır. Erkeklerde % 16.39 insidans hızıyla 4. sıradadır (12). AKD tahminlerine göre Dünya'da % 2.5 oranıyla görülmektedir (10). Yüksek mesane kanseri insidansı Akdeniz Avrupa'sı ve Mısır popülasyonlarında görülmektedir. Hastalık erken yaşta başladığında sağ kalım oranı artmaktadır. Mesane kanseriyle ilişkili en önemli risk faktörü tütün kullanımınıdır. Aromatik aminlere mesleki maruziyet ve Şistozoma Hematobium enfestasyonu da risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Meyve tüketimiyle riskin azaldığına dair bulgulara ulaşılmış, ancak sebze tüketiminde benzer bulgulara ulaşılamamıştır (24).

Sıvı tüketimiyle ilgili olarak büyük olasılıkla dezenfektan yan ürünlere ve arseniğe maruz kalınması nedeniyle, çok miktarda musluk suyu tüketimiyle risk artışı arasında ilişki olduğu düşünülmektedir (24). Fenasetin içeren ilaçların kullanımıyla mesane kanseri arasında tutarlı bir ilişki olduğu, göreceli riskleri 2-6 kat arasında değiştiği gözlemlenmiştir (24).

Olgularımızın incelenmesi neticesinde en sık gözlenen 8. tümör meme kanseridir. Meme kanseri kadınlarda benign ve malign olgular birlikteyken 4. sırada sadece malign olgular değerlendirildiğinde 2. sıradadır. KETEM verilerine göre de Türkiye'de % 17.96 insidans hızıyla 4. sırada gelmektedir. Sadece kadınlar ele alındığında % 35.47 insidans hızıyla birinci gelmektedir (12). Dünya'da genelde % 10.55'le ikinci, kadınlarda % 22.76'la birinci sıradadır (10). Amerika'da genelde % 12.69' la üçüncü, kadınlarda % 26'la birinci sırada gelmektedir (11).

Meme kanseri dünya genelinde kadınlarda en sık görülen kanserdir. Meme kanserine bağlı ölümler, giderek gelişen tanı metotlarına (mamografiye) ve esas olarak gelişen tedaviye bağlı olarak ve son yirmi yıldır gelişmiş ülkelerde düşüş göstermektedir. Meme kanseri riski nulliparite ve geç ilk doğum, erken menarş ve geç menopoz ile ilgilidir, süt emzirme meme kanserini azaltmaktadır. Oral kontraseptiflerin ve birleşik HRT lerin mevcut kullanımını artan meme kanseri riski ile ilgilidir ve hiç kullanmayanların taşıdığı meme kanseri riskine inmek için kullanımı durdurduktan sonra 5-10 yıl geçmesi gerekmektedir (24). Vücut kitle indeksi ile meme kanseri arasında menopoz öncesi kadınlarda aksi yönde, menopoz sonrası ise kadınlarda doğrudan bir ilişki mevcuttur (24). Alkol kullanımının etiyolojik faktörlerden biri olduğu kanıtlanmıştır. Günde 3 veya daha fazla sayıda alkollü içecek tüketmek riski % 30-50 oranında artırmaktadır. Günlük içilen her içki, yaklaşık % 7 daha yüksek risk anlamına gelmektedir. Tamoksifen kullanımını koruyucu bir etki oluşturmakla birlikte korumanın büyüklüğü kesin değildir. Bugün için mamografi ile sekonder koruma yöntemi meme kanseriyle mücadelede en uygun yaklaşımdır. 50 yaş üzerinde kadınlarda mamografi ile taramanın etkinliği gösterilmiş ve çeşitli ülkelerde eğitim programları başlatılmıştır (24).

Çalışmamız sırasında sinir sistemi, hematopoietik sistem, kemik tümörleri, karaciğer ve pankreas tümörleri, oral kavite tümörleri, göz tümörleri % 0.09-1.87 aralığında çok nadir olarak görülmüşlerdir.

Sonuç olarak bizim çalışmamızın diğer benzer çalışmalara göre farkı diğer çalışmalarda sadece malign olgular araştırılırken, biz detaylı olarak bölgemizin benign ve malign tüm kanser profilini sunmaya çalıştık. Kanser insidansını gösteren farklı çalışmalara ait sonuçlardaki farklılıklar kanserlerin epidemiyolojik boyutunu ortaya koymasına rağmen, bazı merkezlerde bazı klinik ve ünitelerin çok gelişmiş ve hasta akışına yol açmış olmasının yanı sıra, bazı klinik ve ünitelerin yeterince gelişmemiş veya hiç olmaması sonuçların etkilenmesine yol açmaktadır. Örneğin bizim çalışmamızda birinci sırada çıkan deri tümörleri, dermatoloji polikliniğimizin patoloji kurulduğu zamandan itibaren aktif olarak çalışıyor olması ve patoloji ile olan olağan haftalık konseylerine bağlı olarak birebir doktorlar arasındaki yakın çalışmanın ürünüdür. Bunun yanında üniversitemiz bünyesinde halen onkoloji, hematoloji ve nefroloji uzmanının bulunmaması; endokrin uzmanı ve göğüs cerrahisi bölümünün bu çalışmayı kapsayan yıllar içerisinde olmaması, mamografi ünitesinin son yıllarda kurulması gibi sebeplerden dolayı

hematopoyetik sistem, endokrin sistem ile meme ve akciğer tümörleri ülke geneline göre nispeten düşük çıkmıştır. Bu nedenle bizim bulduğumuz sonuçlar bölgemizin kanser istatistiklerini yansıtmamasına rağmen bazı klinik ve ünitelerin çok gelişmiş olması bu branşlarda hasta sayısının fazla olmasına yol açmış, bunun yanı sıra bazı klinik ve ünitelerin yeterince gelişmemiş veya hiç olmaması bu bölümlerde hastaların az olmasına neden olmuştur. Dolayısıyla bu da sonuçların etkilenmesine yol açacaktır.

SONUÇLAR

1999-2008 yılları arasında Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Patoloji laboratuvarında çıkarılmış olan dokulara ait raporlar geriye yönelik olarak incelenerek, benign ve malign tüm kanser türlerine ait tanı alan hastaların yıllara göre, yaşa göre, görülme yerlerine göre istatistikleri çıkarıldı.

Araştırmamızda toplam 31916 rapor tarandı ve 4740 (% 14.85) rapora kanser tanısı konduğu saptandı.

Kanser tanısı alan hastaların 2204 (% 46.49) adeti erkek, 2536 (% 53.51) adeti kadındı. Sadece malign olgular değerlendirildiğinde ise toplamda 2076 (% 6.5) olgu bulunmuş olup, bunların 1409 (% 67.80) adeti erkek, 667 (% 32,2) adeti kadın olarak belirlendi.

Hastalar 0-100 yaş arasında 10'arlık yaş gruplarına göre tasnif edildi. Bu yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde ise benign ve malign tüm kanser tanısı alan hastalarda en sık 40-49 (% 20.75) yaşlar arasında kanser görülmekteydi. Malign olguların en sık görüldüğü yaş aralığı ise 60-69 (27.79) yaşlar arasıydı.

Yıllara göre kanser dağılımları incelendiğinde biyopsi sayısı artmasına rağmen kanser sayısında aynı oran da artış olmadığı dikkati çekti.

Çalışmamızda sistemlere göre benign ve malign tüm tümörlere bakıldığında ilk 3 sırayı deri (% 21.43), kadın genital sistem (% 20.90), sindirim sistemi (GİS) (% 14.36) almaktadır. Sadece malign olgularımız dikkate alınır ise bu sıralama deri (% 20.88), solunum sistemi (% 17.27) ve sindirim sistemi (% 17.22) şeklindedir.

Araştırmamız da sistemlere göre tümör dağılımında erkeklerde ilk üç sırayı deri (% 23.18), sindirim sistemi (% 17.8), solunum sistemi (% 16.3) almıştır. Yalnızca malign olgular değerlendirildiğinde erkek genital sistem (% 23.3), solunum sistemi (% 23.1), deri (% 17.1) şeklinde bir dağılım görülmüştür.

Sistemlere göre tümörlerin dağılımında kadınlarda ilk 3 sırayı kadın genital sistem (% 39), deri (% 19.79) ve sindirim sistemi (% 11.35) oluşturmaktadır. Malign olgular dikkate alındığında ise deri (% 28.48), sindirim sistemi (% 20.54), meme (% 14.69) tümörleri şeklinde tespit edilmiştir.

Çalışmamızda organlara göre dağılım yapıldığında ilk 5 organa göre sıralama deri (% 21.37), uterus (% 15.16), yumuşak doku (% 10.09), kolorektal (% 8.39), prostat (% 8.39)

6.62) tümörleri olarak belirlenmiştir. Malign olgularda ise deri (% 20.76), prostat (% 15.11), akciğerler (% 10.82), mide (% 8.42), mesane (% 7.26) tümörleri görülmüştür

Erkeklerde görülen kanserlerin organlara göre dağılımlarını incelersek, deri (% 23.18), prostat (% 14.24), yumuşak doku (% 11.07), kolorektal (% 10.11), akciğer (% 9.3) olarak belirlendi. Malign olgularda bu sıralama prostat (% 22.3), deri (% 16.8), akciğer (% 14.5), mesane (% 9.6), mide (% 8.44) tümörleri şeklinde sıralanıyordu.

Taramalarımız sonucunda kadınlarda görülen kanserlerin organlara göre dağılımlarını incelersek, uterus korpusu (% 28.35), deri (% 19.79), yumuşak doku (% 9.22), meme (8.20), olarak belirlendi. Malign olgularda bu sıralama deri (% 28.48), meme (% 14.69), kolorektal (% 10.19), uterus (% 9.74), mide (% 8.39) şeklindeydi.

Bölgemizde görülen tümörler Türkiye geneli ile uyumlu veriler sunmaktadır. Bizim olgularımıza bağlı olarak ilk beş içerisinde yer alan malign tümörler, Türkiye genelinde de ilk beş içerisinde yer almaktadır. Çalışmamızda birinci olan deri tümörleri dünya genelinde de en sık görülen kanser türüdür. Türkiye genelinde de 3. sıradadır. Prostat kanserleri bizde de Türkiye genelinde olduğu gibi 2. sıradadır. Akciğer kanseri olgularımız içerisinde 3. sırada, ülke genelinde ise 1. sıklıkla görülen kanserdir. Ülke genelinde mesane kanserleri 4. sırada bizde 5. iken, mide tümörleri bizde 4. sırada ülke genelinde 5. sırada görülmektedir.

Bizim çalışmamız gibi epidemiyolojik çalışmalar insanlarda görülen kanserlerin büyük bir kısmının teoride engellenebilir olabileceğinin delillerini sunmaktadır. Sonuçta hangi bölgede olursa olsun kanserle savaş ve kanser hizmetlerinde öncelikler belirlenirken o bölgede yoğun biçimde görülen kanser türlerine dair bilgi esas alınmalıdır. Bu bilgilerle birlikte kanser risk faktörleri hakkındaki teorik bilgiler de birleştirilerek önleme politikaları ve tedavi protokollerinin belirlenmesine yönelik uygulamaya dönüştürmek gerekmektedir. Ancak problem bu noktada oluşmaktadır. Bizim gibi orta kaynak (ve düşük kaynak) seviyesindeki ülkelerin bu tarama faaliyetlerine ayıracak yeterli kaynakları düşüktür. Beraberinde bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde ilerleyen dönemlerde nüfus artışı ve yaşlanma ile hayat tarzının batılılaşması, beslenme alışkanlıklarının değişimi, hareketsiz bir yaşam, kilo alma ve kadınlarda ilk doğum yaşının yükselmesi, kanser oranlarında artışa sebep olacak bu da kaynakların daha da az kalmasına neden olacaktır. Bu nedenle kanser önleme faaliyetlerinde mümkün olduğunca birincil ve ikincil korunma önlemlerine önem verilmesi, bununla halkın gerek etiyolojik ajanlar, gerekse kanserin erken bulguları konusunda eğitilmesi ile sağlanacağı unutulmamalıdır. Bu konuda Avrupa Kanseri

Mücadele Kuralları benzeri bir program çerçeve programı olarak kabul edilerek ülke şartlarına göre kurallar tespit edilmeli ve buna yönelik ulusal strateji geliştirilmelidir. Avrupa Kanseri Mücadele Kuralları, Avrupa komisyonu üst düzey kanser uzmanları komitesince hazırlanmış olup, 2003 yılında 3. sürümü yayınlanmıştır (24). Bu kurallar;

1. Sigaraya başlamayın; içiyorsanız da bırakın. Bırakamıyorsanız da sigara içmeyenlerin yanında içmeyin.
2. Obeziteden kaçınm.
3. Her gün bir miktar canlandırıcı fiziksel hareket yapın.
4. Her gün çeşitli sebze ve meyveler yiyin. Günde en az beş öğün yiyin. Hayvansal kaynaklı yağlar içeren gıda tüketiminizi kısıtlayın.
5. Alkol kullanıyorsanız, bira, şarap ya da damıtılmış alkollü içecekler olmasına bakmaksızın tüketiminizi erkekler için günde iki, kadınlar için günde bir içki ile sınırlayın.
6. Güneşe fazlaca maruz kalmaktan kaçınmaya dikkat edilmelidir. Bu husus özellikle çocuk ve ergenleri korumak için önemlidir. Güneşte yanmaya meyilli kişiler için yaşam boyunca aktif koruyucu önlemler alınmalıdır.
7. Kansere neden olan maddelere mesleki veya çevresel maruziyeti engellemeye yönelik düzenlemelere sıkıca uyulmalıdır. Ulusal Radyasyon'dan Korunma Dairelerinin tavsiyeleri takip edilmelidir.
8. 25 yaşından itibaren kadınlar serviks taramasına katılmalıdır. Bu katılım "Serviks Taramasında AB Kalite Güvence ilkeleri" ile uyumlu kalite kontrol prosedürleri bulunan programlar dâhilinde olmalıdır.
9. 50 yaşından itibaren kadınlar meme taramasına katılmalıdır. Bu katılım "Mamografi Taramasında AB Kalite Güvence ilkeleri" ile uyumlu kalite kontrol prosedürleri bulunan programlar dâhilinde olmalıdır.
10. 50 yaşından itibaren erkek ve kadınlar kolorektal taramaya katılmalıdır. Bu katılım, bünyesinde kalite kontrol prosedürleri bulunan programlara olmalıdır.

Türkiye geneli için bu kurallara benzer ulusal kanser önleme stratejileri (ki bunların çoğu şu anda uygulamaya konulmuştur) belirlenmeli ve topluma bu konuda eğitim verilmelidir.

Düzce bölgesinde görülen kanserler için uygulanacak kanser önleyici politikalar şu şekilde sıralanabilir

1. Sigara içiminin azaltılmasına yönelik Düzce ve çevresinde kurslar, seminerler verilmesi. Hiç başlanmamasına yönelik okullarda sigaranın zararlarına yönelik broşürler dağıtılması, toplantılar düzenlenmesi.
2. Spor faaliyetleri için daha fazla alan açılması ve bu alanlara halkın ilgisini artıracak aktiviteler yapılması
3. Dengeli beslenmeye yönelik seminerler, eğitimler verilmeli. Özellikle ülkemizde ve bölgemizde yaygın olan etçil beslenme şeklindeki tek yönlü gıda alımının dengeli beslenme olacak şekilde değiştirilmesine çalışılmalıdır.
4. Bölgemizin deniz kenarında olması ve yaz sezonlarında fındık toplayıcılığı yapılmasından dolayı güneşe maruziyetin yüksek olduğu, bu dönemlerde güneş koruyucu kremlerin kullanımı artırılmasına veya güneşin zararlı etkileri olduğuna ve güneşe maruziyetten koruyucu (şapka, uzun kollu elbiseler vb.) önlemler alınmasına yönelik seminerler, eğitimler verilmesi
5. Kanser tarama merkezlerinin bir an önce aktif olarak çalışmaya başlaması.
6. Hastanelerde eksik elemanların ve eksik donanımların giderilmesi

Bugün için sadece 1. Kuralın uygulanması ile Türkiye’de sık görülen kanserler arasında, sigarayla kanıtlanmış etiyolojik bağlantısı bulunan 13 kanser tipinin sadece tütün kullanımını bırakmak, azaltmak veya pasif içiciliğinin önüne geçilmek suretiyle engellenebilir olması “Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun” un ne kadar isabetli ve doğru bir politika olduğunu göstermektedir. Bu yüzden “Kansersiz bir dünya için sigara içmeyin, içirmeyin” sloganının ülkemiz çapında yayılması gelecek nesillere bırakacağımız en güzel miras olacaktır.

ÖZET

DÜZCE TIP FAKÜLTESİ PATOLOJİ ARŞİVİNDEKİ 10 YILIK (1999-2008) KANSER OLGULARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ (EPİDEMİYOLOJİK BİR ÇALIŞMA)

Anahtar kelimeler: Düzce, Kanser, İstatistiksel Dağılım, Epidemiyoloji

GİRİŞ: Kanser çağımızda tüm ülkelerde en önemli sağlık sorunlarından birisidir. Bu nedenle kanserin önlenmesine yönelik çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Kanserle savaşta öncelikle düşmanın kimliği, boyutları ve yaygınlığının bilinmesi temel noktayı oluşturur. Böylece kanserin özellikleri ve davranışının belirlenebilmesi, koruyucu önlemlerin alınması, erken tanı, tedavi, takip ve araştırmaların planlanmasına ışık tutacaktır.

Bu çalışma ile Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı'nda 1999 - 2008 yılları arasında kesin tanı almış kanser hastalarının raporları değerlendirilerek bölgedeki kanser sıklığının saptanması, sık görülen kanser tiplerinin belirlenmesi ve bu bulguların Türkiye ve Dünya geneline göre farklılıklarının bulunarak detaylı çalışmaların yapılmasına yardımcı olmak amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER: 1 Ocak 1999 yılı ile 31 aralık 2008 yılı arası 10 yıllık dönem içerisinde Düzce Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Patoloji Anabilim Dal'ında kesin benign veya malign kanser tanısı konmuş dokulara ait raporların retrospektif olarak incelendiği bir araştırmadır. Bu raporlar yıl, yaş, cinsiyet ve sistemlere göre gruplandırılıp benign ve malign dağılımları incelendi. Veriler Microsoft Office Excel 2007 programına girilerek aynı isimlere ait benzer sistemlerdeki aynı tümör tipine ait birden fazla veri tek veri haline dönüştürüldü. Sonuçlar sayılar ve yüzde oranları şeklinde verildi.

BULGULAR: Toplam 31916 adet biyopsiye ait rapor geriye yönelik olarak tarandı. Benign ve malign kanser tanısı alan 4740 (% 14.85) olgudan 2204'ü (% 46.49) erkek, 2536'sı (% 53,51) kadındır. Sadece malign olgular değerlendirildiğinde ise toplamda 2076 (% 6.5) olgu bulunmuş olup, bunların 1409 (% 67.80) adeti erkek, 667 (% 32,2) adeti kadın olarak belirlendi Her iki cins birlikte değerlendirildiğinde, kanser en sık; malign olgulara göre 60-69 yaş arasında, benign ve malign tüm olgularda ise 40-49 yaş aralığında görülmekteydi. Olgularda erkek hastalarda özellikle 60 yaşından sonra kanserlerin arttığı, yaş aralığı olarak 60-69 yaş arasında en fazla kanser görüldüğü belirlendi. Kadın hastalarda

ise 10-60 yaş aralığında erkeklerden fazla görülürken, en fazla 40-49 yaş aralığında kanser bulundu.

Çalışmamızda sistemlere göre benign ve malign tümörlere bakıldığında ilk 3 sırayı deri (% 21.37), kadın genital sistem (% 20.90), sindirim sistemi (% 14.36) almaktadır. Sadece malign olgularımız dikkate alındığında ise bu sıralama deri (% 20.76), solunum sistemi (% 17.27) ve sindirim sistemi (% 17.22) olarak değişmektedir. Erkeklerde 1.erkek genital sistem (% 23.3), 2. solunum sistemi (% 23.1), 3. sindirim sistemi (% 15.8) tümörleri, kadınlarda ise 1.deride (% 28.63), 2. sindirim sistemi (% 20.54), 3.meme (% 14.69) tümörleri görülmüştür

SONUÇ: Çalışmamıza ait veriler sonucu bölgemize ait tümör profili ile Türkiye genelinde görülen en sık 5 kanser türü sıralamalarda farklılıklar olmakla birlikte aynıdır. Bu da Türkiye genelinde yürütülen kanserle savaş önlemlerinin bölgemizde de küçük farklılıklarla aynı şekilde uygulanabileceğini göstermektedir.

SUMMARY

THE OVERALL EVALUATION OF CANCER CASES BASED ON THE PATHOLOGY RECORDS OF DUZCE UNIVERSITY HOSPITAL. AN EPIDEMIOLOGICAL STUDY OF A 10- YEAR PERIOD (1999-2008)

KEYWORDS: Düzce, cancer, statistical distribution, epidemiology

INTRODUCTION: Cancer contemporarily constitutes one of the most significant health problems throughout the world. Consequently, a remarkable amount of investigations is performed in terms of preventing the development of cancer. An important aspect of measures against cancer is to determination of extend and prevalence of cancer. Understanding characteristics and behavior of cancer is the key issue in providing preventive steps and developing proper strategies in the concept of early diagnosis and treatment.

The objective of this study was to determine the regional cancer incidence and cancer types based on the pathology records of department of pathology, Medical School, Düzce University. Secondly, the aim was to discuss the properties of these cases with the other similar reports both from Turkey and the world.

MATERIALS AND METHODS: A systemic retrospective review of all pathology records including all benign and malign cases was performed at the Department of Pathology, Medical School, Düzce University between January 1, 1999 and December 31, 2008. The results were classified based on year, age, sex and organ systems. Statistical analyses were carried out using Microsoft Office excel version 2007. The duplication of data was particularly prevented by excluding the multiple records in the case of more than one biopsies of the same cancer in the same patient.

RESULTS: A total of 31916 pathology records was retrospectively analyzed. The ratio of positive cases was 14.85% (4740/31916) including all benign and malign tumors. Among them 2204 (46.49%) were male and 2586 (53.51%) were female. On the other hand, malign tumors constituted 6.5% (2076/31916) of all cases and the percentage of male and female patients were 67.80% (1409/2076) and 32.2% (667/2076), respectively.

The occurrence of malign tumors was mostly seen between 60 and 69 years of ages, while the predominant age period was between 40 and 49 years of ages considering both benign and malign patients. Male patients had cancers mostly after 60 years of age and the predominant period was between 60 and 69 years of ages. Considering the female patients, they had more cancers between 10 and 60 years of age than males, and the most prevalent period was between 40 and 49 years of ages.

The prevalence of benign and malign tumors with respect to their origin were cutaneous system, female genital tract and gastrointestinal system in 21.37%, 20.9% and 14.36 % of cases, respectively. Considering the malign tumors, the distribution was cutaneous system, respiratory tract and gastrointestinal tract in 20.76%, 17.27% and 17.22% of patients, respectively.

On the other hand, the order of cancers was genital tract (23.3%), respiratory tract (23.1%), gastrointestinal tract (15.8%) in male patients, while it was cutaneous system (28.63%), gastrointestinal tract (20.54%) and breast (14.69%) for the female patients.

CONCLUSION: The results of this study demonstrated a similar cancer distribution with corresponding studies from the other regions of Turkey, although some differences were noted in the order of cancers. This observations suggests that a similar strategy against cancer is applicable throughout Turkey.

KAYNAKLAR

1. Tuncer İ. Türkiye’de kanser sıklığı. Adana 1994
2. Kuzey, G.M.:Temel Patoloji, Neoplazi-I,1.Baskı, Güneş Kitapevi 2007
3. Willis RA: The spread of tumours in the human body. London 1952,Butter Worth
4. Cotran RS, Kumar VK, Robbins MD: Robins Temel Patoloji, Neoplazi. 7. baskı Nobel Tıp Kitapevi 2003; p:165-210
5. Akdur R.,Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi Yıl:3 Sayı:4 Ekim-Aralık 1993
6. Tuncer,A.M.:Türkiye de Kanser Kontrolü,T.C.Sağlık Bakanlığı Kansere Savaş Dairesi Yayınları, 2007
7. Dünya Kansere İstatistikleri, Türk Kansere Araştırma ve Savaş Kurumu Derneği (<http://turkkanser.org.tr/index.php?cat=19>)
8. Sağlık Bakanlığı RSHMB, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü, Çalışma ve Değerlendirme Raporu, Surveyans Sistemi Mevcut Durumu ve Uluslararası Kuruluşların Talep Ettiği Sağlık Göstergeleri ile Uyumunu, 5 Ocak 2007
9. Türkiye Hastalık Yüğü Çalışması 2004,Sağlık Bakanlığı RSHMB, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü, Aralık 2006, S:1-71
10. Global Cancer Facts & Figures is a publication of the American Cancer Society, CA Cancer J clin 2007; 57(1):43-66
11. Cancer Facts & Figures is an annual publication of the American Cancer Society, Atlanta, Georgia 2008
12. Sağlık Bakanlığı Kansere Savaş Dairesi Başkanlığı 2005 yılı Kansere İstatistikleri (8 ile ait Kansere Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi verileri (KETEM) kullanılmıştır.) (<http://www.ketem.org/istatistik.php>)
13. World Health Organization Classification of Tumours Pathology & Genetics Head and Neck Tumours 2005; p:185-285
14. World Health Organization Classification of Tumours Pathology & Genetics of Tumours of the Digestive System 2000;p:41-251
15. World Health Organization Classification of Tumours Pathology & Genetics of Lung, Pleura, Tymus and Heart 2004; p:11-251

16. World Health Organization Classification of Tumours Pathology & Genetics of Soft Tissue and Bone 2002; p:10-12,226
17. World Health Organization Classification of Tumours Pathology & Genetics Skin tumours 2006
18. World Health Organization Classification of Tumours Pathology & Genetics Tumours of the Breast and Female Genital Organs 2003
19. World Health Organization Classification of Tumours Pathology & Genetics of Tumours of the Urinary System and Male Genital Organs 2004
20. World Health Organization Classification of Tumours Central Nervous System 2007
21. World Health Organization Classification of Tumours of Endocrine Organs 2004
22. World Health Organization Classification of Tumours of Hematopoietic and Lymphoid Tissues 2001
23. McLean IW, Burnier MN, Zimmerman LE, Jakobiec FA, Tumors of the Eye and Ocular Adnexa, 1995 (http://www.afip.org/ARP/ef/fascicle_frn/eye.html)
24. Boyle P.(Ed.), Levin B.(Ed.), Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu (IARC), Dünya Kanser Raporu 2008
25. Fidaner C, Eser SY, Parkin DM: Incidence of cancer in İzmir İn 1993-1994 :First results from İzmir cancer registry. Euro j cancer 2001; 37:83-91.
26. Freedman LS, Edwards BK, Ries LAG, Young JL. Cancer incidence in four member countries (Cyprus, Egypt, Israel and Jordan) of the middle east cancer consortium (MECC) compared with US SEER. National Cancer Institute, NIH Pub. No. 06-5873. Bethesda, 2006
27. Aydın Ö, Polat A, Düşmez D, Eğilmez R, Mersin ilinde kanser sıklığı ve dağılımı üzerine bir çalışma. Türk Patoloji Dergisi 2000;16:48-52
28. İzmirli M, Altın S, Dernek BO, Ünsal M, SSK Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi Onkoloji Merkezi'nin 1999-2004 yılları kanser istatistikleri Türk Onkoloji Dergisi 2007;22(4):172-182
29. Yalçın A, Nevruz O, Arpacı F, Günhan Ö, Hasde M, Beyan C: Gata Hastanesi 2001 yılı malignite olgularının incelenmesi, 2003 Gülhane Tıp Dergisi 45(2): 196-200
30. Alıcı S, İzmirli M, Doğan E: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Onkoloji Bilim Dalı'na başvuran kanser hastalarının epidemiyolojik değerlendirilmesi. Türk Onkoloji Dergisi 2006;21(2):87-97

31. Haydaroğlu A, Bölükbaşı Y, Özsaran Z, Ege Üniversitesi'nde kanser kayıt analizleri:34134 olgunun değerlendirmesi, Türk Onkoloji Dergisi 2007;22(1):22-28
32. Özekinci S, Patoloji arşivindeki 10 yıllık (1991-2000) kanser olgularının genel değerlendirilmesi. Dicle Tıp Dergisi 2007; 34: 164-169
33. Ecirli Ş, Borazan A, Tek B, Devenci A, Polat H: Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesine 1993-1999 yılları arasında kabul edilen hastalar arasında erişkin kanser vakalarının değerlendirilmesi. Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri 2002, 22:349-353
34. Bayram İ, Rençber D, İbilioğlu İ, Uğraş S, Bir Patoloji anabilim dalındaki kanser sıklığı ve dağılımı. Ege Tıp Dergisi 2005,44(1);p:21-27
35. Karakök M, Aydın A, Erkılıç S, Kuyucu N: Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı'nda, G. Antep Devlet ve SSK hastaneleri laboratuvarlarında tanı konulan kanserlerin epidemiyolojik değerlendirilmesi. Patoloji Bülteni 2001;18:p:10-15.
36. Kandillioğlu AR, Postacı H: SSK Buca Eğitim Hastanesi Patoloji bölümünde İncelenen Materyal içerisinde Kanser sıklığı ve dağılımı. Kanser dağılımının değerlendirilmesi deskriptif epidemiyolojik bir çalışma. Ankara Patoloji Bülteni 1993; 10:62-66
37. Türkiye'de Kanser Sıklığı Toplantısı. 1-7 nisan 1992 Adana
38. Chandrasoma P, Taylor CR, Neoplasia: I. Classification, nomenclature & epidemiology of Neoplasms. İn: concise pathology. 1998; chapter 17:260-274
39. Silbermann M (Ed.). Young JL (Ed.). Eser S (Çev. Ed.). Kanser Kayıtçılığında Standartlar El Kitabı, Orta Doğu Kanser Konsorsiyumu 4. basım 2005 s:2
40. Mark R. An overview of skin cancer: incidence and causation. Cancer 1995;75:607
41. Hunter DJ, Colditz Ga, Stamfer MJ, Rosner B, Willette WC, Speizer FE, Diet and risk of basal cell carcinoma of the skin in a prospective cohort of woman. Ann Epidemiol. 1992;2:231
42. Key TJ and Pike MC (1988). The dose-effect relationship between 'unopposed' oestrogens and endometrial mitotic rate: its central role in explaining and predicting endometrial cancer risk. Br J Cancer 57: 205-212
43. Cogliano V, Grosse Y, Baan R, ve diğerleri (2005). Carcinogenicity of combined oestrogen-progestagen contraceptives and menopausal treatment. Lancet Oncol 6: 552-553.

ÖZGEÇMİŞ

1973 yılında Konya Kulu'da doğdum. İlk ve orta öğrenimimi Kulu'da, lise eğitimimi Konya M.Akif Ersoy Lisesi'nde tamamladım. 1997 yılında Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldum. 1998-1999 yıllarında Van Çaldıran Sağlık Ocağı'nda, 2000-2005 yılları arasında Kulu Merkez Sağlık Ocağı'nda görev yaptım. 2005 Ağustos ayında Düzce Tıp Fakültesi Patoloji Bölümü ihtisasıma başladım. Halen burada araştırma görevlisi olarak görev yapmaktayım. Evli ve bir çocuk babasıyım.